

Hallituksen esitys eduskunnalle yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen yhteistä ilmailualueutta koskevan sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus on sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Sopimuksen voimaansaattaminen tukee pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman strategista tavoitetta Elinvoimainen Suomi. Sopimus edistää Suomen kilpailukykyä elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla sekä avaa uusia mahdollisuuksia lentoliikenteelle Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Ukrainan välillä.

Sopimus on osa Euroopan unionin yhteisen ilmailualueen perustamiseen tähtäävää hanketta, jonka tarkoituksena on asteittainen lentoliikennemarkkinoiden avaaminen unionin jäsenvaltioiden ja sen lähialueiden välillä. Sopimuksella avataan lentoliikennemarkkinat Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Ukrainan välillä ja liityntälennot edelleen kolmansiin maihin. Sopimuksen nojalla kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota palvelujaan kaupallisten periaatteiden mukaisesti sekä kilpailla tasapuolisilla edellytyksillä yhdenmukaistettua sääntelyä noudattaen.

Liikenneoikeudet vapautetaan vaiheittain sitä mukaa, kun Ukraina on muokannut omia säädöksiään vastaamaan Euroopan unionin ilmailualan lainsäädäntöä. Lisäksi lentoyhtiöiden väliset sopimukset yhteistunnusten käytöstä ja leasingista sallitaan. Kahdenvälisiä liikenneoikeusjärjestelyitä, joita sopimus ei kata, voi kuitenkin edelleen tehdä ja hyödyntää.

Sopimuksessa vahvistetaan uusia järjestelyjä Euroopan unionin ja Ukrainan väliselle yhteistyölle koskien lentoliikenteen turvallisuutta, ilmailun turvaamista, ilmaliikenteenhallintaa ja ympäristökysymyksiä. Lisäksi perustetaan uusia yhteistyöjärjestelyjä, joilla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, joka tarkastelee sopimuksen täytäntöönpanoon ja tarvittaessa sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Sopimus tulee voimaan kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootinpäiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää, että lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu.....	3
2 Sopimuksen tavoitteet.....	4
3 Keskeiset ehdotukset.....	4
4 Esityksen vaikutukset	5
5 Lausuntopalaute.....	5
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	6
7 Voimaantulo	11
8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	11
9 Toimeenpano ja seuranta	12
10 Suhde muihin esityksiin.....	12
11 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	12
LAKIEHDOTUS	16
Laki yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä tehdystä sopimuksesta	16
SOPIMUSTEKSTI	17
MUUT LIITTEET	68
LIITTEET I – VII.....	68
ANNEX I - VII	68

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmailualuetta koskeva sopimus on osa unionin yhteisen ilmailualueen perustamiseen tähtäävää hanketta, jonka tarkoituksena on asteittainen lentoliikennemarkkinoiden avaaminen unionin jäsenvaltioiden ja sen lähialueiden välillä. Hankkeen taustoja ja välitavoitteita on tuotu esille komission tiedonannossa ”EU:n ulkoinen ilmailupolitiikka – Tulevat haasteet” (COM(2012) 556 final). Yhteistä ilmailualuetta koskevan sopimuksen tekeminen Ukrainan kanssa on tärkeä osa myös EU:n naapuruuspolitiikkaa.

Markkinoiden avautumisen ehtona on Ukrainan asteittainen unionilainsäädännön implementointi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Sääntelyiden lähentyminen tuo uusia toimintamahdollisuuksia yrityksille ja enemmän valinnan mahdollisuuksia kuluttajille. Markkinoiden avautuminen ja sääntelyn yhtenäistyminen tapahtuvat samanaikaisesti, jotta turvataan tasapuoliset kilpailumahdollisuudet, sekä taataan riittävä lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen ja ympäristönormien taso.

Suomella ja Ukrainalla on voimassa kahdenvälinen lentoliikennesopimus (SopS 47/1996). Kahdenvälistä lentoliikennesopimusta voidaan soveltaa ainoastaan siltä osin, kun monenvälinen sopimus ei sisällä määräyksiä samoista asioista. Siten monenvälistä sopimusta sovellettaisiin ensisijaisesti. Monenvälisessä sopimuksessa on kuitenkin erikseen määrätty artiklat, joita suotuisampia kahdenvälisiä sopimusmääräyksiä voidaan syrjimättömin perustein edelleen soveltaa.

Euroopan unioni on lähialueillaan neuvotellut lentoliikennesopimukset Marokon (SopS 64–65/2008), Länsi-Balkanin maiden (ECAA-sopimus, SopS 36–37/2013), Georgian (SopS 42–43/2015), Israelin (SopS 69–70/2020) Moldovan (SopS 73–74/2020) sekä Jordanian (SopS 75–76/2020) kanssa. Suomi on kansallisesti hyväksynyt edellä mainitut sopimukset ja saattanut ne voimaan.

1.2 Valmistelu

Sopimuksen valmistelu

Euroopan unioni on tehnyt Ukrainan kanssa niin sanotun horisontaalisen lentoliikennesopimuksen vuonna 2009 (EYVL L 211, 01/08/2006 s. 24–38), jolla mahdollistettiin EU:n lentoliikenteen harjoittajien nimeäminen jäsenvaltioiden ja Ukrainan välisten kahdenvälisten sopimusten nojalla.

Komissio on neuvotellut neuvoston 12 päivänä joulukuuta 2006 antaman valtuutuksen mukaisesti niin sanotusta kattavasta lentoliikennesopimuksesta Euroopan unionin ja Ukrainan välillä, jonka tavoitteena on asteittain ja vastavuoroisesti avata markkinoille pääsy sekä varmistaa sääntelyn lähentäminen ja unionin vaatimusten ja normien tosiasiallinen täytäntöönpano. Lentoliikennesopimus parafoitiin neuvottelujen pohjalta neuvotteluohjeiden mukaisesti 28 päivänä marraskuuta 2013 ja allekirjoitettiin 12 päivänä lokakuuta 2021 Kioassa.

Kansallinen valmistelu

Komission ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisen ilmailualueen perustamisesta Ukrainan kanssa on annettu eduskunnalle tiedoksi E-kirjeellä (E 92/2021 vp) sekä U-kirjelmällä (U 54/2021 vp). Lisäksi neuvottelumandaatista on annettu eduskunnalle tieto E-kirjeellä (E 109/2006 vp).

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä.

2 Sopimuksen tavoitteet

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen kattavan lentoliikennesopimuksen tavoitteena on yhteisen ilmailualueen perustaminen unionin jäsenvaltioiden ja Ukrainan välille. Ilmailualue perustuu markkinoiden asteittaiseen avaamiseen vastavuoroisen reiteille pääsyn ja kapasiteetin osalta, sääntelyn lähentämiseen sekä talouden toimijoiden syrjimättömyyteen ja tasapuolisiin toimintaedellytyksiin. Markkinoiden avaamisen tavoitteena on laajentaa lentoliikennemarkkinoita ja saada markkinat vastaamaan paremmin käyttäjien eli matkustajien ja rahdinkuljettajien tarpeita.

Tasapuolisten markkinoille pääsyn ja kilpailuolosuhteiden luomiseksi sopimuksella yhtenäistään turvallisuutta (safety), turvaamista (security), lennonvarmistusta, sosiaalisia näkökohtia sekä ympäristöä koskevia säädöksiä.

Yhteisen ilmailualueen perustan muodostaa Euroopan unionin erityisesti lentoliikennemarkkinoita koskeva lainsäädäntö, joka on tarkemmin yksilöity sopimuksen liitteessä I. Sopimuksen täytäntöönpano edellyttää siirtymäaikojen käyttämistä, sillä liikenneoikeudet vapautetaan vaiheittain sitä mukaa, kun Ukraina on muokannut omia säädöksiään vastaamaan Euroopan unionin ilmailualan lainsäädäntöä. Sopimuksen nojalla kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota palvelujaan kaupallisten periaatteiden mukaisesti sekä kilpailla tasapuolisilla edellytyksillä yhdenmukaistettua sääntelyä noudattaen.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, jonka tehtävänä on hallinnoida sopimusta, sen täytäntöönpanoa ja tulkintaa sekä sen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Sopimuksella pyritään edistämään vuonna 1999 eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä tehdyn yleissopimuksen (Montrealin yleissopimus, SopS 76/2004) toteutumista.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen eduskunnalle yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Suomen hyväksyminen on osaltaan edellytys sopimuksen kansainväliselle voimaantulolle. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan ehdotukseen sisältyvällä blankettilailla.

Ehdotetun lain 1 §:ssä säädettäisiin, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimusmääräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan.

Lain 2 §:ssä säädettäisiin, että sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä soveltamisesta ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lain 3 §:ssä säädettäisiin, että lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

4 Esityksen vaikutukset

Suomen ja Ukrainan välinen kahdenvälinen lentoliikennesopimus mahdollistaa jo nykyisellään lentoliikenteen Suomen ja Ukrainan välillä. Monenkeskisellä lentoliikennesopimuksella mahdollistetaan säännöllinen lentoliikenne Suomen ja Ukrainan välillä sekä poistetaan markkinoille pääsyn rajoitteita. Rajoitteiden poistaminen edistää osapuolten välistä kauppaa, turismia ja investointeja.

Mikäli matkustajavirroissa tapahtuu merkittäviä muutoksia, markkinoiden avautumisella voi olla vaikutuksia kasvihuonekaasupäästöihin ja lentomeluun. Jos matkustajavirrat kasvavat, voivat kasvihuonekaasupäästöt ja lentomelu lisääntyä. Jos liikennevirrat ohjautuvat joustavammin tarkoituksenmukaisempia reittejä, voivat kasvihuonekaasupäästöt ja lentomelu vähentyä. Sopimus laajentaa Euroopan unionin ympäristösääntelyn soveltamisalaa Ukrainan alueelle.

Esityksellä ei ole vaikutuksia sotilas- ja valtionilmailuun.

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä kansallisen tason organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

5 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Väylävirastolta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta sekä lentoliikenneverkoston jäseniltä. Lentoliikenneverkostoon kuuluu edustajia edellä mainittujen tahojen lisäksi puolustusministeriöstä, sisäministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Suomen pysyvästä edustustosta EU:ssa, Keskuskauppakamarista, Business Finland Oy:stä, Finavia Oyj:stä, Rajavartiolaitoksesta, Finnair Oyj:stä, Nordic Regional Airlines Oy:stä, Fintrafficilta, Board of Airline Representatives in Finlandista ja Kuluttajaliitto ry:stä.

Ulkoministeriö totesi lausunnossaan yhtyvänsä esitysluonnoksessa esitettyihin näkemyksiin ja kannattavansa sopimuksen hyväksymistä ja voimaansaattamista. Ulkoministeriö esitti lausunnossaan lakiteknisiiä korjausehdotuksia esitykseen. Ulkoministeriön esittämät täsmennysehdotukset on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Myös oikeusministeriö sekä valtiovarainministeriö esittivät lausunnossaan lakiteknisiiä korjausehdotuksia, jotka on myös otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom totesi lausunnossaan, että virasto on ollut mukana sopimusneuvotteluissa ja sen näkemykset on otettu huomioon jo hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa. Virasto totesi kannattavansa esityksen antamista lausuntopyynnön mukaisessa muodossa.

Finnair Oyj totesi lausunnossaan tukevansa sopimuksen voimaansaattamista sen laajentaessa liiketoimintamahdollisuuksia, tasapuolistaessa toimintaedellytyksiä ja harmonisoidessa sääntely-ympäristöä.

Puolustusministeriö totesi, että esityksellä ei ole vaikutuksia sotilas- ja valtionilmailuun, eikä sillä näin ollen ole lausuttavaa esitysluonnoksesta. Myös sisäministeriö ilmoitti, että sillä ei ole lausuttavaa esityksestä. Muilla lausuntopyynnön saaneilla ei ollut lausuttavaa esityksestä.

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimuksen määräykset perustuvat EU:n sekä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO:n mallilausekkeisiin.

Sopimuksen johdannossa osapuolet toteavat haluavansa luoda yhteisen ilmailualueen (Common Aviation Area, CAA), joka perustuu osapuolten vastavuoroiseen pääsyyn toistensa lentoliikennemarkkinoille, joilla vallitsevat tasapuoliset kilpailuedellytykset ja joilla noudatetaan samoja sääntöjä muun muassa lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristövaatimusten alalla. Johdannossa todetaan osapuolten panevan merkille Ukrainan aikomuksen sisällyttää ilmailulainsäädäntöönsä Euroopan unionin vastaavat vaatimukset ja standardit.

I OSASTO. YLEISET SÄÄNNÖKSET.

1 artikla. *Tavoitteet ja soveltamisala.* Artiklassa sopimuksen tavoitteeksi asetetaan yhteisen ilmailualueen luominen, joka perustuu markkinoiden avaamiseen ja yhteisiin sääntöihin.

2 artikla. *Määritelmät.* Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet. Määritelmät perustuvat Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ICAO:n mallilausekkeisiin.

3 artikla. *Sopimuksen täytäntöönpano.* Artiklassa määrätään, että osapuolten on toteutettava kaikki aiheelliset yleiset ja erityiset toimenpiteet sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi ja pidättydyttävä toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen. Artikla ei rajoita osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat osallistumisesta kansainvälisiin organisaatioihin ja/tai kansainvälisiin sopimuksiin.

4 artikla. *Syrjimättömyys.* Artiklassa kielletään kaikenlainen sopimuksen määräysten vastainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä.

II OSASTO. SÄÄNTELY-YHTEISTYÖ.

5 artikla. *Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet.* Artiklassa määrätään, että osapuolet tekevät yhteistyötä kaikin mahdollisin tavoin varmistaakseen, että Ukraina sisällyttää sopimuksen liitteessä I lueteltujen Euroopan unionin säädösten vaatimukset Ukrainan lainsäädäntöön ja panee ne täytäntöön.

6 artikla. *Lakien ja määräysten noudattaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ja ilma-alusten matkustajien, miehistön ja rahdin osalta on toisen osapuolen alueella noudatettava soveltuvia lakeja ja määräyksiä.

7 artikla. *Ilmailun turvallisuus.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n ilmailun turvallisuutta koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I C osassa. Lisäksi artiklassa määrätään toimista, joihin toinen osapuoli voi ryhtyä havaittuaan turvallisuuspuutteen tai muuten tarvetta neuvotella turvallisuusmääräyksistä toisen osapuolen kanssa.

8 artikla. Ilmailun turvaaminen. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen Ukraina sisällyttää lainsäädäntöönsä Euroopan siviili-ilmailukonferenssin (ECAC) asiakirjassa 30 olevan II osan määräykset. Artiklassa viitataan kansainvälisiin ilmailun turvaamista koskeviin sopimuksiin, joihin molemmat osapuolet ovat liittyneet ja määrätään menettelyistä ilmailun turvallisuuden takaamiseksi ja turvajärjestelyjen puutteisiin puuttumiseksi. Osapuolet avustavat toisiaan siviili-ilma-alusten laittoman haltuunoton ja muiden laittomien tekojen torjumisessa.

9 artikla. Ilmaliikenteen hallinta. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n ilmaliikenteen hallinnan vaatimuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I B osassa. Yhteistyön seurannasta ja edistämisestä ilmaliikenteen hallinnan alalla vastaa sekakomitea.

10 artikla. Ympäristö. Artiklassa vahvistetaan ympäristönsuojelu osaksi ilmailupolitiikan kehittämistä ja täytäntöönpanoa. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n ympäristövaatimuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I D osassa.

11 artikla. Kuluttajansuoja. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n kuluttajansuojan vaatimuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I F osassa.

12 artikla. Teollisuusyhteistyö. Artiklassa vahvistetaan, että osapuolet pyrkivät tekemään teollisuusyhteistyötä ilmailualan valmistusteollisuuden alalla.

13 artikla. Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien vaatimuksia koskevaa lainsäädäntöä, joka on lueteltu sopimuksen liitteen I G osassa.

14 artikla. Sosiaaliset näkökohdat. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n lentoliikenteen työntekijöiden oikeuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen II E osassa.

III OSASTO. TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET

15 artikla. Uusi lainsäädäntö. Artiklassa määrätään, että sopimuksella ei rajoiteta osapuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä lentoliikenteen alalla, mutta tästä on ilmoitettava toiselle osapuolelle. Uuden lainsäädännön sopimuksenmukaisuuden tarkistaa sekakomitea.

16 artikla. Oikeuksien myöntäminen. Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet myöntävät toisilleen sopimuksessa määritellyt oikeudet sovitun liikenteen harjoittamiseen liitteessä II määraityillä reiteillä sopimuksen liitteessä III olevia siirtymämääräyksiä noudattaen. Artiklan 2 kohdassa kielletään kabotaasi eli liikennöinti toisen osapuolen alueella sijaitsevien pisteiden välillä. Säännöllisestä lentoliikenteestä Suomen ja kolmannen maan välillä säädetään liikenteen palveluista annetun lain 13 luvussa.

17 artikla. *Liikennöintilupa ja tekninen lupa.* Artiklassa määrätään niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä osapuolen toimivaltaisen viranomaisen on myönnettävä liikennöintilupa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle. Liikennöintilupa on annettava mahdollisimman pienellä menettelyihin liittyvällä viiveellä edellyttäen, että artiklan alakohdissa määrätty edellytykset täyttyvät. Suomessa liikennöintiluvat myöntää Liikenne- ja viestintävirasto liikennepalvelulain 124 §:n nojalla.

18 artikla. *Lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomais selvitysten vastavuoroinen tunnustaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolten toimivaltaisten viranomaisten on tunnustettava toistensa viranomais selvitykset koskien lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta tai kansalaisuutta. Artiklan 2 kohdassa määrätään menettelyistä niissä tilanteissa, joissa osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on aihetta epäillä, että liikennöinti- tai teknisten lupien myöntämisen edellytyksiä ei ole noudatettu.

19 artikla. *Liikennöintiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen.* Artiklassa määrätään tilanteista, joissa osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat evätä, peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti taikka rajoittaa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintilupia. Keskeisiä kriteereitä ovat liikennöintiluvan edellytysten puuttuminen, liikenteenharjoittajan sopimuksen turvallisuus- tai turvaamisartiklojen rikkominen (7 ja 8 artiklat), osapuolen alueella sovellettavien lakien tai määräysten rikkominen ja 26 artiklan 5 kohdan mukaisen selvityksen laatiminen siitä, että kilpailuympäristöä koskevia edellytyksiä ei ole täytetty.

20 artikla. *Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin.* Artiklassa määrätään menettelystä, jolla osapuolten ja/tai niiden kansalaisten enemmistöomistus ja /tai tosiasiallinen määräysvalta toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajissa voidaan 17 ja 19 artikloista poiketen sallia.

21 artikla. *Määrällisten rajoitusten poistaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolet poistavat lentoliikenteen harjoittajien lentoliikennepalveluiden tarjoamiseen tarvitsemien laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden siirtoja koskevat määrälliset rajoitukset. Tämä ei kuitenkaan estä rajoituksia, jotka määrätään artiklan 2 kohdassa määriteltujen syiden perusteella.

22 artikla. *Kaupalliset mahdollisuudet.* Artiklassa määrätään liiketoimintaa haittaavien esteiden poistamisesta ja vahvistetaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajille laajat oikeudet lentoliikenteen tarjoamiseen ja myyntiin, mukaan lukien lentoliikenteen harjoittajien oikeus ottaa toisen osapuolen alueella käyttöön lentoliikenteen tarjoamiseen tarkoitettuja myyntipisteitä ilman paikallista ylläpitäjää (local sponsor).

23 artikla. *Tullit ja verot.* Artiklassa vapautetaan vastavuoroisuuden perusteella ja osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti lentoliikenteen harjoittajien ilma-alukset, sekä niiden varaosat, varastot ja muut tarvikkeet, jotka on tarkoitettu yksinomaan kansainvälisessä liikenteessä liikennöivien ilma-alusten toimintaa tai huoltoa varten, sekä suorassa kauttakulussa olevat matkatavarat ja rahti kaikista Euroopan unionin, kansallisten ja paikallisten viranomaisten asettamista tuontirajoituksista, omaisuusveroista, tulleista, valmisteveroista ja muista sen kaltaisista korvauksista ja maksuista. Vapautus ei koske annettujen palvelujen kustannuksiin perustuvia maksuja vastikkeena olevia kustannuksia tai polttoainetta, jota käytetään osapuolen alueen sisällä liikennöitävien kahden paikan välillä, tai tavaroita, jotka on myyty muuhun tarkoitukseen kuin matkustajien kulutettavaksi ilma-aluksessa liikennöitäessä osapuolen alueella kahden paikan välillä. Artiklan määräykset eivät vaikuta tuonnista kannettavaa liikevaihtoveroa lukuun ottamatta arvonlisäverasioihin eikä se vaikuta EU:n jäsenvaltioiden ja Ukrainan välisen tulojen ja pääoman kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien yleissopimusten määräyksiin.

24 artikla. *Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käyttömaksut.* Artiklassa määrätään, että toimivaltaisten viranomaisten lennonvarmistus- ja lennonjohtolaitteiden ja -palvelujen, lentoasemalaitteiden ja -palveluiden, sekä ilmailun turvaamiseen ja muihin vastaaviin toimintoihin tarkoitettujen laitteiden ja palvelujen käytöstä perimien maksujen on perustuttava kustannuksiin eivätkä ne saa olla syrjiviä. Poistojen jälkeen maksuihin voi kuitenkin sisältyä kohtuullinen tuotto. Maksuja asetettaessa toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat keskenään tarvittavia tietoja käyttömaksujen kohtuullisuuden varmistamiseksi.

25 artikla. *Hinnoittelu.* Artiklassa veloitetaan osapuolet antamaan lentoliikenteen harjoittajille vapaus määrätä hinnoistaan vapaan ja oikeudenmukaisen kilpailun perusteella. Hintoja ei tarvitse ilmoittaa osapuolille. Toimivaltaiset viranomaiset voivat tarvittaessa keskustella lentojen ja kuljetusmaksujen hinnoittelussa ilmenneistä menettelyistä, seikoista ja epäselvyyksistä. Tilanteesta riippuen Suomessa toimivaltainen viranomainen voi olla Liikenne- ja viestintävirasto, kuluttaja-asiamies tai Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

26 artikla. *Kilpailuympäristö.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen soveltamisalalla sovelletaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen assosiaatiosopimuksen IV osastoa, ellei sopimuksessa toisin määrätä. Artiklassa vahvistetaan osapuolten tavoitteeksi tarjota lentoliikenteen harjoittamiselle terve kilpailuympäristö, jossa kilpailua vääristävät ja Euroopan unionin kilpailusääntöjen vastaiset valtiontuet eivät ole sallittuja. Lisäksi artiklassa määrätään menettelyistä, joihin osapuolet voivat ryhtyä katsoessaan toisen osapuolen toimivan kilpailusääntöjen vastaisesti. Artikla ei rajoita osapuolten lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat julkisen palvelun velvoitteita osapuolten alueilla.

27 artikla. *Tilastot.* Artiklassa määrätään, että osapuolet avustavat toisiaan lentoliikenteen harjoittamisen arviointiin liittyvän tilastotiedon vaihtamisessa.

IV OSASTO. INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET.

28 artikla. *Tulkinta ja soveltaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolten on varmistettava sopimusvelvoitteiden täyttäminen, huolehdittava sopimuksen noudattamisen valvonnasta, avustettava toisiaan sopimuksen mahdollisia rikkomuksia koskevassa tutkinnassa ja tiedotettava toista osapuolta, mikäli se toteuttaa toisen osapuolen yrityksiä tai viranomaisia koskevia toimenpiteitä. Sopimuksen määräyksiä sekä liitteessä I lueteltujen säädösten säännöksiä tulkitaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ja Euroopan komission antamien päätösten mukaisesti siltä osin kuin määräykset ja säännökset ovat asiasisällöltään yhteneviä EU-perussopimusten kanssa.

29 artikla. *Sekakomitea.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen hallinnoinnista ja asianmukaisesti täytäntöönpanosta vastaamaan perustetaan kummankin osapuolen edustajista muodostuva sekakomitea. Vakiintuneesti sekakomiteassa ovat edustettuina sekä Ukraina, Euroopan unioni että jäsenvaltiot. Päätösvalta sekakomiteassa unionin ja jäsenvaltioiden kesken jakautuu sen mukaisesti, onko kyseessä unionin yksinomaiseen vai jaettuun toimivaltaan liittyvä kysymys. Artiklassa vahvistetaan sekakomitean menettelyä koskevat säännöt sekä sekakomitean tehtävät.

30 artikla. *Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely.* Artiklassa vahvistetaan sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevien riitatilanteiden välimiesmenettelyä koskevat menettelytavat silloin, kun erimielisyyttä ei ole saatu ratkaistua sekakomiteassa. Jos osapuoli ei noudata välimiespaneelin päätöstä, toinen osapuoli voi laiminlyönnin ajaksi peruuttaa sopimusta rikkovalle osapuolelle sopimuksen nojalla myönnetty oikeudet tai etuoikeudet tai rajoittaa niitä.

31 artikla. *Suojatoimenpiteet.* Artiklassa vahvistetaan menettelyt suojatoimenpiteiden toteuttamiseksi silloin, kun osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä sopimuksen mukaisen velvoitteensa.

32 artikla. *Tietojen luovuttaminen.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen nojalla toimivat virkailijat eivät saa tehtäviensä päättymisen jälkeenkään luovuttaa ulkopuolisille salassapidettäviä tietoja.

33 artikla. *Siirtymäjärjestelyt.* Artiklassa määrätään sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymäjärjestelyjä ja –kausia koskevasta menettelystä erityisesti koskien Ukrainan asteittaista siirtymistä sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen siviili-ilmailua koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisten vaatimusten tosiasialliseen täytäntöönpanoon.

34 artikla. *Suhde muihin sopimuksiin ja/tai järjestelyihin.* Artiklassa määrätään sopimuksen määräysten olevan ensisijaisia osapuolten nykyisten kahdenvälisen lentoliikennesopimusten ja/tai järjestelyjen asiaa koskeviin määräyksiin nähden. Kuitenkin omistusta, liikenneoikeuksia, kapasiteettia, vuorotiheyttä, ilma-aluksen tyyppiä tai vaihtamista, yhteistunnusten käyttöä ja hintoja koskevia kahdenvälisen sopimusten määräyksiä voidaan edelleen soveltaa, mikäli ne ovat suotuisampia eivätkä aiheuta syrjintää EU:n jäsenvaltioiden ja kansalaisten välillä. Suomen ja Ukrainan välisen lentoliikennesopimuksen 21 artiklan mukaan molempia sopimuspuolia sitovan monenkeskisen ilmailusopimuksen tullessa voimaan voidaan järjestää neuvottelu sen selvittämiseksi, missä määrin monenvälisen yleissopimuksen määräykset vaikuttavat kahdenväliseen sopimukseen.

35 artikla. *Rahoitusmääräykset.* Artiklassa määrätään, että osapuolet huolehtivat sopimuksen täytäntöönpanoon tarvittavista taloudellisista resursseista.

V OSASTO. VOIMAANTULO, UUDELLEENTARKASTELU, VOIMASSAOLON PÄÄTTYMINEN JA LOPPUMÄÄRÄYKSET.

36 artikla. *Muutokset.* Sopimuksessa määrätään, että sekakomitea voi osapuolten ehdotuksesta tehdä sopimusten liitteiden muuttamista ja sopimuksen 15 artiklan 3 kohdan (uuden tai muutetun lainsäädännön sisällyttäminen liitteeseen I) mukaisia päätöksiä. Sekakomiteassa ovat edustettuina Ukraina, Euroopan unioni sekä kaikki jäsenvaltiot. Päätösvalta sekakomiteassa unionin ja jäsenvaltioiden kesken jakautuu sen mukaisesti, onko kyseessä unionin yksinomaiseen vai jaettuun toimivaltaan liittyvä kysymys. Lisäksi osapuolet voivat päättää muuttaa sopimusta. Sopimusmuutokset tulevat voimaan kuitenkin vasta sen jälkeen, kun osapuolet ovat saattaneet päätökseen omat tarvittavat sisäiset menettelynsä.

37 artikla. *Voimassaolon päätyminen.* Artiklassa määrätään, että sopimus voidaan irtisanoa ilmoittamalla toiselle osapuolelle asiasta diplomaattiteitse, sekä siitä, milloin sopimuksen voimassaolo lakkaa.

38 artikla. *Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolet ratifioivat tai hyväksyvät sopimuksen omien menettelyidensä mukaisesti, ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri toimii ratifioimis- ja hyväksymisasiakirjojen tallettajana. Sopimus tulee voimaan kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti viimeisimmän sellaisen nootin päiväystä seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jolla osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tämän sopimuksen soveltamista varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

39 artikla. *Rekisteröinti ICAOssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä.* Artiklassa määrätään sopimuksen rekisteröinnistä ICAO:n neuvostossa ja YK:n pääsihteeristössä sopimuksen voimaantulon jälkeen.

40 artikla. *Todistusvoimaiset tekstit.* Sopimus laaditaan kahtena kappaleena Euroopan unionin virallisilla kielillä sekä ukrainan kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

Liite I. *LUETTELO EUROOPAN UNIONIN SIVILI-ILMAILUN ALALLA HYVÄKSYMISTÄ SOVELLETTAVISTA VAATIMUKSISTA, JOTKA SISÄLLYTETÄÄN UKRAINAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.* Liitteessä luetellaan Euroopan unionin lentoliikennettä koskeva lainsäädäntö, jota sopimusosapuolten on noudatettava. Liitteessä lueteltu sääntely on Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Sekakomitea ajantasaistaa liitteen säännöllisesti.

Liite II. *SOVITUT LENTOLIIKENNEPALVELUT JA MÄÄRÄTYT REITIT.* Liitteessä määritellään reitit, joilla lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota liikennepalveluja, sekä tarjottavia palveluita koskevat oikeudet.

Liite III. *SIIRTYMÄJÄRJESTELYT.* Liitteessä määrätään sopimusta koskevista siirtymäjärjestelyistä.

Liite IV. *LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN LIITTEESSÄ III TARKOITETUISTA TODISTUKSISTA.* Liitteessä määrätään siirtymäjärjestelyjä koskevassa liitteessä tarkoitetuista todistuksista koskien lentomiehistöä ja ilmaliikenteen hallintaa ja lennonvarmistusta.

Liite V. *LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN 17, 19 JA 22 ARTIKLASSA JA LIITTEISSÄ II JA III TARKOITETUISTA MUISTA VALTIOISTA.* Liitteessä määritellään valtiot, joiden tai joiden kansalaisten enemmistöomistuksessa oleville lentoyhtiöille voidaan myöntää liikennöintilupa.

Liite VI. *MENETTELYSÄÄNNÖT.* Liitteessä luetellaan teknisluonteisia menettelysääntöjä asiantuntijatason yhteistyöhön liittyen.

Liite VII. *TÄMÄN SOPIMUKSEN 26 ARTIKLAN 4 KOHDASSA TARKOITETUT PERUSTEET.* Liitteessä luetellaan valtioneuvoston tukia, jotka ovat sopimuksen kanssa yhteensopivia.

Sopimuksen voimaantulo ei edellytä muutoksia Suomen kansalliseen lainsäädäntöön.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, sillä Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 14 kohdan mukaan ilmailu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

9 Toimeenpano ja seuranta

Sopimuksen toimeenpanoa seurataan sopimuksen 29 artiklassa tarkoitetussa sekakomiteassa, joka koostuu kummankin osapuolen edustajista.

10 Suhde muihin esityksiin

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltäväksi on annettu hallituksen esitykset Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Qatarin välisen yhteisen ilmailualueetta koskevan sopimuksen sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Armenian välisen yhteisen ilmailualueetta koskevan sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Armenian sekä Ukrainan kanssa tehdyt lentoliikennesopimukset tähtäävät osaltaan yhteisen eurooppalaisen ilmatilan luomiseen. Qatarin kanssa tehty lentoliikennesopimus ei liity yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan luomiseen tähtäävään hankkeeseen. Esitykset eivät ole riippuvaisia toistensa voimaantulosta.

11 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Toimivallanjako unionin ja jäsenvaltion välillä

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmailualueetta koskeva sopimus on sekasopimus. Sekasopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Sekasopimuksen määräykset voivat olla sekä yksinomaan unionin toimivaltaan kuuluvia, yksinomaan jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia tai jaettuun toimivaltaan kuuluvia. Eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan sekasopimusten unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Näin ollen eduskunta hyväksyy sopimuksen perustuslain 94 §:n mukaisesti vain niiltä osin kuin pöytäkirjan sopimuksen määräykset ovat Suomen toimivallassa.

Euroopan unionin tuomioistuimen antamien ns. Open Skies –tuomioiden (asiat C-466/98, C-467/98, C-468/98, C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 ja C-476/98) mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta kahdenvälisten lentoliikennesopimusten tiettyjen kysymysten osalta. Tuomioiden johdosta kaikki jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kahdenväliset sopimukset, joihin sisältyy unionin oikeuden vastaisia määräyksiä, on muutettava tai korvattava uusilla, unionin oikeuden mukaisilla sopimuksilla. Tuomiot merkitsivät myös lentoliikennesopimusten tekemistä yhä useammin unionin ja kolmannen maan kesken. Tuomioiden mukaan lentoliikennettä on pidettävä unionin yhteistä etua koskevana alana.

Sopimuksen kattamista aloista Euroopan unionin sääntelyä on annettu koskien markkinoille pääsyä, ilmailuliikenteen hallintaa, lentoturvallisuutta, ilmailun turvaamista, ympäristöasioita, sosiaalisia näkökohtia, kuluttajansuojaa, tulleja ja tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä. Sopimusta koskeva unionilainsäädäntö on listattuna sopimuksen liitteessä I.

Sopimuksen kattamista aloista säädetään kansallisesti muun muassa liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017), ilmailulaissa (864/2014), Liikenne- ja viestintävirastosta annetussa laissa (935/2018), lentoasemaverkosta ja maksuista annetussa laissa (210/2011), kuluttajansuojalaissa (38/1978) ja matkapalveluyhdistelmistä annetussa laissa (901/2017). Lait täydentävät laaja-alaista EU-sääntelyä. Liikenneoikeuksia koskeva toimivalta on kansallista.

Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen artikkelit kuuluvat Euroopan unionin toimivaltaan seuraavilta osin: 2 artiklassa (Määritelmät) on sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia artikloita koskevia käsitteitä, 4 artikla (Syrjimättömyys), 5 artikla (Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet), 6 artikla (Lakien ja määräysten noudattaminen) siltä osin kuin kyseessä on EU-sääntely, 7 artikla (Ilmailun turvallisuus), 8 artikla (Ilmailun turvaaminen), 9 artikla (Ilmaliikenteen hallinta), 10 artikla (Ympäristö), 11 artikla (Kuluttajansuoja), 13 artikla (Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät), 14 artikla (Sosiaaliset näkökohdat), 15 artikla (Uusi lainsäädäntö) siltä osin kuin kyse on EU:n antamasta sääntelystä, 16 artikla (Oikeuksien myöntäminen) siltä osin kuin se koskee luvan myöntämisen edellytyksiä, 19 artikla (Liikennöintiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) siltä osin kuin se koskee luvan epäämisen, peruuttamisen tai rajoittamisen edellytyksiä, 20 artikla (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin), 21 artikla (Määrällisten rajoitusten poistaminen), 22 artikla (Kaupalliset mahdollisuudet), 23 artikla (Tullit ja verot) siltä osin kuin se koskee tullessa, 24 artikla (Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käyttömaksut), 25 artikla (Hinnottelu), 26 artikla (Kilpailuympäristö), 27 artikla (Tilastot), liite I (Luettelo Euroopan unionin siviili-ilmailun alalla hyväksymistä sovellettavista vaatimuksista, jotka sisällytetään Ukrainan lainsäädäntöön), liite II (Sovitut lentoliikennepalvelut ja määrättyt reitit), liite III (Siirtymäjärjestelyt), liite IV (Luettelo tämän sopimuksen liitteessä III tarkoitetuista todistuksista), liite V (Luettelo tämän sopimuksen 17, 19 ja 22 artiklassa ja liitteissä II ja III tarkoitetuista muista valtioista), liite VI (Menettelysäännöt) ja liite VII (Tämän sopimuksen 26 artiklan 4 kohdassa tarkoitettut perusteet).

Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimialaan seuraavasti: 2 artiklassa (Määritelmät) on sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia artikloita koskevia käsitteitä, 6 artikla (Lakien ja määräysten noudattaminen) siltä osin kuin kyseessä on kansallinen sääntely, 12 artikla (Teollisuusyhteistyö), 15 artikla (Uusi lainsäädäntö) siltä osin kuin kyse on kansallisesta sääntelystä, 16 artikla (Oikeuksien myöntäminen) siltä osin kuin se koskee lupien myöntämistä, 17 artikla (Liikennöintilupa ja tekninen lupa), 18 artikla (Lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomais selvitysten vastavuoroinen tunnustaminen), 19 artikla (Liikennöintiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) siltä osin kuin se koskee luvan epäämistä, peruuttamista tai rajoittamista sekä 23 artikla (Tullit ja verot) siltä osin kuin se koskee veroja. Institutionaalisia järjestelyjä koskevat 3 artikla (Sopimuksen täytäntöönpano), 28 artikla (Tulkinta ja soveltaminen), 29 artikla (Sekakomitea), 30 artikla (Riitojen ratkaisu ja välimiesmenettely) 31 artikla (Suojatoimenpiteet), 32 artikla (Tietojen luovuttaminen), 33 artikla (Siirtymäjärjestelyt), 34 artikla (Suhde muihin sopimuksiin ja/tai järjestelyihin), 35 artikla (Rahoitusmääräykset), 36 artikla (Muutokset), 37 artikla (Voimassaolon päätyminen), 38 artikla (Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen) ja 39 artikla (Rekisteröinti ICAO:ssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä) koskevat valtion suvereniteettia ja kuuluvat näin ollen Suomen toimivaltaan.

Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Sopimusmääräykset on luettava lainsäädännön alaan kuuluviksi, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattua perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädetty lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädetty lailla. Sillä onko määräys ristiriidassa tai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen

kanssa ei ole merkitystä (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp). Institutionaaliset määräykset ovat kansainvälinen käytäntö sopimuksissa, eivätkä ole ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp).

Seuraavassa käsitellään Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmaialuetta koskevan sopimuksen artikloja siltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 2 artiklassa on määritelty sopimuksessa käytetyt käsitteet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Sopimuksen 2 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 6 artiklassa määrätään lakien ja määräysten noudattamisesta. Artiklassa määrätään yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja se kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 16 artikla sisältää liikenneoikeuksien myöntämistä koskevat määräykset. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 17 ja 19 artiklassa määrätään lupien myöntämisestä sekä peruuttamisesta. Liikennöintilupien myöntämisestä ja peruuttamisesta säädetään liikennepalveluista annetun lain 13 luvussa. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 18 artikla koskee lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomaisselvitysten vastavuoroinen tunnustaminen. Ulkomailta myönnettujen lupien tunnustamisesta säädetään liikennepalveluista annetun lain 13 luvussa. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 23 artiklassa määrätään veroja, tulleja ja maksuja koskevista vapautuksista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion veroista ja maksuista säädetään lailla. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan siltä osin kuin siinä määrätään veroista ja maksuista. Tullit kuitenkin kuuluvat Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Sopimuksen 30 artikla koskee riitojen ratkaisemista ja välimiesmenettelyä. Välimiesmenettelyssä voi tulla ratkaistuiksi myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä koskevia kysymyksiä, ja määräyksen on katsottava siten kuuluvan lainsäädännön alaan. Oikeudellisesti sitovien ratkaisumenettelyiden voidaan katsoa jossain määrin koskevan Suomen perustuslain mukaista valtion täysivaltaisuutta, vaikka se ei kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp). Riitojen ratkaisua koskevat sopimusmääräykset eivät ole hallituksen arvion mukaan ongelmallisia Suomen täysivaltaisuuden kannalta eivätkä vaikuta sopimuksen käsittelyjärjestykseen.

Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön säättämisjärjestyksessä.

1. ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä Kiiovassa 12.10.2021 tehdyn sopimuksen siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

2. ponsi

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yhteisestä ilmailualueesta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välillä Kiiovassa 12 päivänä lokakuuta 2021 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä soveltamisesta ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

Helsingissä 24.2.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

Sopimusteksti

EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSEN-
VALTIOIDEN SEKÄ UKRAINAN VÄLI-
NEN SOPIMUS YHTEISESTÄ ILMAILU-
ALUEESTA BELGIAN KUNINGAS-
KUNTA, BULGARIAN TASAVALTA,
KROATIAN TASAVALTA, TSEKIN TA-
SAVALTA, TANSKAN KUNINGAS-
KUNTA, SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA, IRLANTI, HEL-
LEENIEN TASAVALTA, ESPANJAN KU-
NINGASKUNTA, RANSKAN TASA-
VALTA, ITALIAN TASAVALTA, KYP-
ROKSEN TASAVALTA, LATVIAN TASA-
VALTA, LIETTUAN TASAVALTA, LU-
XEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARI, MALTA, ALANKOMAIDEN
KUNINGASKUNTA, ITÄVALLAN TASA-
VALTA, PUOLAN TASAVALTA, PORTU-
GALIN TASAVALTA, ROMANIA, SLO-
VENIAN TASAVALTA, SLOVAKIAN TA-
SAVALTA, SUOMEN TASAVALTA,
RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

COMMON AVIATION AREA AGREE-
MENT BETWEEN THE EUROPEAN UN-
ION AND ITS MEMBER STATES, OF
THE ONE PART, AND UKRAINE, OF
THE OTHER PART THE KINGDOM OF
BELGIUM, THE REPUBLIC OF BUL-
GARIA, THE CZECH REPUBLIC, THE
KINGDOM OF DENMARK, THE FED-
ERAL REPUBLIC OF GERMANY, THE
REPUBLIC OF ESTONIA, IRELAND,
THE HELLENIC REPUBLIC, THE
KINGDOM OF SPAIN, THE FRENCH
REPUBLIC, THE REPUBLIC OF CROA-
TIA, THE ITALIAN REPUBLIC, THE
REPUBLIC OF CYPRUS, THE REPUB-
LIC OF LATVIA, THE REPUBLIC OF
LITHUANIA, THE GRAND DUCHY OF
LUXEMBOURG, HUNGARY, THE RE-
PUBLIC OF MALTA, THE KINGDOM
OF THE NETHERLANDS, THE REPUB-
LIC OF AUSTRIA, THE REPUBLIC OF
POLAND, THE PORTUGUESE REPUB-
LIC, ROMANIA, THE REPUBLIC OF
SLOVENIA, THE SLOVAK REPUBLIC,
THE REPUBLIC OF FINLAND, THE
KINGDOM OF SWEDEN,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopi-
muksen ja Euroopan unionin toiminnasta teh-
dyn sopimuksen, jäljempänä 'EU:n perussopimukset', osapuolia ja Euroopan unionin jä-
senvaltioita, jäljempänä 'EU:n jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni'
tai 'Euroopan unioni' tai 'EU', sekä

UKRAINA,

kaikki edellä mainitut jäljempänä 'osapuo-
let', jotka

HALUAVAT luoda yhteisen ilmailualueen,
joka perustuu osapuolten vastavuoroiseen
pääsyyn toistensa lentoliikennemarkkinoille,
joilla vallitsevat tasapuoliset kilpailuedelly-
tykset ja joilla noudatetaan samoja sääntöjä
muun muassa lentoturvallisuuden, ilmailun
turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, sosi-
aalisten näkökohtien ja ympäristövaatimus-
ten alalla;

being parties to the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (hereinafter referred to as "the EU Treaties") and being Member States of the European Union (hereinafter referred to as the "EU Member States"), and THE EUROPEAN UNION, hereinafter also referred to as "the EU", of the one part, and

UKRAINE, of the other part,

hereinafter jointly referred to as "the Parties";

DESIRING to create a common aviation area (CAA) based on mutual market access to the air transport markets of the Parties, with equal conditions of competition and respect for the same rules – including in the areas of safety, security, air traffic management, social harmonisation and the environ-
ment;

TUNNUSTAVAT kansainvälisen siviili-ilmailun yhtenäisen luonteen sekä Ukrainan ja EU:n jäsenvaltioiden oikeudet ja velvollisuudet, jotka perustuvat niiden jäsenyyteen kansainvälisissä ilmailujärjestöissä, erityisesti Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä ja Euroopan lennonvarmistusjärjestössä, sekä kolmansien osapuolten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtyihin kansainvälisiin sopimuksiin;

HALUAVAT syventää osapuolten suhteita lentoliikenteen alalla, yhteistyö teollisuuden alalla mukaan luettuna, sekä lujittaa voimassaolevilla lentoliikennesopimuksilla luodun järjestelmän puitteissa taloudellisia sekä kulttuuri- ja liikenneyhteyksiä osapuolten välillä;

HALUAVAT helpottaa lentoliikennemahdollisuuksien laajenemista esimerkiksi kehittämällä lentoliikenneverkostoja, jotka vastaavat matkustajien ja rahdinantajien tarpeisiin saada tarkoituksenmukaisia lentoliikennepalveluja;

TUNNUSTAVAT lentoliikenteen merkityksen kaupankäynnin, matkailun ja investointien edistämisessä,

OTTAVAT HUOMIOON Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avatun kansainvälistä siviili-ilmailua koskevan yleissopimuksen;

PITÄVÄT MIELESSÄ, että Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisissä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksissa määrätään, että osapuolten välisen liikenteen yhteensovitetusta kehittämisestä molempien kaupallisten tarpeiden mukaisesti, vastavuoroisen markkinoille pääsyn edellytyksistä ja lentoliikennepalvelujen tarjoamisesta voidaan sopia erityissopimuksilla;

HALUAVAT mahdollistaa sen, että lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota matkustajille ja rahdinantajille kilpailukykyisiä hintoja ja palveluja avoimilla markkinoilla;

HALUAVAT, että lentoliikennealan kaikki osa-alueet, mukaan luettuina lentoliikenteen harjoittajien työntekijät, hyötyvät markkinoiden vapauttamista koskevasta sopimuksesta;

RECOGNISING the integrated character of international civil aviation and the rights and obligations of Ukraine and the EU Member States stemming from their membership of international aviation organisations, in particular the International Civil Aviation Organisation (ICAO) and the European Organisation for the Safety of Air Navigation, as well as their rights and obligations under international agreements with third parties and international organisations;

DESIRING to deepen relations between the Parties in the field of air transport, including in the area of industrial cooperation, and to build upon the framework of the existing system of air services agreements in order to promote economic, cultural and transport links between the Parties;

DESIRING to facilitate the expansion of air transport opportunities, including through the development of air transport networks in order to meet the needs of passengers and shippers for convenient air transport services;

RECOGNISING the importance of air transport in promoting trade, tourism and investment;

NOTING the Convention on International Civil Aviation, opened for signature at Chicago on 7 December 1944;

BEARING IN MIND that the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States and Ukraine provides that, with a view to assuring a co-ordinated development of transport between the Parties adapted to their commercial needs, the conditions of mutual market access and provision of services in air transport may be dealt with by specific agreements;

DESIRING to make it possible for air carriers to offer passengers and shippers competitive prices and services in open markets;

DESIRING to have all sectors of the air transport industry, including air carrier workers, benefit from a liberalised agreement;

AIKOVAT tavoitella voimassaolevien lentoliikennesopimusten muodostamisessa puitteissa markkinoille pääsyn avaamista ja mahdollisimman suuria hyötyjä molempien osapuolten kuluttajille, lentoliikenteen harjoittajille, työntekijöille ja yhteisöille;

OVAT YHTÄ MIELTÄ siitä, että yhteisen ilmailualueen säännöt on tarkoituksenmukaista perustaa Euroopan unionissa voimassa olevaan asiaa koskevaan lainsäädäntöön, joka on esitetty tämän sopimuksen liitteessä I, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'EU:n perussopimukset', ja Ukrainan perustuslain määräysten soveltamista;

PANEVAT MERKILLE Ukrainan aikomuksen sisällyttää ilmailulainsäädäntöönsä Euroopan unionin vastaavat vaatimukset ja standardit, myös EU:n lainsäädännön tulevan kehityksen osalta;

HALUAVAT varmistaa, että kansainvälinen lentoliikenne on mahdollisimman turvallista ja turvattua, ja vahvistavat uudelleen suhtautuvansa erityisen huolestuneesti ilma-aluksiin kohdistuviin tekoihin tai uhkiin, jotka vaarantavat ihmisten tai omaisuuden turvallisuuden ja vaikuttavat kielteisesti lentotoimintaan sekä heikentävät matkustajien luottamusta siviili-ilmailun turvallisuuteen;

TUNNUSTAVAT, että noudattamalla yhteisen ilmailualueen sääntöjä täysimääräisesti osapuolet voivat saada siitä täyden hyödyn, mukaan luettuina markkinoille pääsyn avaaminen ja mahdollisimman suuren hyödyn turvaaminen molempien osapuolten kuluttajille ja alan teollisuudelle;

TUNNUSTAVAT, että yhteisen ilmailualueen perustaminen ja sen sääntöjen täytäntöönpano ei ole mahdollista ilman siirtymäjärjestelyjä; TUNNUSTAVAT riittävän avunannon tärkeyden tässä suhteessa;

KOROSTAVAT, että lentoliikenteen harjoittajia olisi kohdeltava avoimesti ja syrjimättömästi, kun on kyse mahdollisuuksista käyttää lentoasemainfrastruktuureja erityisesti silloin, kun tällaiset infrastruktuurit ovat rajallisia, mukaan luettuna mutta ei yksinomaan pääsy lentoasemille;

INTENDING to build upon the framework of existing air transport agreements with the goal of gradually opening access to markets and maximising benefits for the consumers, air carriers, workers and communities of both Parties;

AGREEING that it is appropriate to base the CAA rules on the relevant legislation within the European Union, as laid down in Annex I to this Agreement, without prejudice to the EU Treaties and the Constitution of Ukraine;

NOTING the intention of Ukraine to incorporate into its aviation legislation the corresponding requirements and standards of the European Union, including with regard to future legislative developments within the EU;

DESIRING to ensure the highest degree of safety and security in international air transport and reaffirming their grave concern with regard to acts or threats against the security of aircraft which jeopardise the safety of persons or property, adversely affect the operation of aircraft and undermine the confidence of the travelling public in the safety of civil aviation;

RECOGNISING the benefits that both Parties can reap from full compliance with the CAA rules, including the opening of access to markets and the maximisation of benefits for the consumers and the industries of both Parties;

RECOGNISING that the creation of the CAA and implementation of its rules cannot be achieved without transitional arrangements and that adequate assistance is important in this perspective;

EMPHASISING that air carriers should be treated in a transparent and non-discriminatory manner regarding their access to air transport infrastructures, especially where these infrastructures are limited, including access to airports;

HALUAVAT varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset lentoliikenteen harjoittajille, jotta näillä olisi oikeudenmukaiset ja yhtäläiset mahdollisuudet harjoittaa sovittuja lentoliikennepalveluja;

TUNNUSTAVAT, että valtion tuet voivat vaikuttaa kielteisesti lentoliikenteen harjoittajien kilpailuun ja vaarantaa tämän sopimuksen perustavoitteiden saavuttamisen;

VAHVISTAVAT ympäristönsuojelun merkityksen kehitettäessä kansainvälistä ilmailupolitiikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön sekä tunnustavat itsenäisten valtioiden oikeuden ryhtyä tässä asiassa asiaankuuluviin toimenpiteisiin;

OTTAVAT HUOMIOON kuluttajansuojan tärkeyden, mukaan lukien Montrealissa 28 päivänä toukokuuta 1999 eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä tehdyn yleissopimuksen mukainen suojele;

PITÄVÄT MYÖNTEISENÄ osapuolten jatkuvaa vuoropuhelua suhteidensa syventämiseksi muilla aloilla erityisesti ihmisten liikkumisen helpottamiseksi,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 ARTIKLA

Tavoitteet ja soveltamisala

Tämän sopimuksen tavoitteena on luoda asteittain Euroopan unionin, sen jäsenvaltioiden ja Ukrainan välille yhteinen ilmailualue, joka perustuu erityisesti samanlaisiin sääntöihin turvallisuuden, ilmailun turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, ympäristön, kuluttajansuojan, tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien aloilla sekä sosiaalisten näkökohtien suhteen. Tätä tarkoitusta varten tässä sopimuksessa vahvistetaan säännöt, tekniset vaatimukset, hallinnolliset menettelyt, toiminnan perusvaatimukset ja täytäntöönpanosäännöt, joita sovelletaan osapuolten välillä jäljempänä esitetyin edellytyksin.

Tämä yhteinen ilmailualue perustuu vapaaseen pääsyyn lentoliikennemarkkinoille ja tasavertaisiin kilpailuedellytyksiin.

2 ARTIKLA

Määritelmät

DESIRING to ensure a level playing field for air carriers, allowing fair and equal opportunity for their air carriers to operate the agreed services;

RECOGNISING that government subsidies may adversely affect air carrier competition and may jeopardise the basic objectives of this Agreement;

AFFIRMING the importance of protecting the environment in developing and implementing international aviation policy and recognising the rights of sovereign States to take appropriate measures to this effect;

NOTING the importance of protecting consumers, including the protections afforded by the Convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air, done at Montreal 28 May 1999;

WELCOMING the ongoing dialogue between the Parties to deepen their relations in other areas, in particular to facilitate the movement of people,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

TITLE I

GENERAL PROVISIONS

Article 1

Objectives and scope

The aim of this Agreement is the gradual creation of a CAA between the European Union, its Member States and Ukraine founded on, in particular, identical rules in the areas of safety, security, air traffic management, the environment, consumer protection and computerised reservation systems, as well as identical rules with regard to social aspects. For this purpose, this Agreement sets out the rules, technical requirements, administrative procedures, basic operational standards and implementing rules applicable between the Parties.

That CAA shall be based on free access to the air transportation market and equal conditions of competition.

Article 2

Definitions

Ellei toisin mainita, tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

1. 'sovituilla lentoliikennepalveluilla' ja 'määrätyillä reiteillä' tämän sopimuksen 16 artiklan (Oikeuksien myöntäminen) ja liitteen II mukaista kansainvälistä lentoliikennettä;
2. 'sopimuksella' tätä sopimusta, sen liitteitä ja kaikkia niihin tehtyjä muutoksia;
3. 'lentoliikenteellä' yleisölle tarjottua matkustajien, matkatavaroiden, rahdin ja postin kuljettamista lentoteitse joko erikseen tai yhdessä maksua tai muuta korvausta vastaan; epäselvyyksien välttämiseksi tähän katsotaan sisältyvän sekä reitti- että tilauslentoliikenne ja myös pelkän rahdin kuljettaminen;
4. 'lentoliikenteen harjoittajalla' yhtiötä tai yritystä, jolla on voimassa oleva liikennelupa tai vastaava;
5. 'toimivaltaisilla viranomaisilla' valtion virastoja tai julkisia elimiä, jotka vastaavat tästä sopimuksesta johtuvien hallinnollisten tehtävien toteuttamisesta;
6. 'yhtiöillä tai yrityksillä' siviili- ja kauppaoikeudellisia yhteisöjä, osuuskunnat mukaan luettuina, sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa;
7. 'yleissopimuksella' Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avattua kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta, mukaan luettuina

a) kaikki yleissopimuksen muutokset, jotka ovat tulleet voimaan yleissopimuksen 94 artiklan a kohdan mukaisesti ja jotka sekä Ukrainalla että yksi tai useampi EU:n jäsenvaltio on ratifioinut,

ja

b) kaikki yleissopimuksen 90 artiklan mukaisesti hyväksytyt yleissopimuksen liitteet tai liitteiden muutokset sillä edellytyksellä, että liite tai muutos on samanaikaisesti voimassa sekä Ukrainassa että käsiteltävänä olevan kysymyksen kannalta asiaan liittyvässä EU:n jäsenvaltiossa tai asiaan liittyvässä EU:n jäsenvaltioissa;

8. 'ECAA-sopimuksella' Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden, Albanian tasavallan,

For the purposes of this Agreement, unless otherwise stated, the following definitions apply:

1. "agreed services" and "specified routes" mean international air transport pursuant to Article 16 and Annex II to this Agreement;

2. "Agreement" means this Agreement, its Annexes and any amendments thereto;

3. "air transport" means the public carriage by aircraft of passengers, baggage, cargo and mail, separately or in combination, for remuneration or hire; for the avoidance of doubt, this includes scheduled and non-scheduled (charter) services and full cargo services;

4. "air carrier" means a company or undertaking with a valid operating licence or equivalent;

5. "competent authorities" means the government agencies or public bodies responsible for the administrative functions under this Agreement;

6. "companies or undertakings" means entities constituted under civil or commercial law, including cooperative societies, and other legal persons governed by public or private law, save for those which are non-profit-making;

7. "Convention" means the Convention on International Civil Aviation, opened for signature at Chicago on 7 December 1944 and includes

a) any amendment that has come into force under Article 94(a) of the Convention and has been ratified by both Ukraine and an EU Member State or the EU Member States; and

b) any annex or any amendment thereto adopted under Article 90 of the Convention, insofar as such annex or amendment is at any given time effective for both Ukraine and an EU Member State or the EU Member States as is relevant to the issue in question;

8. "ECAA Agreement" means the multilateral Agreement between the European Community and its Member States, the Republic

Bosnia ja Hertsegovinan, Kroatian tasaval-
lan, Bulgarian tasavallan, entisen Jugosla-
vian tasavallan Makedonian, Islannin tasa-
vallan, Montenegron tasavallan, Norjan ku-
ningaskunnan, Serbian tasavallan ja Yhdisty-
neiden kansakuntien väliaikaisen Kosovon-
siviilioperaation¹ monenvälistä sopimusta
Euroopan yhteisen ilmailualueen perustami-
sesta;

9. 'EASAlla' yhteisistä siviili-ilmailua koske-
vista säännöistä ja Euroopan lentoturvalli-
suusviraston perustamisesta sekä neuvoston
direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o
1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumo-
amisesta 20 päivänä helmikuuta 2008 annetun
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuk-
sen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti perustet-
tua Euroopan lentoturvallisuusvirastoa;

10. 'tosiasiallisella määräysvallalla' suhdetta,
joka perustuu oikeuksiin, sopimuksiin tai
muihin keinoihin, joilla erikseen tai yhdessä
ja ottaen huomioon tosiasialliset ja oikeudel-
liset seikat annetaan mahdollisuus suoraan tai
välillisesti käyttää määräävää vaikutusvaltaa
yrityksessä, erityisesti

a) antamalla oikeus käyttää kaikkia yrityksen
varoja tai osaa niistä;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden nojalla
saadaan määräävä vaikutusvalta yrityksen
toimielinten kokoonpanoon, äänestyksiin tai
päätöksiin taikka muutoin yrityksen liiketoimien
hoitamiseen;

11. 'tosiasiallisella viranomaisvalvonnalla'
sitä, että osapuolen toimivaltainen lupaviran-
omainen, joka on myöntänyt lentoliikenteen
harjoittajalle liikenneluvan tai muun luvan,
tarkistaa jatkuvasti kyseisen lentoliikenteen
harjoittajan täyttävän asiaa koskevien kansal-
listen lakien ja määräysten mukaisesti ne
kansainvälisen lentoliikenteen harjoittami-
seen sovellettavat vaatimukset, joiden perus-
teella liikennelupa tai muu lupa on myön-
netty, ja että toimivaltainen viranomainen
harjoittaa turvallisuuden ja ilmailun turvaa-
amisen suhteen asianmukaista valvontaa vä-
hintään ICAOn vaatimusten mukaisesti;

of Albania, Bosnia and Herzegovina, the
Republic of Bulgaria, the Republic of Croa-
tia, the former Yugoslav Republic of Mace-
donia, the Republic of Iceland, the Republic
of Montenegro, the Kingdom of Norway,
Romania, the Republic of Serbia and the
United Nations Interim Administration Mis-
sion in Kosovo (1) on the establishment of a
European Common Aviation Area;

9. "EASA" means the European Aviation
Safety Agency, established by Regulation
(EC) No 216/2008 of the European Parlia-
ment and of the Council of 20 February
2008 on common rules in the field of civil
aviation and establishing a European Avia-
tion Safety Agency, and repealing Council
Directive 91/670/EEC, Regulation (EC) No
1592/2002 and Directive 2004/36/EC;

10. "effective control" means a relationship
constituted by rights, contracts or any other
means which, either separately or jointly,
and having regard to the considerations of
fact or law involved, confer the possibility
of directly or indirectly exercising a decisive
influence on an undertaking, in particular by
means of:

a) the right to use all or part of the assets of
an undertaking;

b) rights or contracts which confer a deci-
sive influence on the composition, voting or
decisions of the bodies of an undertaking or
otherwise confer a decisive influence on the
running of the business of the undertaking;

11. "effective regulatory control" means that
the competent licensing authority of a Party
which issued an operating licence or permit
to an air carrier: (a) continuously verifies
that the applicable criteria for the operation
of international air services, on the basis of
which an operating licence or permit is is-
sued, are met by that air carrier, in accord-
ance with relevant national laws and regula-
tions; and (b) maintains appropriate over-
sight as regards safety and security in com-
pliance with at least ICAO standards;

¹ Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslau-
selman 1244 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon
mukainen.

12. 'EU:n perussopimuksilla' Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta;

13. 'EU:n jäsenvaltiolla' Euroopan unionin jäsenvaltiota;

14. 'vaatimustenmukaisuudella' sitä, kykeneekö lentoliikenteen harjoittaja harjoittamaan kansainvälistä lentoliikennettä eli onko sillä riittävä vakavaraisuus ja riittävästi johtamisosaaamista ja pystyykö se noudattamaan tällaisen liikenteen harjoittamista sääteleviä lakeja, määräyksiä ja vaatimuksia;

15. 'viidennen vapauden liikenneoikeudella' yhden valtion, jäljempänä 'myöntävä valtio', toisen valtion, jäljempänä 'vastaanottava valtio', lentoliikenteen harjoittajille myöntämää oikeutta tai etuoikeutta tarjota kansainvälisiä lentoliikennepalveluja myöntävän valtion alueen ja jonkin kolmannen valtion alueen välillä sillä edellytyksellä, että tällaisten reitien lähtö- tai päätepiste sijaitsee vastaanottavan valtion alueella;

16. 'täydellä korvauksella' korvausta annettusta lentoliikennepalvelusta mukaan luetuina kohtuulliset hallinnolliset yleiskulut ja tilanteen sitä edellyttäessä kaikki sellaiset maksut, joita peritään ympäristökustannusten kompensoimiseksi ja joita sovelletaan kansallisuudesta riippumatta;

17. 'ICAolla' yleissopimuksen mukaisesti perustettua Kansainvälistä siviili-ilmailujärjestöä;

18. 'kansainvälisellä lentoliikenteellä' lentoliikennettä vähintään kahdessa eri valtiossa sijaitsevien paikkojen välillä;

19. 'intermodaalikuljetuksella' yleisölle tarjottua matkustajien, matkatavaroiden, rahdin ja postin kuljettamista ilma-aluksella ja yhdellä tai useammalla pintaliikennemuodolla joko erikseen tai yhdessä maksua tai muuta korvausta vastaan;

20. 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;

21. 'kansalaisella'

a) fyysistä henkilöä, jolla Ukrainan tapauksessa on Ukrainan kansalaisuus tai Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa jonkin EU:n jäsenvaltion kansalaisuus; tai

12. "EU Treaties" means the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union;

13. "EU Member State" means a Member State of the European Union;

14. "fitness" means whether an air carrier is fit to operate international air services, i.e. whether it has satisfactory financial capability and adequate managerial expertise and is disposed to comply with the laws, regulations and requirements which govern the operation of such services;

15. "fifth freedom right" means the right or privilege granted by one State ("the Granting State") to the air carriers of another State ("the Recipient State") to provide international air transport services between the territory of the Granting State and the territory of a third State, subject to the condition that such services originate or terminate in the territory of the Recipient State;

16. "full cost" means the cost of providing air service plus reasonable charge for administrative overhead and, where relevant, any applicable charges aimed at reflecting environmental costs and applied without distinction as to nationality;

17. "ICAO" means the International Civil Aviation Organization established according to the Convention;

18. "international air transport" means air transport between points in at least two States;

19. "intermodal transportation" means the public carriage by aircraft and by one or more surface modes of transport of passengers, baggage, cargo and mail, separately or in combination, for remuneration or hire;

20. "measure" means any measure by a Party, whether in the form of a law, regulation, rule, procedure, decision or administrative action, or in any other form;

21. "national" means:

a) in the case of Ukraine, any person having Ukrainian nationality or, in the case of the European Union and its Member States, any person having the nationality of an EU Member State; or

b) oikeushenkilöä, i) jonka omistavat joko suoraan tai osake-enemmistön kautta ja jossa tosiasiallista määräysvaltaa harjoittavat fyysiset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka Ukrainan tapauksessa ovat Ukrainan kansalaisia, tai fyysiset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa ovat jonkin EU:n jäsenvaltion tai jonkin liitteessä V mainitun muun valtion kansalaisia, ja ii) jonka päätoimipaikka on Ukrainan tapauksessa Ukrainassa ja Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa jossain jäsenvaltiossa;

22. 'kansallisuudella' lentoliikenteen harjoittajan tapauksessa sitä, täyttääkö lentoliikenteen harjoittaja muun muassa omistusta, tosiasiallista määräysvaltaa ja päätoimipaikkaa koskevat vaatimukset;

23. 'liikenneluvalla'

a) Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa toimivaltaisen lupaviranomaisen yhtiölle tai yritykselle myöntämää lupaa, joka antaa tälle oikeuden harjoittaa lentoliikennepalveluja EU:n asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti, ja

b) Ukrainan tapauksessa lupaa kuljettaa lentoteitse matkustajia ja/tai rahtia Ukrainan asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti;

24. 'hinnalla'

a) lentohintoja', jotka maksetaan lentoliikenteen harjoittajille tai näiden edustajille taikka muille lipunmyyjille matkustajien ja matkatavaroiden kuljettamisesta lentoliikenteessä, sekä edellytyksiä, joilla kyseisiä hintoja sovelletaan, mukaan luettuina edustajapalvelujen ja muiden lisäpalvelujen palkkiot ja ehdot; ja

b) 'kuljetusmaksuja', jotka maksetaan postin ja rahdin kuljettamisesta, sekä edellytyksiä, joilla kyseisiä hintoja sovelletaan, mukaan luettuina edustajapalvelujen ja muiden lisäpalvelujen palkkiot ja ehdot.

Tämä määritelmä kattaa tarvittaessa kansainväliseen lentoliikenteeseen liittyvät pintakuljetukset sekä niihin sovellettavat ehdot;

25. 'kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella' Luxemburgissa 14 päivänä kesäkuuta 1994 tehtyä Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsen-

b) any legal entity: i) which is owned directly or through majority ownership and is at all times effectively controlled by, in the case of Ukraine, persons or entities having Ukrainian nationality or, in the case of the European Union and its Member States, persons or entities having the nationality of an EU Member State or one of the other States listed in Annex V to this Agreement, and ii) the principal place of business of which is, in the case of Ukraine, in Ukraine or, in the case of the European Union and its Member States, in a Member State;

22) "nationality", in the context of an air carrier, means whether an air carrier satisfies requirements regarding such issues as its ownership, effective control and principal place of business;

23. "operating licence" means:

a) in the case of the European Union and its Member States, an authorisation granted by the competent licensing authority to a company or undertaking, permitting it to provide air services under the relevant EU legislation; and

b) in the case of Ukraine, a licence for carriage by air of passengers and/or cargo, given under the relevant legislation of Ukraine;

24. "price" means:

a) air fares to be paid to air carriers or their agents or other ticket sellers for the carriage of passengers and baggage on air services and any conditions under which those prices apply, including remuneration and conditions offered to agency and other auxiliary services; and

b) air rates to be paid for the carriage of mail and cargo and the conditions under which those prices apply, including remuneration and conditions offered to agency and other auxiliary services.

This definition covers, where applicable, the surface transport in connection with international air transport, and the conditions to which the application of air fares and air rates is subject;

25. "Association Agreement" means the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the

valtioiden sekä Ukrainan välistä kumppanuus- ja yhteistyösopimusta tai sen korvaavaa oikeudellista välinettä;

26. 'päätoimipaikalla' lentoliikenteen harjoittajan pääkonttoria tai rekisteröityä toimipaikkaa sen osapuolen alueella, jossa lentoliikenteen harjoittajan keskeiset taloudelliset toiminnot ja lentotoiminnan valvonta, jatkuvan lentokelpoisuuden hallinta mukaan luettuna, tapahtuvat;

27. 'julkisen palvelun velvoitteella' lentoliikenteen harjoittajille asetettua velvoitetta, jolla pyritään varmistamaan, että säännöllinen lentoliikenne määrätyllä reitillä täyttää sellaiset jatkuvuutta, säännöllisyyttä, hinnoittelua ja vähimmäiskapasiteettia koskevat vahvistetut vähimmäisvaatimukset, joita liikenteenharjoittajat eivät täyttäisi, jos ne ottaisivat huomioon yksinomaan kaupalliset etunsa. Osapuoli voi maksaa kyseisille lentoliikenteen harjoittajille korvausta julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä;

28. 'SESARilla' yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallintaa koskevaa tutkimusohjelmaa, joka muodostaa yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan teknisen perustan ja jonka tarkoituksena on tuottaa vuoteen 2020 mennessä EU:lle suorituskykyinen lennonjohtoinfrastruktuuri, joka mahdollistaa lentoliikenteen turvallisen ja ympäristömyönteisen kehittämisen;

29. 'tuilla' kaikkea julkisen elimen tai alueellisen julkisen organisaation tai muun julkisen organisaation myöntämää rahoitusta esimerkiksi silloin, kun

a) hallituksen, alueellisen julkisen elimen tai muun julkisen organisaation käytäntö käsittää varojen suoran siirron, esimerkiksi avustuksina, lainoina tai pääomasijoituksena, mahdollisen varojen suoran siirron yritykselle taikka yrityksen vastuiden, kuten lainatakausten, pääomalisäysten, omistuksen, konkurssisuojaan tai vakuutuksen vastattavaksi ottamisen;

b) on kyse saatavasta, joka on hallitukselle, alueelliselle elimelle tai muulle julkiselle organisaatiolle kuuluva tulo, luovutaan, sitä ei kanneta tai sitä pienennetään perusteettomasti;

one part, and Ukraine, of the other part, done at Brussels on 21 March 2014 and 27 June 2014, and any successor instrument;

26. "principal place of business" means the head office or registered office of an air carrier, within which the principal financial functions and operational control, including continued airworthiness management, of the air carrier are exercised;

27. "public service obligation" means any obligation imposed upon air carriers to ensure on a specified route the minimum provision of scheduled air services satisfying fixed standards of continuity, regularity, pricing and minimum capacity which air carriers would not assume if they were solely considering their commercial interest. Air carriers may be compensated by the Party concerned for fulfilling public service obligations;

28. "SESAR" means the Single European Sky ATM Research Programme, which is the technological element of the Single European Sky and aims to give the EU a high-performance air traffic control infrastructure to enable the safe and environmentally friendly development of air transport;

29. "subsidy" means any financial contribution granted by a government, regional public body or other public organisation, i.e. where:

a) a practice of a government, regional public body or other public organisation involves a direct transfer of funds such as grants, loans or equity infusion, a potential direct transfer of funds to the company, the assumption of liabilities of the company such as loan guarantees, capital injections, ownership, protection against bankruptcy or insurance;

b) revenue of a government, regional public body or other public organisation that is otherwise due is foregone, not collected or unduly diminished;

c) hallitus, alueellinen elin tai muu julkinen organisaatio antaa käyttöön muita kuin yleiseen infrastruktuuriin kuuluvia tavaroita tai palveluita tai ostaa tavaroita tai palveluita; tai
d) hallitus, alueellinen elin tai muu julkinen organisaatio suorittaa maksuja rahoitusmekanismiin tai valtuuttaa tai määrää yksityisen tahon vastaamaan yhdestä tai useammasta a, b tai c alakohdassa kuvatusta tavanomaisesti julkiselle viranomaiselle kuuluvasta tehtävästä, joka ei tosiasiallisesti eroa julkisten viranomaisten tavanomaisesti noudattamasta käytännöstä;

ja sitä kautta annetaan etua.

30. 'osapuolilla' Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita, kunkin toimivallan mukaisesti, ja Ukrainaa;

c) a government, regional public body or other public organisation provides goods or services other than general infrastructure, or purchases goods or services; or

d) a government, regional public body or other public organisation makes payments to a funding mechanism or entrusts or directs a private body to carry out one or more of the types of functions referred to in points (a), (b) and (c) which would normally be vested in the government and, in practice, in no real sense differ from practices normally followed by governments; and where a benefit is thereby conferred;

31. 'alueella' Ukrainan osalta maa-alueita ja niihin liittyviä aluevesiä, jotka ovat sen alaisuudessa Ukrainan suvereniteetin nojalla, sekä Euroopan unionin osalta maa-alueita (mannermaata ja saaria), sisävesiä ja alue-meriä, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta, mainituissa sopimuksissa tai ne korvaavassa oikeudellisessa välineessä määrättyjen edellytysten mukaisesti.

32. 'kauttakulkusopimuksella' Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 tehtyä sopimusta kauttakulusta kansainvälisessä lentoliikenteessä; ja

33. 'käyttömaksulla' maksua, jonka toimivaltainen viranomainen perii tai antaa periä lentoliikenteen harjoittajilta, kun lennonvarmistukseen (myös ylilentojen tapauksessa), lennonjohtoon, lentoasemiin tai ilmailun turvaamiseen liittyviä laitteita tai palveluja käytetään ilma-alusten, niiden miehistön, matkustajien, rahdin ja postin tarkoituksiin.

30. "territory" means, for Ukraine, the land areas and territorial waters adjacent thereto under the sovereignty of Ukraine and, for the European Union, the land areas (mainland and islands), internal waters and territorial sea in which the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union are applied and under the conditions laid down in those Treaties and any successor instrument;

31. "Transit Agreement" means the International Air Services Transit Agreement, done at Chicago on 7 December 1944;

32. "user charge" means a charge imposed on air carriers by the competent authority or permitted by that authority for the use by aircrafts, their crews, passengers, cargo and mail of facilities and services related to air navigation (including in the case of overflights), air traffic control, and airport and aviation security.

3 ARTIKLA Sopimuksen täytäntöönpano

Article 3 Implementation of the Agreement

1. Osapuolet toteuttavat kaikki aiheelliset yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidättäytyvät toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

2. Edellä mainittujen toimenpiteiden täytäntöönpano ei rajoita kummankaan osapuolen oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat sen osallistumisesta kansainvälisiin organisaatioihin ja/tai kansainvälisiin sopimuksiin, erityisesti yleissopimukseen ja kauttakulkusopimukseen.

3. Tämän artiklan 1 kohdassa esitettyjen periaatteiden soveltamiseksi osapuolet

a) poistavat kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat yksipuoliset hallinnolliset, tekniset tai muut toimenpiteet, joista voisi aiheutua välillinen rajoitus ja syrjiviä vaikutuksia tämän sopimuksen mukaiseen lentoliikenteen harjoittamiseen; ja

b) eivät toteuta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hallinnollisia, teknisiä tai lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joista voi aiheutua toisen osapuolen kansalaisiin, yhtiöihin tai yrityksiin kohdistuvia syrjiviä vaikutuksia tämän sopimuksen mukaisen lentoliikenteen harjoittamisessa.

4 ARTIKLA **Syrjimättömyys**

Kaikenlainen kansallisuuteen perustuva syrjintä on kielletty tämän sopimuksen soveltamisalan piirissä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sopimukseen sisältyvien erityismääräysten soveltamista.

II OSASTO **SÄÄNTELY-YHTEISTYÖ**

5 ARTIKLA **Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet**

1. The Parties shall take all appropriate measures, whether general or particular, to ensure fulfilment of the obligations arising out of this Agreement and shall abstain from any measure which could jeopardise the attainment of the objectives of this Agreement.

2. The implementation of the measures referred to in paragraph 1 of this Article shall be without prejudice to the rights and obligations of any Party stemming from its participation in international organisations and/or international agreements, in particular the Convention and the Transit Agreement.

3. In applying the measures of paragraph 1 of this Article, the Parties shall, within the scope of this Agreement:

a) abolish all unilateral administrative, technical or other measures which could constitute an indirect restriction and have discriminatory effects on the provision of air services under this Agreement; and

b) refrain from implementing administrative, technical or legislative measures which could have the effect of discriminating against nationals or companies or undertakings of the other Party in the provision of services under this Agreement.

Article 4 **Non-discrimination**

Within the scope of this Agreement, and without prejudice to any special provisions contained therein, any discrimination on grounds of nationality shall be prohibited.

TITLE II **REGULATORY COOPERATION**

Article 5 **General principles of regulatory cooperation**

1. Osapuolet tekevät kaikin mahdollisin tavoin yhteistyötä varmistaakseen, että tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen Euroopan unionin säädösten vaatimukset sisällytetään asteittain Ukrainan lainsäädäntöön ja että Ukraina panee kyseiset säännökset täytäntöön:

a) toteuttamalla säännöllisesti tämän sopimuksen 29 artiklassa (Sekakomitea) tarkoitettussa sekakomiteassa kuulemisia tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettun EU-lainsäädännön tulkinnasta ilmailun turvallisuuden ja turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, ympäristönsuojelun, markkinoille pääsyn ja siihen liittyvien kysymysten, sosiaalisten näkökohtien, kuluttajansuojan ja muiden sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien seikkojen osalta;

b) antamalla asianmukaista apua osapuolten määrittelemissä erityisissä kysymyksissä;

c) järjestämällä kuulemisia ja vaihtamalla tietoa uudesta lainsäädännöstä tämän sopimuksen 15 artiklan (Uusi lainsäädäntö) mukaisesti.

2. Ukraina toteuttaa tarvittavat toimenpiteet tämän sopimuksen liitteessä I lueteltujen Euroopan unionin säädösten vaatimusten sisällyttämiseksi Ukrainan oikeusjärjestelmään tämän sopimuksen 33 artiklassa (Siirtymäjärjestelyt) ja siihen liittyvässä liitteessä III määrättyjen siirtymäjärjestelyjen mukaisesti.

3. Osapuolet ilmoittavat viipymättä toisilleen tämän sopimuksen 29 artiklassa (Sekakomitea) tarkoitettun sekakomitean välityksellä, mitkä niiden viranomaisista vastaavat turvallisuusvalvonnasta, lentokelpoisuudesta, lentoliikenteen harjoittajien toimiluvista, lentoasemakysymyksistä, ilmailun turvaamisesta, ilmaliikenteen hallinnasta, onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta sekä lennonvarmistus- ja lentoasemamaksujen vahvistamisesta.

6 ARTIKLA

Lakien ja määräysten noudattaminen

1. Kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajan ilma-alukset saapuvat toisen osapuolen alueelle, ovat siellä tai poistuvat sieltä, niiden on noudatettava niitä toisen osapuolen alueella

1. The Parties shall cooperate through all possible means to ensure the progressive incorporation in Ukraine's legislation of the requirements and standards of the European Union acts listed in Annex I to this Agreement, as well as the implementation by Ukraine of these provisions via:

a) periodic consultations, within the framework of the Joint Committee referred to in Article 29 ("Joint Committee") of this Agreement on the interpretation of the European Union acts listed in Annex 1 to this Agreement related to aviation safety and security, air traffic management, environmental protection, market access and ancillary issues, social matters, consumer protection and other areas covered by this Agreement;

b) provision of adequate assistance in specific areas identified by the Parties;

c) consultations and exchange of information on new legislation according to Article 15 of this Agreement.

2. Ukraine shall adopt the necessary measures to incorporate into the Ukrainian legal system and implement the requirements and standards of the European Union acts listed in Annex I to this Agreement in accordance with the transitional arrangements specified in Article 33 and the related Annex III to this Agreement.

3. The Parties shall inform each other on their respective authorities responsible in the area of safety oversight, airworthiness, air carriers licensing, airport matters, aviation security, air traffic management, accident and incident investigation, establishment of air navigation and airport charges without delay through the Joint Committee.

Article 6

Compliance with laws and regulations

1. While entering, within or leaving the territory of one Party, the laws and regulations applicable within that territory relating to the admission to or departure from its territory of aircraft engaged in air transport, or to

sovellettavia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat lentoliikenteessä olevien ilma-alusten saapumista toisen osapuolen alueelle tai lähtöä sieltä sekä liikennöimistä ja lentämistä sen alueella.

2. Kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusten matkustajat, miehistö tai rahti saapuvat toisen osapuolen alueelle, ovat siellä tai poistuvat sieltä, niiden osalta on, joko niiden omasta toimesta tai toisen toimiessa niiden puolesta, noudatettava niitä toisen osapuolen alueella sovellettavia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat ilma-alusten matkustajien, miehistön tai rahdin saapumista toisen osapuolen alueelle tai lähtöä sieltä (mukaan luettuina maahantuloa, selvitystä, maahanmuuttoa, passeja, tullevia ja karanteenia koskevat määräykset tai postin osalta postisäännöt).

7 ARTIKLA

Ilmailun turvallisuus

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa tarkoitetun ilmailun turvallisuuden vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitettyin ehdoin.

2. Ukraina sisällyttää lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset tämän sopimuksen liitteessä III määrittyjen siirtymämääräysten mukaisesti, huolehtien samalla jatkuvasti yleissopimuksen mukaisista suunnittelu-, valmistus- ja rekisteröintivaltion ja lentotoiminnan harjoittajan valtion tehtävistään.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen. Tätä varten Ukraina osallistuu tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen EASAn työskentelyyn tarkkailijana tämän sopimuksen liitteen VI mukaisesti.

the operation and navigation of aircraft shall be complied with by the other Party's air carriers.

2. While entering, within or leaving the territory of one Party, the laws and regulations applicable within that territory relating to the admission to or departure from its territory of passengers, crew or cargo on aircraft (including regulations relating to entry, clearance, immigration, passports, customs and quarantine or, in the case of mail, postal regulations) shall be complied with by, or on behalf of, such passengers, crew or cargo of the other Party's air carriers.

Article 7

Aviation safety

1. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, the Parties shall act in conformity with their respective legislation concerning the requirements and standards relating to aviation safety specified in Annex I, Part C, to this Agreement under the conditions set out in this Article.

2. While continuing to carry out functions and tasks of the State of design, manufacture, registration and operator, as provided by the Convention, Ukraine shall incorporate in its legislation and effectively implement the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article, in accordance with the transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

3. The Parties shall cooperate to ensure the effective implementation by Ukraine of its legislation adopted with the aim of incorporating the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article. For this purpose, Ukraine shall be involved in the work of EASA as an observer from the date of entry into force of this Agreement, as provided for in Annex VI to this Agreement.

4. Turvataksaan sovittujen lentoliikennepalvelujen harjoittamisen tämän sopimuksen 16 artiklan (Oikeuksien myöntäminen) 1 kohdan a, b, c ja d alakohdan mukaisesti kumpikin osapuoli tunnustaa päteviksi toisen osapuolen antamat tai hyväksymät ja voimassa olevat lentokelpoisuus- ja pätevyystodistukset sekä lupakirjat edellyttäen, että tällaisia todistuksia tai lupakirjoja koskevat vaatimukset vastaavat vähintään sellaisia vähimmäisvaatimuksia, joita voidaan vahvistaa yleissopimuksen mukaisesti.

5. Tämän sopimuksen liitteessä IV olevassa I jaksossa tarkoitettujen Ukrainan myöntämien todistusten tunnustamisesta EU:n jäsenvaltioissa päätetään tämän sopimuksen liitteessä III olevien määräysten mukaisesti.

6. Osapuolet tekevät yhteistyötä sertifiointijärjestelmien lähentämiseksi lentokelpoisuuden osoittamisen ja ylläpitämisen aloilla.

7. Osapuolet varmistavat, että sellaisille osapuolen rekisteröimille ilma-aluksille, joiden osalta epäillään, että ne eivät ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen kansainvälisten ilmailun turvallisuusvaatimusten mukaisia, ja jotka laskeutuvat toisen osapuolen alueella sijaitseville kansainvälisen lentoliikenteen käytössä oleville lentoasemille, tehdään tämän toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten suorittamia asematasotarkastuksia sekä sisällä ilma-aluksessa että sen ulkopuolella ilma-aluksen ja sen miehistön asiakirjojen asianmukaisuuden varmistamiseksi ja ilma-aluksen ja sen varustuksen silmämääräisesti havaittavan kunnon toteamiseksi.

8. Osapuolet vaihtavat asianmukaisia keinoja käyttäen keskenään tietoja, myös kaikista tämän artiklan 7 kohdan mukaisesti suoritettujen asematasotarkastusten yhteydessä mahdollisesti tehdyistä havainnoista.

9. Osapuolen toimivaltaiset viranomaiset voivat milloin tahansa pyytää toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kuulemista toisen osapuolen turvallisuusvaatimuksista, myös muilla kuin tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen säädösten aloilla, tai asematasotarkastusten yhteydessä tehdyistä havainnoista. Tällainen kuuleminen on toteutettava kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa pyynnöstä.

4. To ensure operating of agreed services under points (a), (b), (c) and (d) of Article 16(1) of this Agreement, each Party shall recognise as valid certificates of airworthiness, certificates of competency and licences issued or validated by the other Party and still in force, provided that the requirements for such certificates or licences at least equal to the minimum standards that may be established pursuant to the Convention.

5. The recognition by the EU Member States of certificates issued by Ukraine referred to in Annex IV, Section 1, to this Agreement shall be decided in accordance with the provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

6. The Parties shall cooperate towards the convergence of certification systems in the areas of initial and continuing airworthiness.

7. The Parties shall ensure that aircraft registered in one Party suspected of non-compliance with international aviation safety standards established pursuant to the Convention and landing at airports open to international air traffic in the territory of the other Party shall be subject to ramp inspections by the competent authorities of that other Party, on board and around the aircraft, to check both the validity of the aircraft documents and those of its crew and the apparent condition of the aircraft and its equipment.

8. The Parties shall exchange information, including on any findings, identified during ramp inspections carried out in accordance with paragraph 7 of this Article through the relevant means.

9. The competent authorities of a Party may request consultations with the competent authorities of the other Party at any time concerning the safety standards maintained by the other Party, including in areas other than those covered by the acts referred to in Annex I to this Agreement, or on findings, identified during the ramp inspections. Such consultations shall take place within 30 days of that request.

10. Tämän sopimuksen ei voida katsoa millään osin rajoittavan osapuolen valtuuksia toteuttaa asianmukaisia ja välittömiä toimenpiteitä, jos osapuoli toteaa, että jokin ilma-alus, tuote tai palvelu

a) ei ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisvaatimusten tai tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa esitettyjen vaatimusten mukainen, sen mukaan, kumpaa sovelletaan;

b) aiheuttaa tämän artiklan 7 kohdassa tarkoitettua tarkastuksen perusteella vakavia epäilyjä siitä, että ilma-alus tai sen toiminta ei ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisvaatimusten tai tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa esitettyjen vaatimusten mukainen, sen mukaan, kumpaa sovelletaan; tai

c) aiheuttaa vakavia epäilyjä siitä, että yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia tai tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa esitettyjä vaatimuksia, sen mukaan, kumpaa sovelletaan, ei noudateta tai valvota tehokkaasti.

11. Jos osapuoli toteuttaa toimia tämän artiklan 10 kohdan mukaisesti, sen on viipymättä ilmoitettava tästä toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ja esitettävä perustelut toimilleen.

12. Jos tämän artiklan 10 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä jatketaan siitä huolimatta, että niille ei ole enää perusteita, kumpi tahansa osapuoli voi saattaa asian sekakomitean käsiteltäväksi.

13. Osapuolen, jota asia koskee, on ilmoitettava viipymättä toisille osapuolille kaikista kansallisen lainsäädännön muutoksista, jotka koskevat Ukrainan toimivaltaisten viranomaisten asemaa tai EU:n jäsenvaltioiden minkä tahansa toimivaltaisen viranomaisen asemaa.

8 ARTIKLA

Ilmailun turvaaminen

1. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasia-

10. Nothing in this Agreement shall be construed so as to limit the authority of a Party to take all appropriate and immediate measures whenever it ascertains that an aircraft, a product or an operation may:

a) fail to satisfy the minimum standards established pursuant to the Convention or the requirements and standards specified in Annex I, Part C, to this Agreement whichever is applicable;

b) give rise to serious concerns – established through an inspection referred to in paragraph 7 of this Article – that an aircraft or the operation of an aircraft does not comply with the minimum standards established pursuant to the Convention or the requirements and standards specified in Annex I, Part C, to this Agreement whichever is applicable; or

c) give rise to serious concerns that there is a lack of effective maintenance and administration of minimum standards established pursuant to the Convention or the requirements and standards specified in Annex I, Part C, to this Agreement whichever is applicable.

11. Where a Party takes action under paragraph 10 of this Article, it shall promptly inform the competent authorities of the other Party of taking such action, providing reasons for its action.

12. Where measures taken in application of paragraph 10 of this Article are not discontinued even though the basis for taking them has ceased to exist, either Party may refer the matter to the Joint Committee.

13. Any amendments to national law with respect to the status of the competent authorities of Ukraine or any competent authority of the EU Member States shall be notified, without delay, by the Party concerned to the other Parties.

Article 8

Aviation security

1. Ukraine shall incorporate in its legislation and effectively implement the provisions contained in the European Civil Aviation Conference (ECAC) Document 30, Part

allisesti täytäntöön Euroopan siviili-ilmailukonferenssin (ECAC) asiakirjassa 30 olevan II osan määräykset. Euroopan komission tarkastajat voivat tämän sopimuksen 33 artiklan (Siirtymäjärjestelyt) 2 kohdassa määrätyn arvioinnin yhteydessä osallistua kummankin osapuolen hyväksymien järjestelyjen mukaisesti tarkkailijoina tarkastuksiin, joita Ukrainan toimivaltaiset viranomaiset tekevät Ukrainan alueella sijaitsevilla lentoasemilla. Tämä sopimus ei rajoita niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita Ukrainalla ja EU:n jäsenvaltioilla on yleissopimuksen liitteen 17 nojalla.

2. Koska siviili-ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön turvallisuuden varmistaminen on kansainvälisten lentoliikennepalvelujen harjoittamisen ehdoton edellytys, osapuolet vahvistavat toisiaan koskevat velvoitteensa, joiden mukaan ne turvaavat siviili-ilmailun laittomilta teoilta, ja erityisesti velvoitteensa, jotka perustuvat yleissopimukseen, Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitettuun rikoksia ja eräitä muita tekoja ilma-aluksissa koskevaan yleissopimukseen, Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitettuun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 allekirjoitettuun siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 allekirjoitettuun kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevaan lisäpöytäkirjaan ja Montrealissa 1 päivänä maaliskuuta 1991 allekirjoitettuun yleissopimukseen muovavaltavien räjähteiden merkitsemisestä tunnistamista varten, siltä osin kuin molemmat osapuolet ovat näiden yleissopimusten osapuolia, sekä kaikkiin muihin siviili-ilmailun turvaamista koskeviin yleissopimuksiin ja pöytäkirjoihin, joiden osapuolia molemmat osapuolet ovat.

3. Osapuolet antavat pyynnöstä toisilleen kaiken tarpeellisen avun siviili-ilma-alusten laittoman haltuunoton ja muiden sellaisten laittomien tekojen torjumiseksi, jotka vaarantavat tällaisten ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön, lentoasemien ja lennonvar-

II, in accordance with the transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement. In the context of the assessments provided for in Article 33(2) of this Agreement, European Commission inspectors may participate as observers in the inspections carried out by the Ukrainian competent authorities in airports located in the territory of Ukraine, according to a mechanism agreed by the two Parties. This Agreement shall be without prejudice to the rights and obligations of Ukraine and the EU Member States under Annex 17 to the Convention.

2. The assurance of safety for civil aircraft, their passengers and crew being a fundamental pre-condition for the operation of international air services, the Parties reaffirm their obligations to each other to provide for the security of civil aviation against acts of unlawful interference, and in particular their obligations under the Convention, the Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft, signed at Tokyo on 14 September 1963, the Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft, signed at The Hague on 16 December 1970, the Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, signed at Montreal on 23 September 1971, the Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, signed at Montreal on 24 February 1988 and the Convention on the Marking of Plastic Explosives for purpose of Detection, signed at Montreal on 1 March 1991, insofar as both Parties are parties to these conventions, as well as all other conventions and protocols relating to civil aviation security of which both Parties are parties.

3. The Parties shall provide upon request all necessary assistance to each other to prevent acts of unlawful seizure of civil aircraft and other unlawful acts against the safety of such aircraft, their passengers and crew, airports and air navigation facilities, and any other threat to the security of civil aviation.

mistuksen turvallisuuden, sekä kaikkien muiden siviili-ilmailun turvaamiseen kohdistuvien uhkien torjumiseksi.

4. Osapuolet toimivat keskinäisissä suhteissaan ICAOn vahvistamien ja yleissopimuksen liitteiksi otettujen ilmailun turvaamista koskevien standardien ja, siinä määrin kuin osapuolet niitä soveltavat, suositeltujen menettelytapojen mukaisesti, siltä osin kuin näitä turvamääräyksiä voidaan soveltaa osapuoliin. Osapuolet edellyttävät, että niiden rekisterissä olevien ilma-alusten käyttäjät sekä sellaiset lentotoiminnan harjoittajat, joiden päätoimipaikka tai vakinainen kotipaikka on niiden alueella, ja niiden alueella olevien lentoasemien pitäjät toimivat kyseisen ilmailun turvaamista koskevien määräysten mukaisesti.

5. Osapuolet varmistavat, että niiden alueella toteutetaan tehokkaita toimenpiteitä siviili-ilmailun suojaamiseksi laittomilta teoilta, mukaan luettuna mutta ei yksinomaan matkustajien ja heidän käsimatkatavaroidensa turvatarkastaminen, ruumassa kuljetettavien matkatavaroiden turvatarkastaminen ja rahdin ja postin turvalvontatoimet ennen ilma-alukseen nousemista tai sen kuormaamista sekä lennon aikana käytettävien tarvikkeiden ja lentoasematarvikkeiden turvalvontatoimet ja turvalvotulle alueelle saapuvien muiden henkilöiden kuin matkustajien kulunvalvonta ja turvatarkastaminen. Näitä toimenpiteitä mukautetaan tarvittaessa siviili-ilmailun haavoittuvuuksien ja uhkien huomioon ottamiseksi. Kumpikin osapuoli suostuu siihen, että sen lentoliikenteen harjoittajien voidaan edellyttää noudattavan tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja toisen osapuolen soveltamia ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä ilma-aluksen saapuessa kyseisen toisen osapuolen alueelle, ollessa siellä tai lähtiessä sieltä.

6. Kumpikin osapuoli harkitsee myös myönteisesti kaikkia toisen osapuolen pyyntöjä, jotka koskevat erityisen uhan torjumiseen liittyviä kohtuullisia erityisturvatoimia. Kumpikin osapuoli ilmoittaa ennalta toiselle osapuolelle kaikista erityisturvatoimista, joita se aikoo ottaa käyttöön ja joilla voi olla merkittävä taloudellinen tai toiminnallinen vaikutus tämän sopimuksen mukaisiin lento-

4. The Parties shall, in their mutual relations, act in conformity with the aviation security Standards and, so far as they are applied by them, the Recommended Practices established by the ICAO and designated as Annexes to the Convention, to the extent that such security provisions are applicable to the Parties. Both Parties shall require that operators of aircraft of their registry, operators who have their principal place of business or permanent residence in their territory, and the operators of airports in their territory, act in conformity with such aviation security provisions.

5. Each Party shall ensure that effective measures are taken within its territory to protect civil aviation against acts of unlawful interference, including, but not limited to, screening of passengers and their cabin baggage, screening of hold baggage and security controls for cargo and mail prior to boarding or loading of aircraft, as well as security controls for in-flight supplies and airport supplies and access control and screening of persons other than passengers upon entering to security restricted areas. Those measures shall be adjusted as necessary, to address vulnerabilities and threats in civil aviation. Each Party agrees that their air carriers may be required to observe the aviation security provisions referred to in paragraph 4 of this Article required by the other Party, for entry into, departure from or while within the territory of that other Party.

6. Each Party shall also give positive consideration to any request from the other Party for reasonable special security measures to meet a particular threat. Except where not reasonably possible in case of emergency, each Party will inform the other Party in advance of any special security measures it intends to introduce which could have a significant financial or operational impact on the air transport services provided

liikennepalveluihin, paitsi jos se ei ole kohtuudella mahdollista hätätilanteessa. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti keskustelemaan tällaisista turvatoimista.

7. Kun siviili-ilma-alukseen kohdistuu tai sitä uhkaa laiton haltuunotto tai ilma-aluksen turvallisuutta, sen matkustajia tai miehistöä, lentoasemia tai lennonvarmistuslaitteita kohtaan tapahtuu tai niitä uhkaa muu laiton teko, osapuolet avustavat toisiaan helpottamalla yhteydenpitoa ja toteuttamalla muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on nopeasti ja turvallisesti saattaa päätökseen tällainen tapaus tai sen uhka.

8. Kumpikin osapuoli toteuttaa kaikki käytännössä toteutettavina pitämänsä toimenpiteet varmistaakseen, että ilma-alus, joka on otettu laittomasti haltuun tai joutunut jonkin muun laittoman teon kohteeksi ja on maassa osapuolen alueella, pidetään maassa, paitsi jos sen lähdön salliminen on välttämätöntä ihmishenkien suojelemiseksi. Tällaisista toimenpiteistä päätetään yhteisten neuvottelujen pohjalta aina kun se on mahdollista.

9. Kun osapuolella on perusteltua syytä uskoa, että toinen osapuoli on poikennut tässä artiklassa määrätystä ilmailun turvaamista koskevista määräyksistä, kyseinen osapuoli pyytää välittömiä neuvotteluja toisen osapuolen kanssa.

10. Ellei tyydyttävään sopimukseen päästä viidentoista (15) päivän kuluessa tällaisen pyynnön esittämisestä, osapuolella on oikeus kieltäytyä myöntämästä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle tai harjoittajille liikennöintilupia, peruuttaa ne, rajoittaa niiden soveltamista tai asettaa niille ehtoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen 19 artiklan (Toimilupien ja teknisten lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) soveltamista.

11. Välittömän ja poikkeuksellisen vaaratilanteen uhatessa osapuoli voi toteuttaa tilapäisiä toimenpiteitä jo ennen kuin viisitoista (15) päivää on kulunut.

12. Kaikkien tämän artiklan 10 tai 11 kohdan nojalla sovellettavien toimien toteuttaminen on keskeytettävä, kun toinen osapuoli noudattaa täysimääräisesti tämän artiklan määräyksiä.

under this Agreement. Either Party may request a meeting of the Joint Committee to discuss such security measures, as provided for in Article 29 of this Agreement.

7. When an incident or threat of an incident of unlawful seizure of civil aircraft or other unlawful acts against the safety of such aircraft, their passengers and crew, airports or air navigation facilities occurs, the Parties shall assist each other by facilitating communications and other appropriate measures intended to terminate rapidly and safely such incident or threat.

8. Each Party shall take all measures it finds practicable to ensure that an aircraft subjected to an act of unlawful seizure or other acts of unlawful interference which is on the ground in its territory is detained on the ground unless its departure is necessitated by the overriding duty to protect human life. Wherever practicable, such measures shall be taken on the basis of mutual consultations.

9. When a Party has reasonable grounds to believe that the other Party has departed from the aviation security provisions of this Article, that Party shall request immediate consultations with the other Party.

10. Without prejudice to Article 19 of this Agreement, failure to reach a satisfactory agreement within 15 days from the date of such request shall constitute grounds to withhold, revoke, limit or impose conditions on the operating authorisation of one or more air carriers of such other Party.

11. When required by an immediate and extraordinary threat, a Party may take interim action prior to the expiry of 15 days.

12. Any action taken in accordance with the paragraph 10 or 11 of this Article shall be discontinued upon compliance by the other Party with the full provisions of this Article.

9 ARTIKLA Ilmaliikenteen hallinta

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa B osassa tarkoitetun ilmaliikenteen hallinnan vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

2. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät ilmaliikenteen hallinnan alalla yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen, sekä tarkoituksenaan ulottaa yhtenäisen eurooppalainen ilmatila Ukrainaan, jotta voidaan tehostaa nykyisiä turvallisuusvaatimuksia ja Euroopan ilmaliikenteen yleistä tehokkuutta, optimoida lennonjohtokapasiteetin käyttö, minimoida viivästykset ja parantaa ympäristönsuojelun tasoa.

4. Tässä tarkoituksessa Ukraina otetaan tarkkailijaksi yhtenäisen ilmatilan komiteaan tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen, ja Ukrainan toimivaltaiset yksiköt ja/tai viranomaiset on otettava mukaan syrjimättömin perustein ja SESARin osalta asianmukaista koordinoitua ja asiaa koskevaa lainsäädäntöä noudattaen.

5. Sekakomitea vastaa yhteistyön seurannasta ja edistämisestä ilmaliikenteen hallinnan alalla.

6. Helpottaakseen yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan lainsäädännön soveltamista

a) Ukraina toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sopeuttaakseen ilmaliikenteen hallinnan institutionaaliset rakenteensa yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan, ja

Article 9 Air traffic management

1. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, the Parties shall act in conformity with their respective legislation concerning the requirements and standards relating to air traffic management specified in Annex I, Part B, to this Agreement under the conditions set out in this Article.

2. Ukraine shall incorporate in its legislation and effectively implement the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article in accordance with the transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

3. The Parties shall cooperate in the field of air traffic management to ensure the effective implementation by Ukraine of its legislation adopted with the aim of incorporating the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article, as well as with a view to extending the Single European Sky to Ukraine in order to enhance current safety standards and overall efficiency of general air traffic operations in Europe, to optimise air traffic control capacities, to minimise delays and to increase environmental efficiency.

4. To this purpose, Ukraine shall be involved as an observer in the Single Sky Committee from the date of entry into force of this Agreement and Ukrainian competent entities and/or authorities shall be associated on a non-discriminatory basis, through appropriate coordination regarding SESAR in accordance with the relevant legislation.

5. The Joint Committee shall be responsible for monitoring and facilitating cooperation in the field of air traffic management.

6. With a view to facilitating the application of the Single European Sky legislation:

a) Ukraine shall take the necessary measures to adjust its air traffic management institutional structures to the Single European Sky; and

b) Euroopan unioni helpottaa Ukrainan osallistumista toimintaan lennonvarmistuspalvelun, ilmatilan käytön ja yhteentoimivuuden aloilla, jotka perustuvat yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan.

7. Tämä sopimus ei rajoita niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita Ukrainalla on yleissopimuksen sekä voimassa olevien ICAOn neuvoston hyväksymien alueellisten lennonvarmistussopimusten nojalla. Tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen tehtävien alueellisten sopimusten on oltava tämän sopimuksen määräysten mukaisia.

8. Korkean turvallisuustason säilyttämiseksi sekä ilmatilan kapasiteetin ja ilmaliikenteen hallinnan tehokkuuden maksimoimiseksi ja jollei tämän sopimuksen liitteessä III esitetystä siirtymämääräyksistä muuta johdu, Ukraina organisoii vastuullaan olevan ilmatilan noudattaen toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamista koskevia EU:n vaatimuksia, joita tarkoitetaan tämän sopimuksen liitteessä I olevassa B osassa.

Osapuolet tutkivat yhteistyössä mahdollisuuksia liittää Ukrainan vastuulla oleva ilmatila osaksi toiminnallista ilmatilan lohkoa EU:n lainsäädännön mukaisesti ja ottaen huomioon siitä saatavilla olevat toiminnalliset hyödyt.

9. Tämän sopimuksen liitteessä IV olevassa 2 jaksossa tarkoitettujen Ukrainan myöntämien asiaa koskevien todistusten tunnustamisesta EU:n jäsenvaltioissa päätetään tämän sopimuksen liitteessä III olevien määräysten mukaisesti.

10 ARTIKLA YMPÄRISTÖ

1. Osapuolet tunnustavat, että ympäristönsuojelu on tärkeä osatekijä kehitettäessä ilmailupolitiikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön. Osapuolet tunnustavat, että siviili-ilmailun ympäristövaikutusten rajoittamiseksi tarvitaan tehokkaita maailmanlaajuisia, alueellisia, kansallisia ja/tai paikallisia toimia.

2. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen

b) the European Union shall facilitate the participation of Ukraine in operational activities in the fields of air navigation services, airspace use and interoperability that stem from the Single European Sky.

7. This Agreement shall be without prejudice to the rights and obligations of Ukraine under the Convention, as well as regional air navigation agreements in force and approved by the ICAO Council. After the entry into force of this Agreement, any subsequent regional agreement should comply with its provisions.

8. With a view to maintaining a high level of safety in order to maximise the capacity of airspace and efficiency of air traffic management and subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, Ukraine shall organise the airspace under its responsibility in line with the EU requirements concerning the establishment of functional airspace blocks (FABs), as referred to in Annex I, Part B, to this Agreement.

The Parties shall cooperate to consider the possible integration of the airspace under Ukraine's responsibility into a FAB, in line with EU legislation and taking into consideration the operational benefits of such integration.

9. The recognition by the EU Member States of the relevant certificates issued by Ukraine referred to in Annex IV, Section 2, to this Agreement shall be decided in accordance with Annex III to this Agreement.

Article 10 Environment

1. The Parties recognise the importance of protecting the environment when developing and implementing aviation policy. The Parties acknowledge that effective global, regional, national and/or local action is needed to minimise civil aviation's impact on the environment.

2. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, the Parties shall act in conformity with their respective legislation concerning the requirements

liitteessä I olevassa D osassa tarkoitetun ympäristövaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

3. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

4. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen, sekä samalla tunnustavat, että on tärkeää työskennellä yhdessä ja monenvälisiä keskusteluja käymällä ilmailun ympäristövaikutusten tarkastelemiseksi ja sen varmistamiseksi, että mahdolliset lieventävät toimenpiteet vastaavat täysin tämän sopimuksen tavoitteita.

5. Minkään tässä sopimuksessa ei voida katsoa rajoittavan osapuolen toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia ryhtyä kaikkiin asiankuuluviin toimenpiteisiin lentoliikenteen ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai niiden käsittelemiseksi muulla tavoin, edellyttäen, että tällaisia toimenpiteitä sovelletaan kansallisuudesta riippumatta ja että ne eivät ole ristiriidassa osapuolten kansainväliseen oikeuteen perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa.

11 ARTIKLA

Kuluttajansuoja

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa F osassa tarkoitetun kuluttajansuojan vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

2. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

and standards relating to the environment specified in Annex I, Part D, to this Agreement under the conditions set out in this Article.

3. Ukraine shall incorporate in its legislation and effectively implement the requirements and standards referred to in paragraph 2 of this Article, in accordance with the transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

4. The Parties shall cooperate to ensure the effective implementation by Ukraine of its legislation adopted with the aim of incorporating the requirements and standards referred to in paragraph 2 of this Article, while recognising the importance of working together, and within the framework of multilateral discussions, to consider the effects of aviation on the environment, and to ensure that any mitigating measures are fully consistent with the objectives of this Agreement.

5. Nothing in this Agreement shall be construed to limit the authority of the competent authorities of a Party to take all appropriate measures to prevent or otherwise address the environmental impacts of air transport provided that such measures are applied without distinction as to nationality and do not contradict rights and obligations of the Parties under international law.

Article 11

Consumer protection

1. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, the Parties shall act in conformity with their respective legislation concerning the requirements and standards relating to consumer protection specified in Annex I, Part F, to this Agreement.

2. Ukraine shall incorporate in its legislation and effectively implement the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article, in accordance with the transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen.

4. Lisäksi osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen tästä sopimuksesta aiheutuvien kuluttajien oikeuksien suojelun.

3. The Parties shall cooperate to ensure the effective implementation by Ukraine of its legislation adopted with the aim of incorporating the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article.

4. The Parties shall also cooperate to ensure the protection of consumers' rights ensuing from this Agreement.

12 ARTIKLA

Teollisuusyhteistyö

1. Osapuolet pyrkivät edistämään teollisuusyhteistyötä erityisesti

- i) kehittämällä liiketoimintasuhteita kummankin osapuolen ilmailualan valmistusteollisuuden välillä;
- ii) edistämällä ja kehittämällä yhteisiä hankkeita, joiden tavoitteena on lentoliikenteen kestävä kehittäminen, sen infrastruktuuri mukaan luettuna;
- iii) tekemällä teknistä yhteistyötä EU:n vaatimusten täytäntöön panemiseksi;
- iv) edistämällä ilmailualan valmistusteollisuuden ja suunnittelijoiden mahdollisuuksia; ja
- v) edistämällä investointeja tämän sopimuksen soveltamisalalla.

2. Tämä sopimus ei rajoita Ukrainan olemassa olevia teknisiä ja teollisia vaatimuksia, jotka koskevat tämän sopimuksen liitteeseen I sisältyvien ilma-alusten ja niiden komponenttien valmistusta.

3. Sekakomitea seuraa ja edistää teollisuusyhteistyötä.

Article 12

Industrial cooperation

1. The Parties shall aim at enhancing industrial cooperation, and in particular by means of:

- i) development of business links between aviation manufacturers of both sides;
- ii) promotion and development of joint projects aiming at the sustainable development of the air transport sector, including its infrastructure;
- iii) technical cooperation for the implementation of EU standards;
- iv) promotion of opportunities for aviation manufacturers and designers; and
- v) promotion of investment within the scope of this Agreement.

2. This Agreement shall be without prejudice to existing technical and industrial standards in Ukraine for the manufacturing of aircraft and their components that are not covered by Annex I to this Agreement.

3. The Joint Committee shall monitor and facilitate industrial cooperation.

13 ARTIKLA

Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa G osassa tarkoitetun tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin. Osapuolet takaavat osapuolen tietokonepohjaisten

Article 13

Computerised reservation systems

1. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, the Parties shall act in conformity with their respective legislation concerning the requirements and standards relating to computerised reservation systems specified in Annex I, Part G, to this Agreement. The Parties shall guar-

paikanvarausjärjestelmien vapaan pääsyn toisen osapuolen markkinoille.

2. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen.

14 ARTIKLA **Sosiaaliset näkökohdat**

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa E osassa tarkoitetun sosiaalisiin näkökohtiin liittyviä vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti.

2. Ukraina toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sisällyttääkseen tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja pannakseen tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen.

15 ARTIKLA **Uusi lainsäädäntö**

1. Tämä sopimus ei rajoita osapuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä tämän sopimuksen liitteessä I mainitulla alalla, edellyttäen, että tämä tapahtuu syrjimättömyyden periaatetta sekä tämän artiklan ja tämän sopimuksen 4 artiklan (Syrjimättömyys) määräyksiä noudattaen.

antee free access by one Party's computerised reservation systems to the other Party's market.

2. Ukraine shall incorporate in its legislation and effectively implement the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article, in accordance with transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

3. The Parties shall cooperate to ensure the implementation by Ukraine of its legislation adopted with the aim of incorporating the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 14 **Social aspects**

1. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement, the Parties shall act in conformity with their respective legislation concerning the requirements and standards relating to social aspects specified in Annex I, Part E, to this Agreement.

2. Ukraine shall adopt the necessary measures to incorporate in its legislation and effectively implement the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article, in accordance with transitional provisions stipulated in Annex III to this Agreement.

3. The Parties shall cooperate to ensure the implementation by Ukraine of its legislation adopted with the aim of incorporating the requirements and standards referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 15 **New legislation**

1. This Agreement shall be without prejudice to the right of each Party, subject to compliance with the principle of non-discrimination and the provisions of this Article and of Article 4 of this Agreement, to unilaterally adopt new legislation or amend its existing legislation in the field of air transport or an associated area mentioned in Annex I to this Agreement.

2. Jos osapuoli aikoo antaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa uutta lainsäädäntöä tai muuttaa lainsäädäntöään, se ilmoittaa siitä toiselle osapuolelle. Jos jompikumpi osapuoli sitä pyytää, sekakomitea järjestää tämän jälkeen kahden kuukauden kuluessa näkemysten vaihdon tällaisen uuden lainsäädännön tai muutoksen mahdollisista vaikutuksista sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen.

3. Sekakomitea

(a) tekee päätöksen, jolla tarkistetaan tämän sopimuksen liitettä I siten, että siihen sisällytetään, tarvittaessa vastavuoroisuutta noudattaen, kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos; tai

(b) tekee päätöksen, jolla kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos katsotaan tämän sopimuksen mukaiseksi; tai

(c) suosittelee muita kohtuullisissa ajassa toteutettavia toimenpiteitä, joilla varmistetaan tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen.

2. When one Party considers adopting new legislation within the scope of this Agreement or an amendment to its legislation it shall inform the other Party. Upon the request of either Party, the Joint Committee shall within two months thereafter hold an exchange of views on the implications of such new legislation or amendment for the proper functioning of this Agreement.

3. The Joint Committee shall:

(a) adopt a decision revising Annex I to this Agreement so as to integrate therein, if necessary on a basis of reciprocity, the new legislation or amendment in question;

(b) adopt a decision to the effect that the new legislation or amendment in question is to be regarded as in accordance with this Agreement; or

(c) recommend any other measures for adoption within a reasonable period of time to ensure the proper functioning of this Agreement.

**III OSASTO
TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET
16 ARTIKLA
Oikeuksien myöntäminen**

1. Kumpikin osapuoli myöntää toiselle osapuolelle tämän sopimuksen liitteiden II ja III mukaisesti seuraavat oikeudet, joiden mukaisesti kyseisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat harjoittaa kansainvälistä lentoliikennettä:

a) oikeus lentää laskeutumatta toisen osapuolen alueen yli;

b) oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle muussa tarkoituksessa kuin matkustajien, rahdin ja/tai postin ottamiseksi tai jättämiseksi (ei-kaupalliset tarkoitukset);

c) kun tarjotaan sovittua lentoliikennepalvelua määrättyllä reitillä, oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle matkustajien, rahdin ja/tai postin ottamiseksi tai jättämiseksi joko erikseen tai yhdessä; ja

d) muut tässä sopimuksessa vahvistetut oikeudet.

**TITLE III
ECONOMIC PROVISIONS
Article 16
Grant of rights**

1. Each Party shall grant to the other Party in accordance with Annexes II and III to this Agreement the following rights for the conduct of international air transport by the air carriers of the other Party:

a) the right to fly over its territory without landing;

b) the right to make stops in its territory for any purpose other than taking on or discharging passengers, baggage, cargo and/or mail in air transport (non-traffic purposes);

c) while operating an agreed service on a specified route, the right to make stops in its territory for the purpose of taking up and discharging international traffic in passengers, cargo and/or mail, separately or in combination; and

d) the rights otherwise specified in this Agreement.

2. Minkään tässä sopimuksessa ei voida katsoa antavan Ukrainan lentoliikenteen harjoittajille oikeutta ottaa EU:n jäsenvaltion alueella matkustajia, matkatavaroita, rahtia ja/tai postia kuljetettavaksi korvausta tai maksua vastaan johonkin toiseen paikkaan kyseisen jäsenvaltion alueella.

2. Nothing in this Agreement shall be deemed to confer on the air carriers of Ukraine the right to take on board, in the territory of any EU Member State, passengers, baggage, cargo and/or mail carried for compensation and destined for another point in the territory of that Member State.

17 ARTIKLA

Toimilupa ja tekninen lupa

Saatuaan osapuolen lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa tai teknistä lupaa koskevan hakemuksen, joka olisi toimitettava liikennöintilupia ja teknisiä lupia varten määrättyssä muodossa ja määrättyllä tavalla, toisen osapuolen toimivaltaiset viranomaiset myöntävät asianmukaiset luvat mahdollisimman pienellä menettelyihin liittyvällä viiveellä edellyttäen, että

a) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajan tapauksessa:

–lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka on Ukrainassa ja sillä on Ukrainan sovellettavan lainsäädännön mukainen voimassa oleva liikennelupa; ja

–lentoliikenteen harjoittaja on Ukrainan jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen ja asianomainen toimivaltainen viranomainen on selkeästi määritelty; ja

–ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja on Ukrainan ja/tai Ukrainan kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osake-enemmistön kautta.

b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa:

–lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka on EU:n jäsenvaltion alueella EU:n perussopimusten mukaisesti, ja sillä on Euroopan unionin sovellettavan lainsäädännön mukainen voimassa oleva liikennelupa; ja

–lentoliikenteen harjoittaja on lentotoimintaluvan myöntämisestä vastaavan jäsenvaltion jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen ja asianomainen toimivaltainen viranomainen on selkeästi määritelty; ja

Article 17

Operating authorisation and technical permission

On receipt of applications for operating authorisation or technical permission from an air carrier of one Party, which should be submitted in the form and manner prescribed for operating authorisations or technical permissions, the competent authorities of the other Party shall grant appropriate authorisations with minimum procedural delay, provided that:

a) for an air carrier of Ukraine:

(i) the air carrier has its principal place of business in Ukraine and holds a valid operating licence in accordance with the applicable law of Ukraine;

(ii) effective regulatory control of the air carrier is exercised and maintained by Ukraine and the relevant competent authority is clearly identified; and

(iii) unless otherwise determined under Article 20 of this Agreement, the air carrier is owned directly or through majority ownership and effectively controlled by Ukraine and/or its nationals;

(b) for an air carrier of the European Union:

(i) the air carrier has its principal place of business in the territory of an EU Member State under the EU Treaties and holds a valid operating licence in accordance with the applicable European Union law;

(ii) effective regulatory control of the air carrier is exercised and maintained by the EU Member State responsible for issuing its Air Operators Certificate and the relevant competent authority is clearly identified; and

–ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja on EU:n jäsenvaltioiden ja/tai jäsenvaltioiden kansalaisten tai muiden tämän sopimuksen liitteessä V lueteltujen valtioiden ja/tai niiden kansalaisten omistuksessa, joko suoraan tai osake-enemmistön kautta, ja näiden tosiasiallisessa määräysvallassa;

c) lentoliikenteen harjoittaja täyttää tämän sopimuksen 6 artiklassa (Lakien ja määräysten noudattaminen) tarkoitettujen lakien ja määräysten mukaiset edellytykset; ja

d) tämän sopimuksen 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) määräykset täytetään ja niitä sovelletaan.

(iii) unless otherwise determined under Article 20 of this Agreement, the air carrier is owned directly or through majority ownership and effectively controlled by one or more EU Member States and/or by their nationals or by other States listed in Annex V to this Agreement and/or by their nationals;

(c) the air carrier meets the conditions prescribed under the laws and regulations referred to in Article 6 of this Agreement; and

(d) the provisions set forth in Articles 7 and 8 of this Agreement are being maintained and administered.

18 ARTIKLA

Lentoliikenteen harjoittajien taloudellista vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomaisselvitysten vastavuoroinen tunnustaminen

1. Saatuaan osapuolen lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa tai teknistä lupaa koskevan hakemuksen toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten on tunnustettava ensin mainitun osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kyseisestä lentoliikenteen harjoittajasta tekemät taloudellista vaatimustenmukaisuutta ja/tai kansalaisuutta koskevat selvitykset aivan kuin tällaiset selvitykset olisivat sen omien toimivaltaisten viranomaisten tekemiä, eivätkä ne saa tehdä asiassa muita lisäselvityksiä kuin jäljempänä määrätään.

2. Jos saatuaan lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa tai teknistä lupaa koskevan hakemuksen tai annettuaan tällaisen liikennöintiluvan tai teknisen luvan vastaanottavan osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on erityinen syy epäillä, että toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten tekemästä selvityksestä huolimatta tämän sopimuksen 17 artiklassa (Toimiluvat ja tekniset luvat) asianmukaisten liikennöintilupien tai teknisten lupien myöntämiselle asetettuja edellytyksiä ei ole noudatettu, niiden on viipymättä ilmoitettava asiasta toisen osapuolen viranomai-

Article 18

Reciprocal recognition of regulatory determinations with regard to air carrier fitness and nationality

1. On receipt of an application for operating authorisation or technical permission from an air carrier of one Party, the competent authorities of the other Party shall recognise any fitness or nationality determination made by the competent authorities of the first Party with respect to that air carrier as if such determination had been made by its own competent authorities and not inquire further into such matters, except as provided for in paragraph 2 of this Article.

2. If, after receipt of an application for operating authorisation or technical permission from an air carrier, or after the grant of such operating authorisation or technical permission, the competent authorities of the receiving Party have a specific reason for concern that, despite the determination made by the competent authorities of the other Party the conditions prescribed in Article 17 of this Agreement for the grant of appropriate operating authorisations or technical permissions have not been met, then they are to promptly advise those authorities, giving substantive

sille ja perusteltava epäilynsä. Tällaisessa tapauksessa kumpi tahansa osapuoli voi pyytää neuvotteluja, joihin voi osallistua asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten edustajia, ja/tai pyytää tämän epäilyn kannalta merkityksellisiä lisätietoja, ja näihin pyyntöihin on vastattava mahdollisimman nopeasti. Jos asiassa ei löydetä ratkaisua, kumpi tahansa osapuoli voi antaa sen tämän sopimuksen 29 artiklalla (Sekakomitea) perustetun sekakomitean ratkaistavaksi.

reasons for their concern. In that event, either Party may seek consultations, which may include representatives of the relevant competent authorities and/or additional information relevant to this concern and such requests are to be met as soon as practicable. If the matter remains unresolved, either Party may bring the matter to the Joint Committee.

19 ARTIKLA

Toimiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen

1. Kummankin osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus evätä tai peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintiluvat tai rajoittaa niitä taikka muulla tavoin rajoittaa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan toimintaa, jos

a) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajan tapauksessa:

–lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka ei ole Ukrainassa ja sillä ei ole Ukrainan sovellettavan lainsäädännön mukaista voimassa olevaa liikennelupaa; tai

–lentoliikenteen harjoittaja ei ole Ukrainan jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen tai asianomaista toimivaltaista viranomaista ei ole selkeästi määriteltä; tai

–ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja ei ole Ukrainan ja/tai Ukrainan kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osake-enemmistön kautta.

b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa:

–lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka ei ole jäsenvaltion alueella EU:n perussopimusten mukaisesti, tai sillä ei ole Euroopan unionin sovellettavan lainsäädännön mukaista liikennelupaa; tai

–lentoliikenteen harjoittaja ei ole lentotoimintaluvan myöntämisestä vastaavan jäsen-

Article 19

Refusal, revocation, suspension, limitation of operating authorisation or technical permission

1. The competent authorities of either Party may refuse, revoke, suspend or limit the operating authorisations or technical permissions or otherwise suspend or limit the operations of an air carrier of another Party where:

(a) for an air carrier of Ukraine:

(i) the air carrier does not have its principal place of business in Ukraine or does not hold a valid operating licence in accordance with the applicable law of Ukraine;

(ii) effective regulatory control of the air carrier is not exercised or maintained by Ukraine or the relevant competent authority is not clearly identified; or

(iii) unless otherwise determined under Article 20 of this Agreement, the air carrier is not owned directly or through majority ownership or effectively controlled by Ukraine and/or its nationals;

(b) for an air carrier of the European Union:

(i) the air carrier does not have its principal place of business in the territory of a EU Member State under the EU Treaties, or does not hold a valid operating licence in accordance with the applicable European Union law; or

(ii) effective regulatory control of the air carrier is not exercised or maintained by the EU Member State responsible for issuing its

valtion jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen tai toimivaltaista viranomaista ei ole selkeästi määriteltä; tai –ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja ei ole EU:n jäsenvaltioiden ja/tai jäsenvaltioiden kansalaisten tai muiden tämän sopimuksen liitteessä V lueteltujen valtioiden ja/tai niiden kansalaisten omistuksessa, joko suoraan tai osake-enemmistön kautta, ja näiden tosiasiallisessa määräysvallassa.

c) lentoliikenteen harjoittaja ei ole noudattanut tämän sopimuksen 6 artiklassa (Lakien ja määräysten noudattaminen) tarkoitettuja lakeja ja määräyksiä; tai

d) tämän sopimuksen 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) määräyksiä ei ole täytetty tai niitä ei sovelleta; tai

e) jompikumpi osapuoli on tehnyt tämän sopimuksen 26 artiklan (Kilpailuympäristö) 5 kohdan mukaisen selvityksen, jonka mukaan kilpailuympäristöä koskevia edellytyksiä ei ole täytetty.

2. Elleivät välittömät toimet ole tarpeen tämän artiklan 1 kohdan c tai d alakohdan määräysten rikkomisen lopettamiseksi, tällä artiklalla myönnettyjä oikeuksia voidaan käyttää vasta, kun toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kanssa on neuvoteltu.

3. Kumpikaan osapuoli ei saa käyttää tällä artiklalla vahvistettuja oikeuksiaan evätäkseen, peruuttaakseen kokonaan tai tilapäisesti taikka rajoittaakseen jommankumman osapuolen lentoliikenteen harjoittajan toimilupia tai teknisiä lupia sillä perusteella, että kyseinen lentoliikenteen harjoittaja on yhden tai useamman ECAA-sopimuksen osapuolen tai sen kansalaisten omistuksessa ja/tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sillä edellytyksellä, että tällaiset ECAA-sopimuksen osapuolet tarjoavat vastavuoroisen kohtelun ja soveltavat ECAA-sopimuksen ehtoja ja edellytyksiä.

20 ARTIKLA

Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin

1. Sen estämättä, mitä tämän sopimuksen 17 artiklassa (Toimilupa ja tekninen lupa) ja 19

Air Operators Certificate or the competent authority is not clearly identified; or

(iii) unless otherwise determined under Article 20 of this Agreement, the air carrier is not owned, directly or through majority ownership or effectively controlled by one or more EU Member States and/or their nationals or by the other States listed in Annex V to this Agreement and/or their nationals;

(c) the air carrier has failed to comply with the laws and regulations referred to in Article 6 of this Agreement;

(d) the provisions set forth in Articles 7 and 8 of this Agreement are not being maintained or administered; or

(e) a Party has made the determination in accordance with Article 26(5) of this Agreement that the conditions for a competitive environment are not being fulfilled.

2. Unless immediate action is essential to prevent further non-compliance with point (c) or (d) of paragraph 1 of this Article, the rights established by this Article shall be exercised only after consultation with the competent authorities of the other Party.

3. Neither Party shall use its rights established by this Article to refuse, revoke, suspend or limit operating authorisations or technical permissions of any air carriers of a Party on the grounds that majority ownership and/or effective control of that air carrier is vested in one or more Parties to the ECAA Agreement or their nationals, provided that such Party or Parties to the ECAA Agreement offer reciprocal treatment and apply the terms and conditions of the ECAA Agreement.

Article 20

Investment in air carriers

1. Notwithstanding Articles 17 and 19 of this Agreement, the majority ownership or

artiklassa (Lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) määrätään, EU:n jäsenvaltioiden ja/tai niiden kansalaisten enemmistöomistus tai tosiasiallinen määräysvalta Ukrainan lentoliikenteen harjoittajassa tai Ukrainan ja/tai sen kansalaisten enemmistöomistus tai tosiasiallinen määräysvalta Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajassa on sallittua tämän sopimuksen 29 artiklalla (Sekakomitea) perustetun sekakomitean ennalta tekemällä päätöksellä.

2. Päätöksessä on eriteltävä edellytykset, jotka liittyvät sovittujen lentoliikennepalvelujen harjoittamiseen tämän sopimuksen mukaisesti, sekä edellytykset, jotka liittyvät kolmansien maiden ja osapuolten välisiin lentoliikennepalveluihin. Tällaiseen päätökseen ei sovelleta tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) 8 kohdan määräyksiä.

the effective control of an air carrier of Ukraine by the EU Member States and/or their nationals, or of an air carrier of the European Union by Ukraine and/or its nationals, shall be permitted by virtue of a prior decision of the Joint Committee.

2. That decision shall specify the conditions associated with the operation of the agreed services under this Agreement and with the services between third countries and the Parties. Article 29(8) of this Agreement shall not apply to this type of decision.

21 ARTIKLA

Määrällisten rajoitusten poistaminen

1. Osapuolet poistavat tämän sopimuksen soveltamisalalla laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden siirtoja koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet niiden laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden osalta, joita lentoliikenteen harjoittaja tarvitsee voidakseen jatkaa lentoliikennepalvelujen tarjoamista tämän sopimuksen mukaisin edellytyksin, sanotun kuitenkin rajoittamatta voimassa olevissa sopimuksissa olevien suotuisampien määräysten soveltamista.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu velvoite ei estä osapuolia kieltämästä tai rajoittamasta tällaisia siirtoja, jos se on aiheellista yleisen järjestyksen tai turvallisuuden perusteella tai ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi taikka henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Tällaiset kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

Article 21

Abolition of quantitative restrictions

1. Without prejudice to more favourable provisions in existing agreements and within the scope of this Agreement, the Parties shall abolish quantitative restrictions and measures having an equivalent effect on the transfer of equipment, supplies, spare parts and other devices when they are necessary for an air carrier to continue to provide air transport services under the conditions foreseen by this Agreement.

2. The obligation referred to in paragraph 1 of this Article shall not preclude the Parties from prohibiting or imposing restrictions on such transfers justified on the grounds of public policy or public security, of the protection of health and life of humans, animals or plants, or of the protection of intellectual, industrial and commercial property. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or a disguised restriction on trade between the Parties.

22 ARTIKLA

Article 22

Kaupalliset mahdollisuudet Liiketoiminta

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että kaupallisten toimijoiden liiketoiminnan esteet häiritsevät tämän sopimuksen myötä toteutuvien hyötyjen saavuttamista. Sen vuoksi osapuolet sopivat aloittavansa tehokkaan ja vastavuoroisen toiminnan kummankin osapuolen kaupallisen toiminnan harjoittajien liiketoimintaa häiritsevien esteiden poistamiseksi, jos tällaiset esteet voivat häiritä kaupallista toimintaa, vääristää kilpailua tai estää tasapuolisten toimintaedellytysten kehittämistä.

2. Tämän sopimuksen 29 artiklalla (Sekakomitea) perustettu sekakomitea laatii liiketoimintaa ja kaupallisia mahdollisuuksia koskevan yhteistyömenettelyn, seuraa kaupallisen toiminnan harjoittajien liiketoiminnan esteiden tehokkaan käsittelyn edistymistä sekä tarkastelee säännöllisesti kehityssuuntia, myös lakien ja määräysten muuttamisen osalta. Osapuoli voi pyytää tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti sekakomiteaa kokoontumaan tämän artiklan soveltamiseen liittyvien mahdollisten kysymysten ratkaisemiseksi.

Lentoliikenteen harjoittajien edustajat

3. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus perustaa toimistoja toisen osapuolen alueelle lentoliikenteensä ja siihen liittyvien toimintojensa edistämistä ja myyntiä varten, mukaan lukien oikeus myydä ja kirjoittaa sekä omia lippujaan ja/tai lentorahtikirjojaan että toisen osapuolen lippuja ja/tai lentorahtikirjoja.

4. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on toisen osapuolen maahan-tulo-, oleskelu- ja työlupiin liittyvien lakien ja määräysten mukaisesti oikeus kuljettaa toisen osapuolen alueelle ja ylläpitää siellä omaa lentoliikenteen harjoittamisen tukemiseen vaadittavaa johto-, myynti-, teknistä, toiminnallista ja muuta asiantuntijahenkilökuntaansa. Lentoliikenteen harjoittajat saavat vaihtoehtoisesti huolehtia tällaisista henkilöstövaatimuksista käyttämällä toisen osapuolen alueella toimivan jonkin muun sellaisen organisaation, yrityksen tai lentoliikenteen harjoittajan palveluja, jolla on lupa suorittaa tällaisia palveluja kyseisen osapuolen

Commercial opportunities Doing business

1. The Parties agree that obstacles to doing business encountered by commercial operators would hamper the benefits to be achieved by this Agreement. The Parties therefore agree to engage in an effective and reciprocal process to remove obstacles to doing business encountered by commercial operators of both Parties where such obstacles may hamper commercial operations, create distortions to competition or hamper the development of a level playing field.

2. The Joint Committee shall develop a process of cooperation in relation to doing business and commercial opportunities, shall monitor progress in effectively addressing obstacles to doing business encountered by commercial operators and shall regularly review developments, including, if necessary, those concerning legislative and regulatory changes. In accordance with Article 29 of this Agreement, a Party may request a meeting of the Joint Committee to discuss any question related to the application of this Article.

Air carrier representatives

3. The air carriers of each Party shall have the right to establish offices in the territory of the other Party for the promotion and sale of air transport and related activities, including the right to sell and to issue any ticket and/or air waybill, both its own tickets and/or air waybills of any other carrier.

4. The air carriers of each Party shall be entitled, in accordance with the laws and regulations of the other Party relating to entry, residence and employment, to bring in and maintain in the territory of the other Party managerial, sales, technical, operational and other specialist staff who are required to support the provision of air transport. These staff requirements may, at the option of the air carriers, be satisfied by its own personnel or by using the services of any other organisation, company or air carrier operating in the territory of the other Party, authorised to perform such services in the territory of that

alueella. Kumpikin osapuoli helpottaa ja nopeuttaa tarvittaessa työlupien myöntämistä asiaa koskevien voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti tässä kohdassa tarkoitettujen toimistojen henkilöstölle, enintään yhdeksänkymmentä (90) päivää kestäviä eräitä tilapäisiä tehtäviä suorittava henkilöstö mukaan luettuna.

Maahuolinta

5. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III esitetystä siirtymämääräyksistä muuta johdu:

a) Rajoittamatta jäljempänä olevan b alakohdan soveltamista, kullakin lentoliikenteen harjoittajalla on toisen osapuolen alueella maahuolinnan osalta

i) oikeus hoitaa oma maahuolintansa itse ("omahuolinta") tai parhaaksi katsomallaan tavalla,

ii) oikeus valita palveluntarjoaja sellaisten kilpailevien maapalvelua kokonaisuudessaan tai osittain tarjoavien yritysten joukosta, joilla on pääsy markkinoille kummankin osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti, ja jos tällaisia palveluntarjoajia on markkinoilla.

b) Matkatavaran käsittely, asematasopalvelut, polttoaineen ja öljyn toimitus sekä tietyt rahdin ja postin fyysiset käsittelytoimet terminaalien ja ilma-aluksen välillä kuuluvat maahuolintapalvelujen luokkiin, joiden osalta edellä olevan a alakohdan i ja ii alakohtien mukaisia oikeuksia voivat rajoittaa toisen osapuolen alueella sovellettavien lakien ja määräysten mukaiset rajoitukset. Jos tällaiset rajoitukset estävät omahuolinnan ja jos maahuolintapalveluja tarjoavien yritysten välillä ei ole tehokasta kilpailua, on maahuolintapalvelujen oltava samoilla ja syrjimättömillä perusteilla kaikkien lentoliikenteen harjoittajien saatavilla.

c) Kummankin osapuolen maahuolintayrityksillä on, riippumatta siitä ovatko ne lentoliikenteen harjoittajia tai muita yrityksiä, oltava toisen osapuolen alueella suoritettavan maahuolinnan osalta oikeus tarjota maahuolintapalveluja samalla lentoasemalla toimiville osapuolten lentoliikenteen harjoittajille, jos niille on myönnetty lupa ja ne ovat sovellettavien lakien ja määräysten mukaisia.

Lähtö- ja saapumisaikojen jakaminen lentoasemilla

Party. Both Parties shall facilitate and expedite the granting of employment authorisations, where required, for personnel employed in the offices according to this paragraph, including those performing certain temporary duties not exceeding 90 days, subject to the relevant laws and regulations in force.

Ground handling

5. Subject to the transitional provisions set out in Annex III to this Agreement:

(a) without prejudice to point (b), each air carrier shall have in relation to ground handling in the territory of the other Party:

(i) the right to perform its own ground handling ("self-handling"); or

(ii) the right to select among competing suppliers that provide ground handling services in whole or in part where such suppliers are allowed market access on the basis of the laws and regulations of each Party, and where such suppliers are present in the market;

(b) for baggage handling, ramp handling, fuel and oil handling, and freight and mail handling as regards the physical handling of freight and mail between the air terminal and the aircraft, the rights under point (a)(i) and (ii) may be subject to constraints according to the laws and regulations applicable in the territory of the other Party. Where such constraints preclude self-handling and where there is no effective competition between suppliers that provide ground handling services, all such services shall be available on both an equal and non-discriminatory basis to all air carriers;

(c) any ground handling provider of each Party, whether an air carrier or not, shall have in relation to ground handling in the territory of the other Party the right to provide ground handling services for air carriers of the Parties operating at the same airport, where authorised and consistent with applicable laws and regulations.

Allocation of slots at airports

6. Lähtö- ja saapumisaikojen jakaminen osapuolten alueella sijaitsevilla lentoasemilla on toteutettava riippumattomasti, läpinäkyvästi, syrjimättömästi ja ripeästi.

Myynti, paikalliset kulut ja varojen siirto

7. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittaja saa myydä lentokuljetuksia ja niihin liittyviä palveluja toisen osapuolen alueella suoraan ja/tai lentoliikenteen harjoittajan harkinnan mukaan nimeämiensä myyntiedustajien, muiden asiamiesten tai internetin välityksellä. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus myydä tällaisia lentokuljetuksia ja niihin liittyviä palveluja ja kaikilla henkilöillä on oikeus ostaa niitä alueen valuutalla tai muiden maiden vapaasti vaihdettavilla valuutoilla paikallisten valuuttasäännösten mukaisesti.

8. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus vaihtaa paikallisia tuloja vapaasti vaihdettavaksi valuutaksi ja lähettää niitä toisen osapuolen alueelta kotimaahansa sovellettavan tai lainsäädännön mukaisesti myös haluamaansa maahan tai maihin. Valuutan vaihto ja lähettäminen on luvallista ilman rajoituksia tai lähetysveroa käyttäen sitä virallista valuuttakurssia, jota sovelletaan juokseviin rahasiirtoihin ja -lähetyksiin sinä päivänä, jona lentoliikenteen harjoittaja tekee ensimmäisen lähettämistä koskevan hakemuksensa.

9. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus maksaa paikalliset kulunsa, mukaan lukien polttoaineostot, toisen osapuolen alueella paikallisessa valuutassa. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat niin halutessaan maksaa tällaiset kustannukset toisen osapuolen alueella vapaasti vaihdettavissa valuutoissa paikallisten valuuttasäännösten mukaisesti.

Yhteistyöjärjestelyt

10. Tässä sopimuksessa tarkoitettuja palveluja liikennöidessään tai tarjotessaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajat voivat osallistua yhteisiin markkinointijärjestelyihin, kuten kiintiövarauksia koskeviin sopimuksiin tai yhteisten reittitunnusten käyttöä koskeviin järjestelyihin,

a) osapuolten lentoliikenteen harjoittajien kanssa; ja

6. The allocation of available slots at the airports in the territories of the Parties shall be carried out in an independent, transparent, non-discriminatory and timely manner.

Sales, local expenses and transfer of funds

7. Any air carrier of each Party may engage in the sale of air transportation and related services in the territory of the other Party directly and/or, at the air carrier's discretion, through its sales agents, other intermediaries appointed by the air carrier, through another air carrier or through the internet. Each air carrier shall have the right to sell such transportation and related services, and any person shall be free to purchase such transportation and services, in the currency of that territory or in freely convertible currencies in accordance with the local currency legislation.

8. Each air carrier shall have the right to convert into freely convertible currencies and remit local revenues from the territory of the other Party to its home territory or to the country or countries of its choice according to the applicable legislation. Conversion and remittance shall be permitted promptly without restrictions or taxation in respect thereof at the official rate of exchange applicable to current transactions and remittance on the date the carrier makes the initial application for remittance.

9. The air carriers of each Party shall be permitted to pay for local expenses, including purchases of fuel, in the territory of the other Party in national currency. At their discretion, the air carriers of each Party may pay for such expenses in the territory of the other Party in freely convertible currencies in accordance with local currency legislation.

Cooperative arrangements

10. In operating or holding out services under this Agreement, any air carrier of a Party may enter into cooperative marketing arrangements, such as blocked-space agreements or code-sharing arrangements, with:

(a) any air carrier or carriers of the Parties;

b) kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajien kanssa; ja
 c) pintakuljetuksia (maa- ja vesikuljetukset) tarjoavien yritysten kanssa;
 sillä edellytyksellä, että
 i) lennon suorittavalla lentoliikenteen harjoittajalla on asianmukaiset liikenneoikeudet,
 ii) markkinoivilla lentoliikenteen harjoittajilla on tarvittavat asianmukaiset reittioikeudet asiaa koskevien kahdenvälisten määräysten mukaisesti ja iii) järjestelyt täyttävät tällaisiin järjestelyihin tavanomaisesti sovellettavat turvallisuutta ja kilpailua koskevat vaatimukset. Kun myydään matkustajakuljetusta, jossa eri yhtiöt käyttävät yhteisiä reittitunnuksia, ostajalle on ilmoitettava myyntitilanteessa, tai joka tapauksessa lähtöselvityksessä tai, jos lähtöselvitystä ei vaadita jatkolennolle, koneeseen noustessa, mitkä yhtiöt liikennöivät kutakin matkan osuutta.

Intermodaalikuljetus

11. Kun on kyse matkustajaliikenteestä, pintakuljetusta tarjoaviin yrityksiin ei sovelleta lentoliikennettä sääteleviä lakeja ja määräyksiä pelkästään sillä perusteella, että lentoliikenteen harjoittaja tarjoaa tätä pintakuljetusta omalla nimellään. Pintakuljetusten tarjoajien harkinnassa on päättää, osallistuvatko ne yhteistyöjärjestelyihin. Päättäessään tietyistä järjestelyistä pintakuljetuksia tarjoavat yritykset voivat ottaa huomioon muun muassa kuluttajien edut, tekniset ja taloudelliset rajoitukset sekä rajoitukset, jotka liittyvät tilaan ja kapasiteettiin.

12. a) Sen estämättä, mitä muissa tämän sopimuksen määräyksissä määrätään, osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ja välillisiä rahtikuljetuksia tarjoavien yritysten on rajoituksetta sallittava käyttää samalla lento-rahtikirjalla kuljetettavien kansainvälisten lentokuljetusten yhteydessä mitä tahansa rahdin pintakuljetusta mihin tahansa paikkaan tai mistä tahansa paikoista Ukrainan ja Euroopan unionin alueilla tai kolmansissa maissa, mukaan lukien kuljetukset kaikille tullipalveluja tarjoaville lentoasemille ja lentoasemilta, ja niillä on tarvittaessa oikeus kuljettaa tullaamatonta rahtia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sovellettavien lakien ja määräysten vaatimuksia. Lentoasemien tullipalvelujen tulee olla käytettävissä tällaista rahtia varten riippumatta siitä, kuljetetaanko

(b) any air carrier or carriers of a third country; and

(c) any surface (land or maritime) transport provider, provided that:

(i) the operating carrier holds the appropriate authority; (ii) the marketing carriers hold the appropriate route rights within the relevant bilateral provisions and (iii) the arrangements meet the requirements relating to safety and competition normally applied to such arrangements. In respect of passenger transport sold involving code-shares, the purchaser shall be informed at the point of sale, or in any case at check-in, or on boarding where no check-in is required for a connecting flight, which transportation providers will operate each sector of the service.

Intermodal transportation

11. In relation to the transport of passengers, surface transport providers shall not be subject to laws or regulations governing air transport on the sole basis that such surface transport is held out by an air carrier under its own name. Surface transport providers have the discretion to decide whether to enter into cooperative arrangements. In deciding on any particular arrangement, surface transport providers may consider, among other things, consumer interests and technical, economic, space, and capacity constraints.

12. Without prejudice to applicable laws and regulations requirements and notwithstanding any other provision of this Agreement, air carriers and indirect providers of cargo transport of the Parties shall be permitted, without restriction, to employ in connection with international air transport under the same air waybill any surface transport for cargo to or from any points in the territories of Ukraine and the European Union or in third countries including transport to and from all airports with customs facilities, and including, where applicable, the right to transport cargo in bond. Such cargo, whether moving by surface or by air, shall have access to airport customs processing and facilities. Air carriers may elect to per-

rahti pinta- vai lentokuljetuksena. Lentoliikenteen harjoittajat voivat katsoa parhaaksi suorittaa itse omat pintakuljetuksensa tai sopia niistä muiden pintakuljetusta harjoittavien yritysten kanssa, mukaan luettuina muiden lentoliikenteen harjoittajien tai välillisiä lentorahtikuljetuksia tarjoavien yritysten suorittamat pintakuljetukset. Tällaisia intermodaalisia rahtikuljetuksia voidaan tarjota yhteen sekä ilma- että pintakuljetuksen käsittävään hintaan edellyttäen, että rahdinantajia ei johdeta harhaan tällaisen kuljetuksen suhteen.

b) Tämän kohdan a alakohdan soveltamiseksi pintakuljetukseen katsotaan sisältyvän sekä maa- että merikuljetukset.

Vuokraus

13. a) Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota sovittuja lentoliikennepalveluja käyttäen miltä tahansa lentoliikenteen harjoittajalta, myös kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajalta miehistöineen tai ilman miehistöä vuokrattua ilma-alusta sillä edellytyksellä, että kaikki tällaisiin järjestelyihin osallistuvat noudattavat niiden lakien ja määräysten mukaisia vaatimuksia, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin.

b) Kumpikaan osapuoli ei vaadi, että kalustoon vuokraavilla lentoliikenteen harjoittajilla on tämän sopimuksen mukaiset liikenneoikeudet.

c) Tilanteet, joissa Ukrainan lentoliikenteen harjoittaja vuokraa kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen tai joissa Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittaja vuokraa muun kuin liitteessä IV mainitun kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen harjoittaakseen tämän sopimuksen mukaisia oikeuksiaan, on pidettävä poikkeusratkaisuina tai niillä on vastattava vain tilapäistarpeisiin. Tällaiseen ratkaisuun on saatava ennalta hyväksyntä kalustoa vuokralle ottavan lentoliikenteen harjoittajan lupaviranomaiselta ja siitä on ilmoitettava toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

Luvakkeet/tuotemerkit/käyttöoikeussopimukset

form their own surface transport or to provide it through arrangements with other surface carriers, including surface transport operated by other air carriers and indirect providers of cargo air transport. Such intermodal cargo services may be offered at a single, through price for the air and surface transport combined, provided that shippers are not misled as to the facts concerning such transport.

For the purposes of the first subparagraph of this paragraph, "surface transport" shall include both land and maritime transportation.

Leasing

13. The air carriers of each Party shall be entitled to provide the agreed services using aircraft with or without crew leased from any air carrier, including from third countries, provided that all participants in such arrangements meet the conditions prescribed under the laws and regulations normally applied by the Parties to such arrangements.

Neither Party shall require the air carriers leasing out their equipment to hold traffic rights under this Agreement.

The leasing with crew (wet-leasing) by an air carrier of Ukraine of an aircraft of an air carrier of a third country, or by an air carrier of the European Union of an aircraft of an air carrier of a third country, other than those mentioned in Annex V to this Agreement, in order to exploit the rights set out in this Agreement, shall remain exceptional or meet temporary needs. It shall be submitted for prior approval to the licensing authority of the air carrier which is the lessee of the wet-leased aircraft and to the competent authority of the other Party.

Franchising, branding and commercial concession arrangements

14. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tehdä kummankin osapuolen tai kolmansien maiden yhtiöiden, myös lentoliikenteen harjoittajien, kanssa luvake-, tuotemerkki- tai käyttöoikeussopimusjärjestelyjä sillä edellytyksellä, että lentoliikenteen harjoittajilla on asianmukaiset luvat ja että ne täyttävät sellaisten lakien ja määräysten mukaiset edellytykset, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin; tämä koskee erityisesti määräyksiä, joissa edellytetään lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan julkistamista.

Yöpysähdykset

15. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tehdä yöpysähdyksiä toisen osapuolen kansainvälisen liikenteen käytössä oleville lentoasemille.

14. The air carriers of each Party shall be entitled to enter into franchising, branding or commercial concession arrangements with companies, including air carriers, of either Party or third countries provided that the air carriers hold the appropriate authority and meet the conditions prescribed under the laws and regulations applied by the Parties to such arrangements, particularly those requiring the disclosure of the identity of the air carrier operating the service.

Night-stops

15. The air carriers of each Party shall have the right to make night-stops at airports of the other Party that are open to international traffic.

23 ARTIKLA Tullit ja verot

1. Saapuessaan kansainvälisessä liikenteessä osapuolen alueelle toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien ilma-alukset, niiden vakiovarusteet, poltto- ja voiteluaineet, tekniset kulutustarvikkeet, maalaitteet, varaosat (mukaan lukien moottorit), ilma-alusten varastot (mukaan lukien mutta eivät ainoastaan elintarvikkeet, juomat ja alkoholi, tupakka ja muut tuotteet, jotka on tarkoitettu myytäväksi matkustajille tai heidän kulutettavakseen lennon aikana rajoitettuin määrinä) sekä muut tarvikkeet, jotka on tarkoitettu tai joita käytetään yksinomaan kansainvälisessä liikenteessä liikennöivän ilma-aluksen toimintaa tai huoltoa varten, ovat vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti vapaat kaikista tuontirajoituksista, omaisuusveroista, tul-leista, valmisteveroista ja muista sen kaltaisista korvauksista ja maksuista, joita

a) Euroopan unioni tai kansalliset tai paikalliset viranomaiset asettavat ja

b) jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin, edellyttäen, että nämä varusteet ja varastot pysyvät ilma-aluksessa.

Article 23 Customs duties and taxation

1. On arriving in the territory of one Party, aircraft operated in international air transport by the air carriers of the other Party, their regular equipment, fuel, lubricants, consumable technical supplies, ground equipment, spare parts (including engines), aircraft stores (including but not limited to such items as food, beverages and liquor, tobacco and other products destined for sale to or use by passengers in limited quantities during flight) and other items intended for or used solely in connection with the operation or servicing of aircraft engaged in international air transport shall be exempt, on the basis of reciprocity, under its relevant applicable legislation, from all import restrictions, property taxes and capital levies, customs duties, excise duties and similar fees and charges that are:

- (a) imposed by the national or local authorities or the European Union; and
- (b) not based on the cost of services provided, provided that such equipment and supplies remain on board the aircraft.

2. Vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja veroista, tulleista ja maksuista, lukuun ottamatta annetun palvelun kustannuksiin perustuvia maksuja, ovat vapautettuja myös seuraavat:

a) ilma-alukseen kohtuullisissa rajoissa otettu osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut ilma-aluksen varastot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella;

b) osapuolen alueelle tuodut maalaitteet ja varaosat (mukaan lukien moottorit), jotka on tarkoitettu toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä liikenteessä käytettävän ilma-aluksen huoltoa tai korjausta varten;

c) osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut poltto- ja voiteluaineet ja tekniset kulutustarvikkeet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa silloinkin, kun näitä tarvikkeita käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella;

d) osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut, osapuolten tullilainsäädännön mukaiset painotuotteet, joita on otettu ilma-alukseen tarkoituksena käyttää niitä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella; ja

e) lentoasemilla tai rahtiterminaaleissa käytettävät turvallisuus- ja turvalaitteet.

3. Tämän sopimuksen määräykset eivät mahdollisista päinvastaisista määräyksistä huolimatta estä osapuolta määräämästä syrjimättömin perustein veroja, tulleja tai muita maksuja sen alueella toimitetulle polttoaineelle, jota käytetään sellaisen lentoliikenteen harjoittajan ilma-aluksessa, joka liikennöi kahden sen alueella sijaitsevan paikan välillä.

2. The following shall also be exempt, on the basis of reciprocity, under relevant applicable legislation of a Party, from the taxes, levies, duties, fees and charges referred to in paragraph 1 of this Article, with the exception of charges based on the cost of the service provided:

(a) aircraft stores introduced into or supplied in the territory of a Party and taken on board, within reasonable limits, for use on outbound aircraft of an air carrier of the other Party engaged in international air transport, including in cases where such stores are to be used on a part of the journey performed over that territory;

(b) ground equipment and spare parts (including engines) introduced into the territory of a Party for the servicing, maintenance or repair of aircraft of an air carrier of the other Party used in international air transport;

(c) fuel, lubricants and consumable technical supplies introduced into or supplied in the territory of a Party for use in or on an aircraft of an air carrier of the other Party engaged in international air transport, including in cases where such supplies are to be used on a part of the journey performed over that territory;

(d) printed material, as provided for by the customs legislation of each Party, introduced into or supplied in the territory of a Party and taken on board for use on outbound aircraft of an air carrier of the other Party engaged in international air transport, including in cases where such material are to be used on a part of the journey performed over that territory; and

(e) safety and security equipment for use at airports or cargo terminals.

3. Notwithstanding any other provision to the contrary, nothing in this Agreement shall prevent a Party from imposing taxes, levies, duties, fees or charges on fuel supplied in its territory on a non-discriminatory basis for use in an aircraft of an air carrier that operates between two points in its territory.

4. Tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja tarvikkeista ja varastoista voidaan edellyttää, että ne pidetään asiaankuuluvien viranomaisten valvonnassa ja ettei niitä saa siirtää maksamatta asiaankuuluvia tulleja ja veroja.

5. Tässä artiklassa tarkoitettuja vapautuksia on sovellettava myös silloin, kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajat ovat tehneet sopimuksen toisen lentoliikenteen harjoittajan kanssa, jolle toinen osapuoli on myöntänyt vastaavat vapautukset, tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tarvikkeiden lainaamisesta tai siirtämisestä toisen osapuolen alueella.

6. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä kumpaakaan osapuolta määräämästä veroja, tulleja tai maksuja tavaroille, jotka on myyty muuhun tarkoitukseen kuin matkustajien kulutettavaksi ilma-aluksessa liikennöitäessä niiden alueella kahden sellaisen paikan välillä, joissa lentokoneeseen nouseminen tai siitä poistuminen on sallittua.

7. Osapuolen alueen kautta suorassa kauttakulussa olevat matkatavarat ja rahti vapautetaan veroista, tulleista ja muista samankaltaisista maksuista, jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin.

8. Osapuolen lentoliikenteen harjoittajan käyttämässä ilma-aluksessa olevia vakiovarusteita tai siellä tavallisesti säilytettäviä varusteita tai tarvikkeita saa purkaa toisen osapuolen alueella ainoastaan kyseisen alueen tulliviranomaisten luvalla. Tällaisessa tapauksessa nämä varusteet ja tarvikkeet voidaan asettaa mainittujen viranomaisten valvontaan siihen asti, kun ne viedään uudelleen maasta tai toimitetaan muulla tavoin pois tullimääräysten mukaisesti.

9. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta arvonlisäveroasioihin lukuun ottamatta tuonnista kannettavaa liikevaihtoveroa. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta jonkin jäsenvaltion ja Ukrainan välillä mahdollisesti voimassa olevien tulojen ja pääoman kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien yleissopimusten määräyksiin.

4. Equipment and supplies referred to in paragraphs 1 and 2 of this Article may be required to be kept under the supervision or control of the appropriate authorities and not to be transferred without payment of relevant customs duties and taxes.

5. The exemptions provided for by this Article shall also be available where the air carriers of one Party have contracted with another air carrier which similarly enjoys such exemptions from the other Party for the loan or transfer in the territory of the other Party of the items specified in paragraphs 1 and 2 of this Article.

6. Nothing in this Agreement shall prevent either Party from imposing taxes, levies, duties, fees or charges on goods sold other than for consumption on board to passengers during a sector of an air service between two points within its territory at which embarkation or disembarkation is permitted.

7. Baggage and cargo in direct transit across the territory of a Party shall be exempt from taxes, customs duties, fees and other similar charges that are not based on the cost of the service provided.

8. The regular airborne equipment, as well as the material and supplies normally retained on board the aircraft of an air carrier of either Party, may be unloaded in the territory of the other Party only with the approval of the customs authorities of that territory. In such case, they may be placed under the supervision of the said authorities up to such time as they are re-exported or otherwise disposed of in accordance with customs regulations.

9. The stipulations of this Agreement shall not affect the field of VAT, with the exception of turnover tax on imports. The provisions of this Agreement shall not affect the provisions of any convention between a Member State and Ukraine for the avoidance of double taxation on income and on capital that may be in force at the relevant time.

24 ARTIKLA

Article 24

Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käytöstä perittävät maksut

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että käyttömaksut, joita sen maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet voivat määrätä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille lennonvarmistus- ja lennonjohtolaitteiden ja -palvelujen, lentoasemalaitteiden ja -palveluiden, sekä ilmailun turvaamiseen ja muihin vastaaviin toimintoihin tarkoitettujen laitteiden ja palvelujen käytöstä, ovat oikeantasoisia ja kohtuullisia eivätkä perusteettoman syrjiviä, ja jakautuvat tasaisesti käyttäjryhmien kesken. Näissä maksuissa voidaan ottaa huomioon kaikki kustannukset, joita maksuja periville toimivaltaisille viranomaisille tai elimille aiheutuu tarvittavien lentoasema- ja ilmailun turvalaitteiden ja -palvelujen tarjoamisesta kyseisellä lentoasemalla tai kyseisessä lentoasemajärjestelmässä, mutta niiden määrä ei saa ylittää kyseisiä kustannuksia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 9 artiklan (Ilmaliikenteen hallinta) soveltamista. Näihin maksuihin voi sisältyä kohtuullinen tuotto poistojen jälkeen. Laitteita ja palveluja, joiden käytöstä peritään maksuja, on tarjottava tehokkaasti ja taloudellisesti. Kaikki tällaiset käyttömaksut toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle on joka tapauksessa asetettava ehdoin, jotka eivät saa olla epäsuotuisampia kuin minkä tahansa muun lentoliikenteen harjoittajan saatavilla olevat suotuisimmat ehdot silloin, kun maksuja asetetaan. Osapuolten maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet vahvistavat maksut kansallisessa tai ulkomaan valuutassa.

2. Kumpikin osapuoli kehottaa tai vaatii sovellettavan lainsäädännön mukaisesti alueellaan toimivia maksuja periviä toimivaltaisia viranomaisia tai elimiä neuvottelemaan laitteita ja palveluja käyttävien lentoliikenteen harjoittajien ja/tai niiden edustajien kanssa ja varmistaa, että maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset ja elimet ja lentoliikenteen harjoittajat tai niiden edustajat vaihtavat keskenään tarvittavia tietoja maksujen kohtuullisuuden määrittämiseksi tämän artiklan 1 kohdassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Kumpikin osapuoli varmistaa, että maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset

User charges for airports and aviation facilities and services

1. Each Party shall ensure that user charges that may be imposed by its competent charging authorities or bodies on the air carriers of the other Party for the use of air navigation and air traffic control, airport, aviation security and related facilities and services are just, reasonable, not unjustly discriminatory, and equitably apportioned among categories of users. Without prejudice to Article 9 of this Agreement, these charges may reflect, but shall not exceed, the full cost to the competent charging authorities or bodies of providing the appropriate airport and aviation security facilities and services at that airport or within that airport's system. These charges may include a reasonable return on assets, after depreciation. Facilities and services for which user charges are made shall be provided on an efficient and economic basis. In any event, these charges shall be imposed on the air carriers of the other Party on terms not less favourable than the most favourable terms available to any other air carrier at the time the charges are assessed. User charges shall be established by the competent charging authorities or bodies of the Parties in national or foreign currency.

2. Each Party shall encourage or require consultations in accordance with the existing applicable legislation, between the competent charging authorities or bodies in its territory and the air carriers and/or their representative bodies using the services and facilities, and shall ensure that the competent charging authorities or bodies and the air carriers or their representative bodies exchange such information as may be necessary to permit an accurate review of the reasonableness of the user charges in accordance with the principles of paragraph 1 of this Article. Each Party shall ensure that the

tai elimet ilmoittavat käyttäjille kaikista käyttäjämaksujen muutosehdotuksista kohtuullisen hyvissä ajoin, jotta ne voivat ottaa käyttäjien mielipiteet huomioon ennen kuin muutoksia tehdään.

competent charging authorities or bodies provide users with reasonable notice of any proposal for changes in user charges in order to enable those authorities to consider the views expressed by the users before changes are made.

25 ARTIKLA Hinnoittelu

1. Osapuolet antavat lentoliikenteen harjoittajien määritellä hintansa vapaasti ja vapaan ja oikeudenmukaisen kilpailun edellytyksillä.
2. Osapuolet eivät edellytä hintojen ilmoittamista.
3. Jos jommankumman osapuolen toimivaltaiset viranomaiset katsovat, että jokin hinta ei ole tässä artiklassa esitetyn mukainen, niiden on ilmoitettava tästä asianmukaisesti kyseisen toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ja ne voivat pyytää neuvotteluja kyseisten viranomaisten kanssa. Toimivaltaiset viranomaiset voivat neuvotella keskenään esimerkiksi, mutta ei yksinomaan, perusteetomilta, kohtuuttomilta, syrjiviltä tai tuetuilta vaikuttavista hinnoista. Tällaiset neuvottelut on järjestettävä viimeistään kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua pyynnön vastaanotamisesta.

Article 25 Pricing

1. The Parties shall permit the air carriers to freely establish prices on the basis of free and fair competition.
2. The Parties shall not require prices to be filed or notified.
3. If the competent authorities of either Party believe that any price is inconsistent with the considerations set out in this Article, they shall send appropriate notice to the competent authorities of the other Party concerned and may request consultations with these authorities. Consultations between the competent authorities may be held on matters such as prices which may be unjust, unreasonable, discriminatory or subsidised. Such consultations shall be held not later than 30 days after the date of receipt of the request.

26 ARTIKLA Kilpailuympäristö

1. Tämän sopimuksen soveltamisalalla sovelletaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tai sen korvaavan sopimuksen VI osaston (Kilpailu, henkisen omaisuuden, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojele sekä yhteistyö lainsäädännön alalla) määräyksiä, ellei tähän sopimukseen sisälly yksityiskohtaisempia sääntöjä kilpailusta ja valtiontuista ilmailualalla.
2. Osapuolet tunnustavat yhteiseksi tavoitteekseen tarjota terveeseen kilpailuympäristön lentoliikenteen harjoittamiselle. Osapuolet toteavat, että lentoliikenteen harjoittajat harjoittavat tervettä kilpailua todennäköisimmin

Article 26 Competitive environment

1. Within the scope of this Agreement, Title IV of the Association Agreement or any successor agreement between the European Union, its Member States and Ukraine shall apply, except where more specific rules on competition and State aid for the aviation sector are included in this Agreement.
2. The Parties acknowledge that it is their joint objective to have a fair and competitive environment for the operation of air services. The Parties recognise that fair competitive practices by air carriers are most

silloin, kun ne toimivat täysin kaupallisesti eivätkä saa valtion tukea.

3. Valtiontuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yhtiöitä tai yrityksiä tai tiettyjä ilmailutuotteita tai -palveluita, on soveltumatonta tämän sopimuksen asianmukaisen toiminnan kannalta, jos se on omiaan vaikuttamaan osapuolten väliseen kauppaan ilmailualalla.

4. Valtiontukien osalta tämän artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan Euroopan unionissa sovellettavien kilpailusääntöjen soveltamisesta johtuvien arviointiperusteiden ja erityisesti tämän sopimuksen liitteessä VII esitettyjen perusteiden mukaisesti.

5. Jos osapuoli katsoo toisen osapuolen alueella vallitsevan, erityisesti tuista johtuen, olosuhteita, jotka voivat haitata sen lentoliikenteen harjoittajien oikeudenmukaisia ja tasapuolisia kilpailumahdollisuuksia, se voi toimittaa huomionsa toiselle osapuolelle. Lisäksi se voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti. Neuvottelut on aloitettava kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa tällaisen pyynnön vastaanottamisesta. Ellei tyydyttävään sopimukseen päästä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta, neuvotteluja pyytäneellä osapuolella on oikeus ryhtyä toimiin kieltäytyäkseen myöntämästä asianomaisille lentoliikenteen harjoittajille lupia, peruuttaakseen luvat kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaakseen niiden soveltamista tämän sopimuksen 19 artiklan (Toimiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) mukaisesti.

6. Tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen toimien on oltava aiheellisia ja oikeasuhteisia ja ne on rajoitettava kestoaltaan ja soveltamisalaltaan välttämättömiin. Toimet on kohdistettava ainoastaan tässä artiklassa tarkoitettuista tuista tai olosuhteista hyötyviin lentoliikenteen harjoittajiin, ja niiden toteuttaminen ei saa rajoittaa kummankaan osapuolen oikeutta ryhtyä tämän sopimuksen 31 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisiin toimiin.

7. Kumpikin osapuoli voi toisen osapuolen tekemän ilmoituksen jälkeen aloittaa keskustelut tähän artiklaan liittyvistä asioista toisen

likely to occur where these air carriers operate on a fully commercial basis and are not subsidised.

3. State aid which distorts or threatens to distort competition by favouring certain companies or undertakings or certain aviation products or services, is incompatible with the proper functioning of this Agreement, insofar as it may affect trade between the Parties in the aviation sector.

4. As regards State aid, any practices contrary to this Article shall be assessed on the basis of criteria arising from the application of the competition rules applicable in the European Union and in particular the ones specified in Annex VII to this Agreement.

5. If one Party finds that conditions exist in the territory of the other Party, in particular due to a subsidy, which would adversely affect the fair and equal opportunity of its air carriers to compete, it may submit observations to the other Party. Furthermore, it may request a meeting of the Joint Committee, as provided for in Article 29 of this Agreement. From the receipt of such a request, consultations shall start within 30 days. Failure to reach a satisfactory agreement within 30 days from the start of consultations shall constitute grounds for the Party that requested the consultations to take action to refuse, revoke, suspend or limit the authorisations of the air carrier(s) concerned, in accordance with Article 19 of this Agreement.

6. The actions, referred to in paragraph 5 of this Article, shall be appropriate, proportionate and restricted with regard to scope and duration to what is strictly necessary. They shall be exclusively directed towards the air carrier or air carriers benefiting from a subsidy or the conditions referred to in this Article, and shall be without prejudice to the right of either Party to take action under Article 31 of this Agreement.

7. Each Party, upon notification to the other Party, may approach responsible government entities in the territory of the other

osapuolen alueella olevien vastuullisten julkisten tahojen kanssa, mukaan luettuina valtion tai alue- tai paikallishallinnon viranomaiset.

8. Mikään tässä sopimuksessa ei rajoita tai vaaranna osapuolten kilpailuviranomaisten valtuuksia asioissa, jotka liittyvät niiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvan kilpailulainsäädännön täytäntöönpanoon. Tämän artiklan mukaisesti toteutettavat toimet eivät rajoita kyseisten viranomaisten toteuttamia toimia, jotka ovat täysin riippumattomia tämän artiklan mukaisesti toteutettavista toimista.

9. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita osapuolten niitä lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat julkisen palvelun velvoitteita osapuolten alueilla.

10. Osapuolet vaihtavat tietoja ammatillisen salassapitovelvollisuuden ja liikesalaisuuden sallimissa rajoissa.

Party including entities at the State, provincial or local level to discuss matters relating to this Article.

8. Nothing in this Agreement shall limit or jeopardise the power of the competition authorities of the Parties in that all matters relating to the enforcement of competition law fall under their exclusive competence. Any action taken pursuant to this Article shall be without prejudice to actions taken by these authorities, which shall be fully independent from actions taken pursuant to this Article.

9. This Article shall apply without prejudice to the Parties' laws and regulations regarding public service obligations in the territories of the Parties.

10. The Parties shall exchange information taking into account the limitations imposed by the requirements of professional and business confidentiality.

27 ARTIKLA Tilastot

1. Kumpikin osapuoli toimittaa toiselle osapuolelle kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti vaaditut tilastot sekä pyynnöstä muita saatavilla olevia tilastotietoja, joita voidaan kohtuudella tarvita lentoliikenteen harjoittamisen arviointiin.

2. Osapuolet tekevät tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisessa sekakomiteassa yhteistyötä, jolla helpotetaan niiden välistä tilastotietojen vaihtoa tämän sopimuksen mukaisten lentoliikennepalvelujen kehityksen seuraamiseksi.

Article 27 Statistics

1. Each Party shall provide the other Party with statistics that are required by domestic laws and regulations and, upon request, other available statistical information as may be reasonably required for the purpose of reviewing the operation of the air services.

2. The Parties shall cooperate in the framework of the Joint Committee to facilitate the exchange of statistical information between them for the purpose of monitoring the development of air services under this Agreement.

IV OSASTO INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

28 ARTIKLA Tulkinta ja soveltaminen

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidättäytyvät toimenpiteistä, jotka

TITLE IV INSTITUTIONAL PROVISIONS

Article 28 Interpretation and enforcement

1. The Parties shall take all appropriate measures, whether general or specific, to ensure fulfilment of the obligations arising out of this Agreement and shall refrain from any

voisivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

2. Kumpikin osapuoli vastaa tämän sopimuksen noudattamisen asianmukaisesta valvonnasta omalla alueellaan. Ukraina vastaa myös lainsäädäntönsä täytäntöönpanosta, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen siviili-ilmailua koskevien Euroopan unionin säädösten vaatimukset Ukrainan oikeusjärjestykseen.

3. Kumpikin osapuoli antaa toiselle osapuolelle kaikki tarvittavat tiedot ja kaiken tarvittavan avun, jos kyseinen toinen osapuoli suorittaa tämän sopimuksen määräysten mahdollista rikkomista koskevaa tutkimusta sille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti.

4. Aina kun osapuolet toimivat niille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti asioissa, jotka ovat toisen osapuolen kannalta merkityksellisiä ja jotka koskevat toisen osapuolen viranomaisia tai sen yhtiöitä tai yrityksiä, tämän toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille tiedotetaan asiasta ja niille annetaan mahdollisuus esittää huomautuksia ennen lopullisen päätöksen tekemistä.

5. Siltä osin kuin tämän sopimuksen määräykset ja liitteessä I lueteltujen säädösten säännökset ovat asiasisällöltään yhteneviä EU:n perussopimusten vastaavien sääntöjen ja EU:n perussopimusten nojalla annettujen säädösten kanssa, näitä määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan unionin tuomioistuinten, jäljempänä 'tuomioistuin', ja Euroopan komission antamien asiaa koskevien tuomioiden ja päätösten mukaisesti.

measures which would jeopardise attainment of the objectives of this Agreement.

2. Each Party shall be responsible, in its own territory, for the proper enforcement of this Agreement. Ukraine shall be responsible as well for the implementation of its legislation adopted with the aim of incorporating into its legal system the requirements and standards of the European Union acts relating to civil aviation referred to in Annex I to this Agreement.

3. Each Party shall give the other Party all necessary information and assistance in relation to investigations on possible infringements of provisions of this Agreement which the other Party carries out under its respective competences as provided for in this Agreement.

4. Whenever the Parties act under the powers granted to them by this Agreement on matters which are of substantial interest to the other Party and which concern the authorities or companies or undertakings of the other Party, the competent authorities of the other Party shall be fully informed and given the opportunity to comment before a final decision is taken.

5. Insofar as the provisions of this Agreement and the provisions of the acts specified in Annex I to this Agreement are identical in substance to corresponding rules of the EU Treaties and to acts adopted pursuant to the EU Treaties, those provisions shall, in their implementation and application, be interpreted in conformity with the relevant rulings and decisions of the Court of Justice of the European Union, hereinafter referred to as "the Court of Justice", and the European Commission respectively.

29 ARTIKLA **Sekakomitea**

1. Perustetaan osapuolten edustajista koostuva sekakomitea, jäljempänä 'sekakomitea', joka vastaa tämän sopimuksen hallinnoinnista ja huolehtii sen asianmukaisesta täytäntöönpanosta. Tässä tarkoituksessa se antaa suosituksia ja tekee päätöksiä, jos tässä sopimuksessa nimenomaisesti niin määrätään.

Article 29 **Joint Committee**

1. A Joint Committee composed of representatives of the Parties is hereby established and shall be responsible for the administration of this Agreement and shall ensure its proper implementation. For this purpose it shall make recommendations and

2. Sekakomitean päätökset hyväksytään yksimielisesti ja ne sitovat molempia osapuolia. Osapuolet panevat päätökset täytäntöön omien sisäisten menettelyjensä mukaisesti. Osapuolet ilmoittavat toisilleen näiden menettelyjen päätökseen saattamisesta sekä päätösten voimaantuloajankohdan. Jos sekakomitean tekemässä päätöksessä edellytetään osapuolelta toimien toteuttamista, kyseisen osapuolen on toteutettava tarvittavat toimet ja ilmoitettava asiasta sekakomitealle.
3. Sekakomitea vahvistaa päätöksellä oman työjärjestyksensä.
4. Sekakomitea kokoontuu osapuolen pyynnöstä tarpeen mukaan.
5. Osapuoli voi myös pyytää sekakomitean koollekutsumista tämän sopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Tällainen kokous on järjestettävä mahdollisimman pian, mutta viimeistään kahden kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä, elleivät osapuolet toisin sovi.
6. Sopimuksen moitteettoman täytäntöönpanon varmistamiseksi osapuolet vaihtavat tietoja ja neuvottelevat sekakomiteassa kumman tahansa osapuolen pyynnöstä.
7. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole pannut sekakomitean päätöstä asianmukaisesti täytäntöön, ensin mainittu voi pyytää, että asiaa käsitellään sekakomiteassa. Jos sekakomitea ei pääse asiassa ratkaisuun kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, pyynnön esittänyt osapuoli voi toteuttaa tämän sopimuksen 31 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisia suojatoimenpiteitä.
8. Jos sekakomitea ei tee päätöstä asiasta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, osapuolet voivat toteuttaa tämän sopimuksen 31 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisia tilapäisiä suojatoimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän artiklan 2 kohdan soveltamista.
9. Tämän sopimuksen 20 artiklan (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) mukaisesti sekakomiteassa käsitellään kysymyksiä, take decisions where expressly provided for by this Agreement.
2. The decisions of the Joint Committee shall be adopted by consensus and be binding upon the Parties. They shall be put into effect by the Parties, in accordance with their internal procedures. The Parties will inform each other of the finalisation of such procedures and the date of entry into force of the decisions. Whenever a decision taken by the Joint Committee contains a requirement for action to be taken by a Party, that Party shall take the necessary measures and inform the Joint Committee thereof.
3. The Joint Committee shall adopt, by a decision, its rules of procedure.
4. The Joint Committee shall meet as and when necessary at the request of a Party.
5. A Party may also request a meeting of the Joint Committee to seek to resolve any question relating to the interpretation or application of this Agreement. Such a meeting shall take place at the earliest possible date, but not later than two months from the date of receipt of the request, unless otherwise agreed by the Parties.
6. For the purpose of the proper implementation of this Agreement, the Parties shall exchange information and, at the request of either Party, shall hold consultations within the Joint Committee.
7. If, in the view of one of the Parties, a decision of the Joint Committee is not properly implemented by the other Party, the former Party may request that the issue be discussed by the Joint Committee. If the Joint Committee cannot solve the issue within two months of its referral, the requesting Party may take appropriate safeguard measures under Article 31 of this Agreement.
8. Without prejudice to paragraph 2 of this Article, if the Joint Committee does not take a decision on an issue which has been referred to it within six months of the date of referral, the Parties may take appropriate temporary safeguard measures under Article 31 of this Agreement.
9. In accordance with Article 20 of this Agreement, the Joint Committee shall exam-

jotka liittyvät osapuolten lentoliikenteen harjoittajien enemmistöomistukseen vaikuttaviin kahdenvälisiin investointeihin tai muutoksiin lentoliikenteen harjoittajien tosiasiallisessa määräysvallassa.

10. Sekakomitea kehittää myös yhteistyötä

- a) tarkastelemalla tämän sopimuksen mukaiseen lentoliikenteeseen vaikuttavia markkinaolosuhteita;
- b) käsittelemällä ja, mikäli mahdollista, ratkaisemalla tehokkaasti sellaisia liiketoimintakysymyksiä, jotka voivat muun muassa häiritä markkinoille pääsyä ja tämän sopimuksen mukaisten palvelujen kitkatonta tarjoamista, jotta voitaisiin varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset ja sääntelyn lähentäminen sekä minimoida kaupallisten toimijoiden hallinnolliset rasitteet;
- c) edistämällä asiantuntijatason tietojenvaihtoa uusista lainsäädäntöaloitteista ja lainsäädännön kehittymisestä sekä kansainvälisen ilmailulainsäädännön uusista julkis- tai yksityisoikeudellisista välineistä, erityisesti ilmailun turvaamisen, turvallisuuden, ympäristön, ilmailun infrastruktuurin (lähtö- ja saapumisajat mukaan lukien), lentoasemien, teollisuusyhteistyön, ilmailiikenteen hallinnan, kilpailuympäristön ja kuluttajansuojan aloilla;
- d) selvittämällä säännöllisesti tämän sopimuksen täytäntöönpanon aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia erityisesti työllisyyteen ja kehittämällä asianmukaisia toimintamalleja perusteltuihin huolenaiheisiin vastaamiseksi;
- e) käsittelemällä tämän sopimuksen mahdollisia kehittämiskohteita, mukaan lukien sopimuksen muutoksia koskevat suositukset;
- f) sopimalla yksimielisesti menettelyjä koskevista ehdotuksista, toimintatavoista tai asiakirjoista, jotka liittyvät suoraan tämän sopimuksen toteutumiseen;
- g) käsittelemällä ja kehittämällä teknistä avunantoa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla; ja
- h) edistämällä yhteistyötä asiaan liittyvissä kansainvälisissä yhteyksissä ja pyrkimällä muodostamaan yhteensovitettuja kantoja.

ine questions relating to bilateral investments of majority ownership, or changes in the effective control of air carriers of the Parties.

10. The Joint Committee shall also develop cooperation between the Parties by:

- (a) reviewing market conditions affecting air services under this Agreement;
- (b) addressing and as far as possible effectively resolve "doing business" issues that may, inter alia, hamper market access and smooth operation of agreed services under this Agreement as a means to ensure a level playing field, regulatory convergence and minimising the regulatory burden of commercial operators;
- (c) fostering expert-level exchanges on new legislative or regulatory initiatives and developments, as well as the adoption of new instruments of international public and private aviation law, in particular in the fields of security, safety, the environment, aviation infrastructure (including slots), airports, industrial cooperation, air traffic management, competitive environment and consumer protection;
- (d) regularly examining the social effects of this Agreement as it is implemented, in particular in the area of employment and developing appropriate responses to concerns found to be legitimate;
- (e) considering potential areas for the further development of this Agreement, including the recommendation of amendments to this Agreement;
- (f) agreeing, on the basis of consensus, on proposals, approaches or documents of a procedural nature directly related to the functioning of this Agreement;
- (g) considering and developing technical assistance in the areas covered by this Agreement; and
- (h) fostering cooperation in relevant international fora and endeavour to establish coordinated positions.

30 ARTIKLA

Article 30

Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely

1. Jos osapuolten kesken syntyy riitaa tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, ne pyrkivät ensisijaisesti ratkaisemaan riidan neuvottelemalla sekakomiteassa tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) 5 kohdan mukaisesti. Jos sekakomitea tekee tätä menettelyä noudattaen päätöksiä tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen vaatimusten tulkinnasta tai soveltamisesta, tällaisten päätösten on noudatettava tuomioistuimen päätöksiä asiaankuuluvien vaatimusten tulkinnasta sekä Euroopan komission päätöksiä, jotka on tehty vastaavien vaatimusten mukaisesti.

2. Kumpi tahansa osapuoli voi antaa kaikki erimielisyydet, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamiseen tai tulkitsemiseen ja joita ei ole kyetty ratkaisemaan tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, kolmijäsenisen välimiespaneelin käsiteltäväksi seuraavien menettelyjen mukaisesti:

- a) kumpikin osapuoli nimeää välimiehen kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut ilmoituksen välimiesmenettelyä koskevasta pyynnöstä, jonka toinen osapuoli on lähettänyt diplomaattiteitse; kolmas välimies olisi nimitettävä seuraavien kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa. Jos toinen osapuolista ei ole nimennyt välimiestä sovitun ajan kuluessa, tai jos kolmatta välimiestä ei nimetä sovitun ajan kuluessa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää ICAOn neuvoston puheenjohtajaa nimeämään tarpeen mukaan joko välimiehen tai välimiehet. Jos neuvoston puheenjohtaja on samaa kansallisuutta kuin jompikumpi osapuolista, nimeämisen suorittaa vanhin varapuheenjohtaja, joka ei ole tällä perusteella jäävi tekemään nimitystä;
- b) a alakohdan mukaisesti nimetyn kolmannen välimiehen olisi oltava kolmannen valtion kansalainen ja toimittava välimiespaneelin puheenjohtajana;
- c) välimiespaneeli sopii omasta työjärjestyksestään; ja

Dispute resolution and arbitration

1. If any dispute arises between the Parties relating to the interpretation or application of this Agreement, they shall in the first place endeavour to settle it through formal consultations within the Joint Committee in accordance with Article 29(5) of this Agreement. In cases where the Joint Committee takes decisions under this procedure concerning the interpretation or application of requirements and standards referred to in Annex I to this Agreement, such decisions shall respect the rulings of the Court of Justice relating to the interpretation of the pertinent requirements and standards, as well as the decisions of the European Commission which are taken under the terms of the corresponding requirements and standards.

2. Either Party may refer any dispute relating to the application or interpretation of this Agreement which it has not been possible to resolve in accordance with paragraph 1 of this Article to an arbitration panel of three arbitrators in accordance with the following procedure:

- (a) each Party shall appoint an arbitrator within 60 days from the date of reception of the notification for the request for arbitration by the arbitration panel addressed by the other Party through diplomatic channels; the third arbitrator should be appointed by the other two arbitrators within 60 additional days. If one of the Parties has not appointed an arbitrator within the agreed period, or if the third arbitrator is not appointed within the agreed period, each Party may request the President of the ICAO Council to appoint an arbitrator or arbitrators, whichever is applicable. If the President of the ICAO Council is of the same nationality as one of the Parties, the most senior Vice President of the ICAO Council who is not disqualified on that ground shall make the appointment;
- (b) the third arbitrator appointed under the terms of point (a) shall be a national of a third State and shall act as a President of the arbitration panel;
- (c) the arbitration panel shall agree its rules of procedure; and

d) jollei välimiespaneelin lopullisesta päätöksestä muuta johdu, välimiesmenettelyyn liittyvät kustannukset jaetaan tasapuolisesti osapuolten kesken.

3. Välimiespaneeli voi yhden osapuolen pyynnöstä määrätä toisen osapuolen paneemaan täytäntöön väliaikaisia korjaavia toimenpiteitä ennen välimiespaneelin lopullista päätöstä.

4. Kaikki välimiespaneelin väliaikaiset ja lopulliset päätökset ovat osapuolia sitovia. Välimiespaneeli pyrkii hyväksymään väliaikaisen päätöksen tai lopullisen päätöksen yksimielisesti. Jos yksimielisyyttä ei voida saavuttaa, välimiespaneeli hyväksyy päätöksensä enemmistäänestyksellä.

5. Jos osapuoli ei noudata välimiespaneelin tämän artiklan mukaisesti tekemää päätöstä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa mainitun päätöksen tiedoksiannon vastaanottamisesta, toinen osapuoli voi kyseisen laiminlyönnin koko keston ajaksi peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti tämän sopimuksen nojalla sopimusta rikkovalle osapuolelle myönnetty oikeudet tai etuoikeudet tai rajoittaa niitä.

(d) subject to the final decision of the arbitration panel, the initial expenses of the arbitration shall be shared equally by the Parties.

3. At the request of a Party the arbitration panel may order the other Party to implement interim relief measures pending the panel's final decision.

4. Any provisional decision or final decision of the arbitration panel shall be binding upon the Parties. The arbitration panel shall seek to adopt any provisional decision or final decision by consensus. Where consensus is not possible, it shall adopt its decisions by majority voting.

5. If one of the Parties does not act in conformity with a decision of the arbitration panel taken under the terms of this Article within 30 days from the date of receipt of the notification of the aforementioned decision, the other Party may, for as long as this failure endures, limit, suspend or revoke the rights or privileges which it had granted under the terms of this Agreement from the Party at fault.

31 ARTIKLA Suojatoimenpiteet

1. Osapuoli voi toteuttaa aiheellisia suojatoimenpiteitä, jos se katsoo, että toinen osapuoli ei ole noudattanut tämän sopimuksen mukaista velvoitettaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) soveltamista sekä tämän sopimuksen liitteessä III mainittujen turvallisuutta ja turvaamista koskevia arviointoja. Suojatoimenpiteiden soveltamisala ja kesto on rajoitettava siihen, mikä on ehdottomasti tarpeen tilanteen korjaamiseksi tai tämän sopimuksen ylläpitämiseksi. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toteutumiselle.

2. Osapuoli, joka harkitsee suojatoimenpiteiden toteuttamista, ilmoittaa asiasta viipymättä sekakomitean välityksellä toiselle osapuolelle sekä antaa kaikki olennaiset tiedot asiasta.

Article 31 Safeguard measures

1. Without prejudice to Articles 7 and 8 of this Agreement and to the safety and security assessments mentioned in Annex III to this Agreement, a Party may take appropriate safeguard measures if it considers that the other Party has failed to fulfil an obligation under this Agreement. Safeguard measures shall be restricted with regard to their scope and duration to what is strictly necessary in order to remedy the situation or maintain the balance of this Agreement. Priority shall be given to such measures that will least disturb the functioning of this Agreement.

2. A Party which is considering taking safeguard measures shall without delay notify the other Party through the Joint Committee and shall provide all relevant information.

3. Osapuolet aloittavat viipymättä neuvottelut sekakomiteassa yhteisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi.

4. Asianomainen osapuoli saa toteuttaa suojatoimenpiteitä vasta yhden kuukauden kuluessa tämän artiklan 2 kohdan mukaisen ilmoituksen päivämäärästä, jollei tämän artiklan 3 kohdan mukaista neuvottelumenettelyä ole saatu päätökseen ennen mainittua määräaikaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) soveltamista.

5. Asianomaisen osapuolen on ilmoitettava toteutetuista toimenpiteistä viipymättä sekakomitealle ja annettava kaikki olennaiset tiedot asiasta.

6. Kaikki tämän artiklan mukaisesti toteutetut toimet keskeytetään heti, kun rikkomukseen syyllistynyt osapuoli täyttää tämän sopimuksen määräykset.

3. The Parties shall immediately enter into consultations in the Joint Committee with a view to finding a commonly acceptable solution.

4. Without prejudice to Articles 7 and 8 of this Agreement, the Party concerned may not take safeguard measures until one month has elapsed after the date of notification under paragraph 2 of this Article, unless the consultation procedure under paragraph 3 of this Article has been concluded before the expiry of the stated time limit.

5. The Party concerned shall, without delay, notify the measures taken to the Joint Committee and shall provide all relevant information.

6. Any action taken under the terms of this Article shall be suspended, as soon as the Party at fault satisfies the provisions of this Agreement.

32 ARTIKLA

Tietojen luovuttaminen

Osapuolten edustajat, valtuutetut ja asiantuntijat sekä muiden tämän sopimuksen nojalla toimivat virkailijat eivät saa, tehtäviensä päättymisen jälkeenkään, luovuttaa ulkopuolisille tietoja, joita koskee salassapitovelvollisuus, erityisesti turvallisuutta koskevien tietojen sekä yrityksiä, niiden liikesuhteita tai niiden kustannustekijöitä koskevien tietojen tapauksessa.

Article 32

Disclosure of information

The representatives, delegates and experts of the Parties, as well as other officials acting under this Agreement, shall be required, even after their duties have ceased, not to disclose to third parties information covered by the obligation of professional confidentiality, in particular relevant security information and information about companies or undertakings, their business relations or their cost components.

33 ARTIKLA

Siirtymäjärjestelyt

1. Tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetaan osapuolten välillä sovellettavat siirtymäjärjestelyt ja niitä vastaavat ajanjaksot.

2. Ukrainan asteittaisesta siirtymisestä tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen siviili-ilmailua koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisten vaatimusten tosiasialliseen täytäntöönpanoon sekä liitteen III mukaisten edellytysten täyttämiseen tehdään arvioin-

Article 33

Transitional arrangements

1. Annex III to this Agreement establishes the transitional arrangements and corresponding transitional periods applying between the Parties.

2. The gradual transition of Ukraine to the effective implementation of the requirements and standards of the European Union acts relating to civil aviation referred to in Annex I to this Agreement and the fulfilment of the conditions under Annex III to

teja, joita toteuttavat Euroopan komissio yhteistyössä Ukrainan kanssa sekä ilmailun turvallisuuden standardointitarkastusten osalta EASA tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa täsmennettyjen vaatimusten mukaisesti.

Kun Ukraina katsoo, että tarvittavat lainsäädännön vaatimukset on sisällytetty Ukrainan lainsäädäntöön ja pantu täytäntöön, se ilmoittaa Euroopan komissiolle, että arviointi olisi toteutettava.

3. Jos Euroopan komissio tulee siihen tulokseen, että Ukraina täyttää asiaa koskevat vaatimukset, se antaa tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti perustetulle sekakomitealle tehtäväksi antaa päätöksen siitä, että Ukraina voi siirtyä seuraavaan siirtymäkauteen tai että se täyttää kaikki kyseiset vaatimukset.

4. Jos Euroopan komissio katsoo, että Ukraina ei täytä tarvittavia vaatimuksia, se ilmoittaa asiasta sekakomitealle. Tämän jälkeen Euroopan komissio suosittaa Ukrainalle parannuksia ja määrittelee Ukrainan kanssa neuvotellen täytäntöönpanokauden, jonka aikana todetut puutteet on kohtuudella mahdollista käsitellä. Ennen täytäntöönpanokauden päättymistä suoritetaan toinen arviointi ja tarvittaessa lisäarviointeja, joissa selvitetään, onko suositusten mukaiset parannukset pantu tehokkaasti ja tyydyttävästi täytäntöön.

5. Jos Euroopan komissio katsoo, että puutteita ei ole käsitelty, se saattaa asian sekakomitean käsiteltäväksi, joka tekee päätöksen tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti.

34 ARTIKLA

Suhde muihin sopimuksiin ja/tai järjestelyihin

1. Tämän sopimuksen määräykset ovat ensisijaisia osapuolten nykyisten kahdenvälisten lentoliikennesopimusten ja/tai -järjestelyjen asiaa koskeviin määräyksiin nähden.

this Agreement shall be subject to assessments, which shall be carried out by the European Commission in cooperation with Ukraine and, as regards aviation safety standardisation inspections carried out by the EASA, in accordance with the requirements and standards specified in Annex I, Part C, to this Agreement.

When Ukraine is satisfied that the relevant legislative requirements and standards are incorporated in the Ukrainian legislation and implemented, it shall inform the European Commission that an assessment should be carried out.

3. If the European Commission determines that Ukraine fulfils the relevant requirements and standards, it shall submit the matter to the Joint Committee for it to take a decision that Ukraine qualifies for passing to the next transitional period or complies with all these requirements.

4. If the European Commission determines that Ukraine does not fulfil the relevant requirements and standards, it shall so report to the Joint Committee. The European Commission shall thereafter recommend to Ukraine specific improvements and determine, in consultation with Ukraine, an implementing period within which the relevant deficiencies can reasonably be addressed. Before the end of the implementing period, a second and, if necessary, further assessments shall be made whether the recommended improvements have effectively and satisfactorily been implemented.

5. If the European Commission determines that the relevant deficiencies have been addressed, it shall submit the matter to the Joint Committee to decide accordingly and as stipulated in paragraph 3 of this Article.

Article 34

Relationship to other agreements and/or arrangements

1. The provisions of this Agreement shall prevail over the relevant provisions of the bilateral air transport agreements and/or arrangements between the Parties.

2. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään, omistusta, liikenneoikeuksia, kapasiteettia, vuorotiheyttä, ilma-aluksen tyyppiä tai vaihtamista, yhteistunnusten käyttöä ja hintoja koskevia määräyksiä, joista on sovittu Ukrainan ja Euroopan unionin tai EU:n jäsenvaltion kahdenvälisessä sopimuksessa tai järjestelyssä, sovelletaan niiden osapuolten välillä, jos tällainen kahdenvälinen sopimus ja/tai järjestely on asianomaisten lentoliikenteen harjoittajien toimintavapauden kannalta tai muulla tavoin suotuisampi ja edellyttäen, että niistä ei aiheudu syrjintää EU:n jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välillä. Sama koskee määräyksiä, jotka eivät kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan.

3. Jos osapuolet liittyvät johonkin monenväliseen sopimukseen tai hyväksyvät ICAOn tai jonkin muun kansainvälisen järjestön tekemän päätöksen, joka koskee tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä, ne ottavat asian esille sekakomiteassa sen selvittämiseksi, olisiko tätä sopimusta tarkistettava tällaisten muutosten huomioon ottamiseksi.

35 ARTIKLA

Rahoitusmääräykset

Osapuolet antavat omalla alueellaan käyttöön tämän sopimuksen täytäntöönpanoon tarvittavat taloudelliset resurssit, myös sekakomitean osalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 5 artiklan (Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet) 1 kohdan b alakohdan soveltamista.

V OSASTO

VOIMAANTULO, UUELLEENTARKASTELU, VOIMASSAOLON PÄÄTTYMINEN JA MUUT MÄÄRÄYKSET

36 ARTIKLA

Muutokset

1. Sekakomitea voi osapuolen ehdotuksesta ja tämän artiklan mukaisesti tehdä tämän sopimuksen liitteiden muuttamista koskevia ja 15 artiklan (Uusi lainsäädäntö) 3 kohdan a alakohdan mukaisia päätöksiä.

2. Notwithstanding paragraph 1 of this Article, the provisions concerning ownership, traffic rights, capacity, frequencies, type or change of aircraft, code-sharing and pricing of a bilateral agreement or arrangement between Ukraine and the European Union or an EU Member State, shall apply between the Parties if such bilateral agreement and/or arrangement is more favourable, in terms of freedom for the air carriers concerned, or otherwise more favourable and provided that there is no discrimination between EU Member States and their nationals. The same applies for provisions that are not covered by this Agreement.

3. If the Parties become parties to a multilateral agreement or endorse a decision adopted by the ICAO or another international organisation that addresses matters covered by this Agreement, they shall consult in the Joint Committee to determine whether this Agreement should be revised to take into account such developments.

Article 35

Financial provisions

Without prejudice to point (b) of Article 5(1) of this Agreement, the Parties shall allocate necessary financial resources, including related to the Joint Committee, for the implementation of this Agreement in their respective territories.

TITLE V

ENTRY INTO FORCE, REVIEW, TERMINATION AND FINAL PROVISIONS

Article 36

Amendments

1. The Joint Committee may, upon the proposal of one Party and in accordance with this Article, decide by consensus to modify the Annexes to this Agreement as provided

2. Tämän sopimuksen liitteisiin tehdyt muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun osapuolet ovat saattaneet päätökseen tarvittavat sisäiset menettelynsä.

3. Tätä sopimusta voidaan osapuolen pyynnöstä ja asiaa koskevia menettelyjä noudattaen sekä sekakomitean mahdolliset suositukset huomioon ottaen tarkastella uudelleen sen määräysten soveltamisen valossa mahdollisesti tarvittavan tulevan kehityksen huomioon ottamiseksi. Tästä mahdollisesti seuraava tämän sopimuksen määräysten muuttaminen tulee voimaan tämän sopimuksen 38 artiklan (Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen) mukaisesti.

37 ARTIKLA **Voimassaolon päättyminen**

Kumpikin osapuoli voi milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattiteitse toiselle osapuolelle päätöksestään irtisanoa tämä sopimus. Ilmoitus toimitetaan samanaikaisesti ICAO:lle. Tämän sopimuksen voimassaolo lakkaa keskiyöllä (GMT) sen kansainvälisen ilmakuljetusliiton liikennekauden päättyessä, joka oli käynnissä vuoden kuluttua sopimuksen irtisanomista koskevan kirjallisen ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta osapuolten yhteisellä sopimuksella ennen mainitun määräajan päättymistä.

38 ARTIKLA **Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen**

1. Allekirjoittajat ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti.

2. Tämä sopimus tulee voimaan kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantumisen edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Tätä noottienvaihtoa varten Ukraina toimittaa Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille osoitetun diplomaattisen nootin Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan unionin neuvoston

for in point (a) of Article 15(3) of this Agreement.

2. Amendments to the Annexes to this Agreement shall enter into force after completion by the Parties of the necessary internal procedures.

3. At the request of any Party and in accordance with the relevant procedures, taking into account possible recommendations by the Joint Committee, this Agreement shall be reviewed in the light of the application of its provisions, in order to consider any necessary future development. Any resulting amendment of this Agreement shall enter into force as provided for in Article 38 of this Agreement.

Article 37 **Termination**

Either Party may, at any time, give notice in writing, through diplomatic channels, to the other Party of its decision to terminate this Agreement. Such notice shall be sent simultaneously to the ICAO. This Agreement shall terminate at midnight GMT at the end of the International Air Transport Association traffic season in effect one year following the date of written notification of termination, unless the notice is withdrawn by mutual agreement of the Parties before the expiry of this period.

Article 38 **Entry into force and provisional application**

1. This Agreement shall be subject to ratification or approval by the signatories in accordance with their own procedures.

2. This Agreement shall enter into force on the first day of the second month after the date of the last note of the exchange of diplomatic notes between the Parties confirming that all necessary procedures for entry into force of this Agreement have been completed. For the purpose of this exchange,

pääsihteeristö toimittaa Ukrainalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden diplomaattisen nootin. Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin on sisällettävä kunkin jäsenvaltion tiedonanto, jossa vahvistetaan, että jäsenvaltio on saattanut päätökseen tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt.

3. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 2 kohdassa määrätään, osapuolet sopivat soveltavansa tätä sopimusta väliaikaisesti, sovellettavien sisäisten menettelyjensä ja/tai kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, viimeisimmän sellaisen nootin päiväystä seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jolla osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tämän sopimuksen soveltamista varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

39 ARTIKLA **Rekisteröinti ICAOssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä**

Ukraina rekisteröi tämän sopimuksen ja kaikki sen muutokset ICAOssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti sopimuksen tultua voimaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Kiovassa 12 päivänä lokakuuta vuonna 2021 kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalil, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja ukrainan kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Ukraine shall deliver to the General Secretariat of the Council of the European Union its diplomatic note to the European Union and its Member States and the General Secretariat of the Council of the European Union shall deliver to Ukraine the diplomatic note from the European Union and its Member States. The diplomatic note from the European Union and its Member States shall contain communications from each Member State confirming that its necessary procedures for entry into force of this Agreement have been completed.

3. Notwithstanding paragraph 2 of this Article, the Parties agree to provisionally apply this Agreement, in accordance with their internal procedures or national legislation, as applicable, from the first day of the month following the date of the latest note by which the Parties have notified each other of the completion of the relevant national procedures to provisionally apply or as the case may be to conclude this Agreement.

4. The Secretary-General of the Council of the European Union shall act as the depositary of this Agreement.

Article 39 **Registration with the ICAO and the United Nations Secretariat**

This Agreement and all amendments thereto shall be registered by Ukraine with the ICAO and with the United Nations Secretariat, in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations, following its entry into force.

This Agreement shall be drawn up in duplicate in the Bulgarian, Croatian, Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Irish, Italian, Latvian, Lithuanian, Maltese, Polish, Portuguese, Romanian, Slovak, Slovenian, Spanish, Swedish and Ukrainian languages, each text being equally authentic.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned Plenipotentiaries, duly authorised to this effect, have signed this Agreement.

*Muut liitteet
Liitteet I – VII
Annex I - VII*

LIITE I

LUETTELO EUROOPAN UNIONIN SIVIILI-ILMAILUN ALALLA HYVÄKSY- MISTÄ SOVELLETTAVISTA VAATIMUKSISTA, JOTKA SISÄLLYTETÄÄN UK- RAINAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN

Seuraavien Euroopan unionin säädösten ”sovellettavat vaatimukset” sisällytetään Ukrainan lainsäädäntöön, niiden katsotaan olevan osa tätä sopimusta ja niitä sovelletaan tämän sopimuksen ja sen liitteen III mukaisesti, ellei mainittujen säädösten yhteydessä toisin määrätä. Yksittäisiä säädöksiä koskevat erityiset mukautukset on tarvittaessa mainittu niiden jäljessä.

Tässä liitteessä tarkoitettujen säädösten sovellettavat vaatimukset ovat osapuolia sitovia ja ovat osa tai tulevat osaksi niiden sisäistä oikeusjärjestystä seuraavasti:

- a) Euroopan unionin asetukset ja direktiivit sitovat Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita EU:n perussopimusten mukaisesti;
- b) Ukrainan kansallinen säädös, joka on annettu vastaavien Euroopan unionin asetusten ja direktiivien säännösten täytäntöön panemiseksi, on oikeudellisesti Ukrainaa sitova, mutta Ukraina voi päättää sen muodosta ja täytäntöönpanotavasta.

A. MARKKINOILLE PÄÄSY JA SIIHEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

(EY) N:o 1008/2008

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1008/2008, annettu 24 päivänä syyskuuta 2008, lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä (uudelleen laadittu toisinto)

Sovellettavat vaatimukset: IV luku.

(ETY) N:o 95/93

Neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 894/2002, annettu 27 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1554/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 793/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–12 artikla, 14 artikla ja 14 a artiklan 2 kohta.

Sovellettaessa 12 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla ”komissio” ilmaisua ”sekakomitea”.

96/67/EY

Neuvoston direktiivi 96/67/EY, annettu 15 päivänä lokakuuta 1996, pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla

Sovellettavat vaatimukset: 1–25 artikla ja liite.

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla ”jäsenvaltiot” ilmaisua ”EU:n jäsenvaltiot”.

Sovellettaessa 20 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla ”komissio” ilmaisua ”sekokomitea”.

(EY) N:o 785/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 285/2010, annettu 6 päivänä huhtikuuta 2010, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 785/2004 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–8 artikla ja 10 artiklan 2 kohta.

2009/12/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, lentoasemamaksuista

Sovellettavat vaatimukset: kaikki paitsi 12 artiklan 1 kohta sekä 13 ja 14 artikla.

B. ILMALIIKENTEEN HALLINTA

(EY) N:o 549/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyys-

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla, 6 artikla ja 9–14 artikla.

(EY) N:o 550/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjonta-asetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyuden parantamiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–19 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 551/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyuden parantamiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla.

(EY) N:o 552/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyuden parantamiseksi 21 päivänä lokakuuta 2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1070/2009

Sovellettavat vaatimukset: 1–12 artikla, liitteet I–V.

Täytäntöönpanolainsäädäntö

(EY) N:o 691/2010

Komission asetukset (EU) N:o 691/2010, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2010, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä ja lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2096/2005 muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetukset (EU) N:o 677/2011, annettu 7 päivänä heinäkuuta 2011, ilmaliikenteen hallintaverkon toimintojen toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Komission asetukset (EU) N:o 1216/2011, annettu 24 päivänä marraskuuta 2011, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä annetun komission asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Komission asetukset (EU) N:o 390/2013, annettu 3 päivänä toukokuuta 2013, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä

Sovellettavat vaatimukset: 1–25 artikla, liitteet I–IV.

(EY) N:o 1794/2006

Komission asetus (EY) N:o 1794/2006, annettu 6 päivänä joulukuuta 2006, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 1191/2010, annettu 16 päivänä joulukuuta 2010, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä annetun asetuksen (EY) N:o 1794/2006 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 391/2013, annettu 3 päivänä toukokuuta 2013, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä

Sovellettavat vaatimukset: 1–17 artikla, liitteet I–VI.

(EY) N:o 482/2008

Komission asetus (EY) N:o 482/2008, annettu 30 päivänä toukokuuta 2008, lennonvarmistuspalvelujen tarjoajilta vaadittavasta ohjelmistojen turvallisuuden varmistusjärjestelmästä ja asetuksen (EY) N:o 2096/2005 liitteen II muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 1035/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista sekä asetusten (EY) N:o 482/2008 ja (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–6 artikla, liitteet I ja II.

(EU) N:o 1034/2011

Komission asetus (EU) N:o 1034/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen turvallisuusvalvonnasta ja asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–19 artikla.

(EU) N:o 1035/2011

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1035/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista sekä asetusten (EY) N:o 482/2008 ja (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 923/2012, annettu 26 päivänä syyskuuta 2012, yhteisistä lentosäännöistä, lennonvarmistuspalveluja ja -menetelmiä koskevista operatiivisista säännöksistä sekä täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1035/2011 ja asetusten (EY) N:o 1265/2007, (EY) N:o 1794/2006, (EY) N:o 730/2006, (EY) N:o 1033/2006 ja (EU) N:o 255/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–14 artikla, liitteet I–V.

(EU) N:o 409/2013

Komission asetus (EU) N:o 409/2013, annettu 3 päivänä toukokuuta 2013, yhteisten hankkeiden määrittämisestä, hallintorakenteiden perustamisesta ja kannustimien yksilöimisestä Euroopan ilmaliikenteen hallinnan yleissuunnitelman toteuttamisen tueksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla.

(EU) N:o 2150/2005

Komission asetus (EY) N:o 2150/2005, annettu 23 päivänä joulukuuta 2005, ilmatilan joustavaa käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–9 artikla, liite.

(EU) N:o 730/2006

Komission asetus (EY) N:o 730/2006, annettu 11 päivänä toukokuuta 2006, ilmatilan luokittelusta ja näkölentosääntöjen mukaisten lentojen sallimisesta lentopinnan 195 yläpuolella

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla.

(EU) N:o 255/2010

Komission asetus (EU) N:o 255/2010, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2010, ilmaliikennevirtojen säätelyä koskevista yhteisistä säännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla.

(EU) N:o 176/2011

Komission asetus (EU) N:o 176/2011, annettu 24 päivänä helmikuuta 2011, ennen toiminnallisen ilmatilan lohkon perustamista ja muuttamista annettavista tiedoista

(EU) N:o 923/2012

Komission asetus (EU) N:o 923/2012, annettu 26 päivänä syyskuuta 2012, yhteisistä lentosäännöistä, lennonvarmistuspalveluja ja -menetelmiä koskevista operatiivisista säännöksistä sekä täytöntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1035/2011 ja asetusten (EY) N:o 1265/2007, (EY) N:o 1794/2006, (EY) N:o 730/2006, (EY) N:o 1033/2006 ja (EU) N:o 255/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–10 artikla, liite.

(EU) N:o 1032/2006

Komission asetus (EY) N:o 1032/2006, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2006, lennonjohtoyksiköiden väliseen lentoja koskevien tietojen ilmoittamiseen, lentojen koordinointiin ja niiden siirtämiseen tarkoitettujen lentotietojen vaihdon automaattisten järjestelmien vaatimuksista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 30/2009, annettu 16 päivänä tammikuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 1032/2006 muuttamisesta tiedonsiirtopalveluja tukevia lentotietojen vaihdon automaattisia järjestelmiä koskevien vaatimusten osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–10 artikla, liitteet I–V.

(EU) N:o 1033/2006

Komission asetus (EY) N:o 1033/2006, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2006, lentoa edeltävän vaiheen lentosuunnitelmia koskeviin menettelyihin liittyvistä vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 428/2013, annettu 8 päivänä toukokuuta 2013, asetuksen (EY) N:o 1033/2006 muuttamisesta sen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ICAOn määräysten osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–5 artikla, liite.

(EU) N:o 633/2007

Komission asetus (EY) N:o 633/2007, annettu 7 päivänä kesäkuuta 2007, lennonjohtoyksiköiden välillä tapahtuvaan lentoja koskevien tietojen ilmoittamiseen, lentojen koordinointiin ja niiden siirtämiseen käytettävän lentotietosanomien siirtoyhteyskäytännön soveltamisvaatimuksista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 283/2011, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2011, asetuksen (EY) N:o 633/2007 muuttamisesta 7 artiklassa tarkoitettujen siirtymäjärjestelyjen osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–7 artikla, 8 artiklan toinen ja kolmas virke, liitteet I–IV.

(EY) N:o 29/2009

Komission asetus (EY) N:o 29/2009, annettu 16 päivänä tammikuuta 2009, tiedonsiirtopalveluja koskevista vaatimuksista yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa

Sovellettavat vaatimukset: 1–14 artikla, liitteet I–VII.

(EY) N:o 262/2009

Komission asetus (EY) N:o 262/2009, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2009, S-moodikyselykoodien koordinoitua jakamista ja käyttöä koskevista vaatimuksista yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa

Sovellettavat vaatimukset: 1–12 artikla, liitteet I–VI.

(EU) N:o 73/2010

Komission asetus (EU) N:o 73/2010, annettu 26 päivänä tammikuuta 2010, ilmailutietojen ja ilmailutiedotuksen laatua koskevista vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten

Sovellettavat vaatimukset: 1–13 artikla, liitteet I–X.

(EU) N:o 1206/2011

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1206/2011, annettu 22 päivänä marraskuuta 2011, ilma-alusten tunnistamista koskevista vaatimuksista yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan valvomiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I–VII.

(EU) N:o 1207/2011

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1207/2011, annettu 22 päivänä marraskuuta 2011, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan valvonnan suorituskykyä ja yhteentoimivuutta koskevista vaatimuksista

Sovellettavat vaatimukset: 1–14 artikla, liitteet I–IX.

(EU) N:o 1079/2012

Komission asetus (EU) N:o 1079/2012, annettu 16 päivänä marraskuuta 2012, puheviestinnässä käytettäviä kanavavälejä koskevista vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla, liitteet I–V.

SESAR-asetus

(EY) N:o 219/2007

Neuvoston asetus (EY) N:o 219/2007, annettu 27 päivänä helmikuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 1361/2008, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 219/2007 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1 artiklan 1–2 ja 5–7 kohta, 2 ja 3 artikla, 4 artiklan 1 kohta, liite.

Lennonjohtajien lupakirjat

(EU) N:o 805/2011

Komission asetus (EU) N:o 805/2011, annettu 10 päivänä elokuuta 2011, lennonjohtajien lupakirjoja ja eräitä todistuksia koskevista yksityiskohtaisista säännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti

Sovellettavat vaatimukset: 1–32 artikla, liitteet I–IV.

Komission päätökset

2011/121/EU

Komission päätös, annettu 21 päivänä helmikuuta 2011, Euroopan unionin laajuisten suorituskykytavoitteiden ja varoituskynnysten vahvistamisesta lennonvarmistuspalvelujen tarjoamiseksi vuosina 2012–2014 (2011/121/EU)

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla.

N:o (2011) 2611 lopullinen

Komission päätös, annettu 20 päivänä toukokuuta 2011, komission asetuksen (EY) N:o 29/2009 14 artiklan mukaisista vapautuksista, K(2011) 2611 lopullinen

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla, liitteet I ja II.

N:o (2011) 9074 lopullinen

Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 9 päivänä joulukuuta 2011, komission asetuksen (EY) N:o 29/2009 14 artiklan mukaisista vapautuksista, K(2011) 9074 lopullinen

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla, liitteet I ja II.

N:o (2012) 9604 final

Komission täytäntöönpanopäätös yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallintaverkon toimintoja vuosina 2012–2019 koskevan verkon strategiasuunnitelman hyväksymisestä, C(2012) 9604 final

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla.

C. ILMAILUN TURVALLISUUS

(EY) N:o 216/2008 (perusasetus)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 216/2008, annettu 20 päivänä helmikuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 690/2009, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2009, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta
Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1108/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta lentopaikkojen, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen osalta sekä direktiivin 2006/23/EY kumoamisesta
Komission asetus (EU) N:o 6/2013, annettu 8 päivänä tammikuuta 2013, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, 13–16 artikla, 20–25 artikla, 54, 55 ja 68 artikla sekä liitteet I–VI.

Asetusta (EY) N:o 216/2008 ja sen täytäntöönpanosääntöjä sovelletaan Ukrainaan seuraavasti:

1. Ukraina ei siirrä EASAlle turvallisuuteen liittyviä toimintojaan, kuten yleissopimuksen ja sen liitteiden mukaisesti on tarkoitus;
2. Ukrainaan sovelletaan standardointitarkastuksia, joita EASA suorittaa asetuksen (EY) N:o 216/2008 54 artiklan mukaisesti;
3. Asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan soveltamisesta Ukrainan antamiin todistuksiin päätetään sekakomiteassa tämän sopimuksen liitteen III määräysten mukaisesti;
4. Asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta Ukrainan antamiin todistuksiin, jotka koskevat lentotoimintaa sekä lentokelpoisuuden osoittamista ja ylläpitämistä (täytäntöönpanoasetukset (EU) N:o 965/2012, (EU) N:o 748/2012 ja (EY) N:o 2042/2003);
5. Euroopan komissiolla on Ukrainassa sille myönnettyt valtuudet tehdä päätöksiä asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan 2 kohdan, 14 artiklan 5 ja 7 kohdan, 24 artiklan 5 kohdan ja 25 artiklan 1 kohdan mukaisesti aloilla, joilla sekakomitea on katsonut 11 artiklan 1 kohtaa voitavan soveltaa.
6. Lentokelpoisuuden alalla Ukraina voi tapauksissa, joihin ei liity EASAn suorittamia tehtäviä, myöntää todistuksia, lupakirjoja tai hyväksyntiä Ukrainan ja jonkin kolmannen maan välillä tehdyn sopimuksen tai järjestelyn soveltamiseksi.

(EU) N:o 748/2012

Komission asetus (EU) N:o 748/2012 ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristösertifiointia sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden sertifiointia koskevista täytäntöönpanosäännöistä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 7/2013 ilma-alusten ja ilmailualan tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristösertifiointia sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden sertifiointia koskevista täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (EU) N:o 748/2012 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1 ja 2 artikla, 8–10 artikla ja liite.

(EY) N:o 2042/2003

Komission asetus (EY) N:o 2042/2003, annettu 20 päivänä marraskuuta 2003, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 707/2006, annettu 8 päivänä toukokuuta 2006, asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta sellaisten hyväksyntöjen osalta, joiden kesto on rajoitettu, sekä liitteiden I ja III osalta

Komission asetus (EY) N:o 376/2007, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2007, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun komission asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 1056/2008, annettu 27 päivänä lokakuuta 2008, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 127/2010, annettu 5 päivänä helmikuuta 2010, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 962/2010, annettu 26 päivänä lokakuuta 2010, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 1149/2011, annettu 21 päivänä lokakuuta 2011, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 593/2012 lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta
Sovellettavat vaatimukset: 1–6 artikla, liitteet I–IV.

(EU) N:o 996/2010

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 996/2010, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta ja ehkäisemisestä ja asetuksen (EY) N:o 94/56 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–26 artikla, lukuun ottamatta 7 artiklan 4 kohtaa ja 24 artiklaa.

2003/42/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/42/EY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2003, poikkeamien ilmoittamisesta siviili-ilmailun alalla

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 1321/2007

Komission asetus (EY) N:o 1321/2007, annettu 12 päivänä marraskuuta 2007, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/42/EY mukaisesti vaihdettujen siviili-ilmailualan poikkeamia koskevien tietojen keskusrekisteriin tallentamisen yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla.

(EY) N:o 1330/2007

Komission asetus (EY) N:o 1330/2007, annettu 24 päivänä syyskuuta 2007, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/42/EY 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun siviili-ilmailun alan poikkeamia koskevan tietojen levittämisen täytäntöönpanosäännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–10 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 104/2004

Komission asetus (EY) N:o 104/2004, annettu 22 päivänä tammikuuta 2004, Euroopan lentoturvallisuusviraston valituslautakunnan organisaatiota ja kokoonpanoa koskevista säännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–7 artikla ja liite.

(EU) N:o 628/2013

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 628/2013, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2013, Euroopan lentoturvallisuusviraston työmenetelmistä standardointitarkastuksia suoritettaessa, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 sääntöjen soveltamisen seurannasta ja komission asetuksen (EY) N:o 736/2006 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–27 artikla.

(EY) N:o 2111/2005

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2111/2005, annettu 14 päivänä joulukuuta 2005, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta ja lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan ilmoittamisesta lentomatkustajille sekä direktiivin 2004/36/EY 9 artiklan kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–13 artikla, liite.

(EY) N:o 473/2006

Komission asetus (EY) N:o 473/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 II luvussa tarkoitetun yhteisön luettelon laatimissäännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–6 artikla, liitteet A–C.

(EY) N:o 474/2006

Komission asetus (EY) N:o 474/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 luvussa II tarkoitetusta yhteisön luettelosta, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna seuraavilla:

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 659/2013, annettu 10 päivänä heinäkuuta 2013, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta yhteisön luettelosta annetun asetuksen (EY) N:o 474/2006 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla, liitteet A ja B (ks. viimeisimmät muutokset jäljempänä):

(EU) N:o 1178/2011

Komission asetus (EU) N:o 1178/2011, annettu 3 päivänä marraskuuta 2011, siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 290/2012, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2012, siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 nojalla annetun asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I–VII.

(EU) N:o 965/2012

Komission asetus (EU) N:o 965/2012, annettu 5 päivänä lokakuuta 2012, lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 800/2013, annettu 14 päivänä elokuuta 2013, lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 965/2012 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–9 artikla, liitteet I–VII.

(EU) N:o 1332/2011

Komission asetus (EU) N:o 1332/2011, annettu 16 päivänä joulukuuta 2011, ilmatilan käyttöä koskevista yhteisistä vaatimuksista ja toimintamenetelmistä yhteentörmäysten välttämiseksi ilmassa

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla, liite.

D. YMPÄRISTÖ

2003/96/EY

Neuvoston direktiivi 2003/96/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 2003, energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan yhteisön kehyksen uudistamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 14 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 2 kohta.

2006/93/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/93/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteen 16 (toinen painos 1988) niteessä I olevan II osan 3 lukuun kuuluvien lentokoneiden liikennöimisen sääntelystä

Sovellettavat vaatimukset: 1–5 artikla.

2002/49/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2002, ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta

Sovellettavat vaatimukset: 1–16 artikla, liitteet I–VI.

2002/30/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/30/EY, annettu 26 päivänä maaliskuuta 2002, meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamista yhteisön lentoasemilla koskevien sääntöjen ja menettelyjen vahvistamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla, liitteet I ja II.

E. SOSIAALISET NÄKÖKOHDAT

89/391/ETY

Neuvoston direktiivi 89/391/ETY, annettu 12 päivänä kesäkuuta 1989, toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/30/EY, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2007, neuvoston direktiivin 89/391/ETY ja sen erityisdirektiivien sekä neuvoston direktiivien 83/477/ETY, 91/383/ETY, 92/29/ETY ja 94/33/EY muuttamisesta käytännön täytäntöönpanoa koskevien kertomusten yksinkertaistamiseksi ja järjeistämiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–16 artikla ja 18–19 artikla.

2003/88/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY, annettu 4 päivänä marraskuuta 2003, tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista

Sovellettavat säännökset: 1–19, 21–24 ja 26–29 artikla.

2000/79/EY

Neuvoston direktiivi 2000/79/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, Euroopan lentoyhtiöiden liiton (AEA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF), Euroopan ohjaamomiehistöyhdistyksen (ECA), Euroopan alueellisten lentoyhtiöiden yhdistyksen (ERA) ja Kansainvälisen tilauslentoyhtiöiden järjestön (IACA) tekemän, siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta

Sovellettavat vaatimukset: 2 ja 3 artikla, liite.

F. KULUTTAJANSUOJA

90/314/ETY

Neuvoston direktiivi 90/314/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1990, matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla.

93/13/ETY

Neuvoston direktiivi 93/13/ETY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1993, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla ja liite.

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla ”komissio” ilmaisua ”kaikki muut ECAA:n sopimuspuolet”.

95/46/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–34 artikla.

(EY) N:o 2027/97

Neuvoston asetus (EY) N:o 2027/97, annettu 9 päivänä lokakuuta 1997, lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 889/2002, annettu 13 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–8 artikla.

(EY) N:o 261/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004, annettu 11 päivänä helmikuuta 2004, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–17 artikla.

(EY) N:o 1107/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä

Sovellettavat vaatimukset: 1–16 artikla, liitteet I ja II.

G. TIETOKONEPOHJAISET PAIKANVARAUSJÄRJESTELMÄT

(EY) N:o 80/2009

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 80/2009, annettu 14 päivänä tammikuuta 2009, tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskevista käytäntesäännöistä ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–19 artikla ja liitteet.

H. MUU LAINSÄÄDÄNTÖ

(EY) N:o 437/2003

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 437/2003, annettu 27 päivänä helmikuuta 2003, matkustajien, rahdin ja postin lentokuljetuksia koskevista tilastotiedoista sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 1358/2003, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2003, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 546/2005, annettu 8 päivänä huhtikuuta 2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 mukauttamisesta ilmoittavien maiden tunnusten jaon osalta ja asetuksen (EY) N:o 1358/2003 muuttamisesta yhteisön lentoasemista laaditun luettelon päivittämiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 1358/2003

Komission asetus (EY) N:o 1358/2003, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2003, matkustajien, rahdin ja postin lentokuljetuksia koskevista tilastotiedoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 täytäntöönpanosta sekä liitteiden I ja II muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 158/2007, annettu 16 päivänä helmikuuta 2007, komission asetuksen (EY) N:o 1358/2003 muuttamisesta yhteisön lentoasemien luettelon osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla, liitteet I–III.

LIITE II

SOVITUT LENTOLIIKENNEPALVELUT JA MÄÄRÄTYT REITIT

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille oikeuden tarjota lentoliikennepalveluja seuraavilla reiteillä:

a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajat: mikä tahansa paikka Euroopan unionissa – välillä oleva paikka Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa², ECAA-maissa³ tai liitteessä V luetelluissa maissa – mikä tahansa paikka Ukrainassa – edelleen olevat paikat;

b) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajat: mikä tahansa paikka Ukrainassa – välillä oleva paikka Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa, ECAA-maissa tai liitteessä V luetelluissa maissa – mikä tahansa paikka Euroopan unionissa.

Nykyisiä ja uusia oikeuksia, mukaan lukien oikeudet liikennöidä edelleen oleviin paikkoihin Ukrainan ja EU:n jäsenvaltioiden kahdenvälisten sopimusten tai muiden järjestelyjen nojalla, jotka eivät sisälly tähän sopimukseen, saa harjoittaa ja hyväksyä, jos siitä ei aiheudu lentoliikenteen harjoittajien syrjintää kansallisuuden perusteella;

c) lisäksi Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus liikennöidä Ukrainassa sijaitsevien paikkojen välillä riippumatta siitä, sijaitseeko tällaisen liikennepalvelun lähtö- tai päätepiste EU:n alueella.

2. Tämän liitteen 1 kohdan a ja b alakohdan mukaisesti harjoitettavien lentoliikennepalvelujen lähtö- tai päätepuolel on sijoitettava Ukrainan lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa Ukrainan alueella ja Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien osalta Euroopan unionissa.

3. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat valintansa mukaan joillakin tai kaikilla lennoillaan

a) liikennöidä jompaankumpaan tai kumpaankin suuntaan;

b) yhdistää samaan lentoon eri lennonnumeroita;

c) liikennöidä missä yhdistelmässä ja missä järjestyksessä tahansa tämän liitteen 1 kohdassa tarkoitettuihin välillä oleviin paikkoihin ja edelleen oleviin paikkoihin sekä osapuolten alueilla oleviin paikkoihin;

d) jättää väliin minkä tahansa paikan tai mitkä tahansa paikat;

e) siirtää missä tahansa paikassa ilma-aluksesta liikennettä toiseen ilma-alukseensa;

f) tehdä välilaskuja mihin tahansa paikkaan kummankin osapuolen alueella tai sen ulkopuolella;

g) harjoittaa kauttakulkuliikennettä toisen osapuolen alueen halki; ja

h) yhdistää liikennettä samaan ilma-alukseen riippumatta siitä, mistä tällainen liikenne on lähtöisin.

4. Kumpikin osapuoli antaa lentoliikenteen harjoittajien määritellä tarjoamansa kansainvälisen lentoliikenteen vuorotiheys ja määrä markkinoilla vallitsevien kaupallisten näkökohtien perusteella. Tämän oikeuden mukaisesti kumpikaan osapuoli ei saa yksipuolisesti rajoittaa liikenteen määrää, tiheyttä tai palvelun säännöllisyyttä taikka toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien käyttämien ilma-alusten tyyppiä tai tyyppejä muista kuin tullitoimintaan, teknisiin,

² 'Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimailla' tarkoitetaan tässä Algeriaa, Armeniaa, Azerbaidžania, Valko-Venäjää, Egyptiä, Georgiaa, Israelia, Jordaniaa, Libanonia, Libyaa, Marokkoa, Palestiinaa, Syyriaa, Tunisiaa ja Moldovan tasavaltaa, eli Ukraina ei sisälly tähän.

³ "ECAA-maita" ovat Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamista koskevan monenvälisen sopimuksen osapuolet, jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltiot, Albanian tasavalta, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Islannin tasavalta, Montenegron tasavalta, Norjan kuningaskunta, Serbian tasavalta ja Kosovo (tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen).

operatiivisiin tai ympäristönäkökohtiin tai terveyden suojeluun liittyvistä syistä tai tämän sopimuksen 26 artiklan (Kilpailuympäristö) soveltamiseksi.

5. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat liikennöidä – myös yhteistunnuksin – mihin tahansa paikkaan sellaisessa kolmannessa maassa, joka ei sisälly määrättyihin reitteihin, sillä edellytyksellä, että ne eivät harjoita viidennen vapauden liikenneoikeuksia.

6. Tähän liitteeseen sovelletaan tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä ja oikeuksien laajennusta.

LIITE III SIIRTYMÄJÄRJESTELYT

1 jakso

Siirtymäkaudet

1. Ukrainan siirtyminen kohti kaikkien tämän sopimuksen määräysten ja edellytysten tosiasiallista täytäntöönpanoa toteutetaan kahdessa siirtymävaiheessa.
2. Siirtymisestä tehdään Euroopan komission suorittamia arviointoja ja EASAn standardointitarkastuksia sekä sekakomitean päätös tämän sopimuksen 33 artiklan (Siirtymäjärjestelyt) mukaisesti.

2 jakso

Ensimmäisen siirtymäkauden aikana sovellettavat vaatimukset

1. Ensimmäisen siirtymäkauden aikana:
 - a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla ja Ukrainalta toimiluvan saaneilla lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamattomat liikenneoikeudet minkä tahansa Euroopan unionissa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa Ukrainassa sijaitsevan paikan välillä;
 - b) kun Euroopan unionin asiaa koskevien vaatimusten täytäntöönpanosta Ukrainassa on tehty arviointi ja sekakomitealle on ilmoitettu, Ukraina otetaan tarkkailijaksi lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 95/93 mukaisesti perustettuun komiteaan; ja
 - c) 22 artiklan (Kaupalliset mahdollisuudet) 5 kohdan c alakohdan (maahuolinta muiden osapuolten lentoliikenteen harjoittajille) määräyksiä ei sovelleta.
2. Siirtyminen toiseen siirtymäkauteen edellyttää Ukrainalta seuraavia:
 - a) seuraaviin säädöksiin sisältyvien sovellettavien vaatimusten sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön ja niiden täytäntöönpano:
 - asetus (EY) N:o 216/2008 (yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta);
 - asetus (EU) N:o 748/2012 (ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristösertifiointia sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden sertifiointia koskevista täytäntöönpanosäännöistä);
 - asetus (EY) N:o 2042/2003 (lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä), sellaisena kuin se on muutettuna;

- asetus (EU) N:o 965/2012 (lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä);
- asetus (EU) N:o 1178/2011 (siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä);
- asetus (EU) N:o 996/2010 (siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta ja ehkäisemisestä);
- direktiivi 2009/12/EY (lentoasemamaksuista);
- direktiivi 96/67/EY (pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla);
- asetus (ETY) N:o 95/93 (lähtö- ja saapumisaikojen jakamista koskevista yhteisistä säännöistä);
- direktiivi 2000/79/EY (siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta);
- asetuksen (EY) N:o 1008/2008 (lentoliikenteen harjoittamisesta) IV luku;
- asetus (EY) N:o 785/2004 (lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista);
- asetus (ETY) N:o 80/2009 (tietokonepohjaisista paikanvarausjärjestelmistä);
- asetus (EY) N:o 2027/97 (lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa);
- asetus (EY) N:o 261/2004 (matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjonta-asetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus);
- Euroopan komission asetus (EU) N:o 691/2010, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2010, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä ja lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2096/2005 muuttamisesta;
- Euroopan komission asetus (EY) N:o 1794/2006, annettu 6 päivänä joulukuuta 2006, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä;
- Euroopan komission asetus (EU) N:o 1034/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen turvallisuusvalvonnasta ja asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta;
- Euroopan komission asetus (EY) N:o 2150/2005, annettu 23 päivänä joulukuuta 2005, ilmatilan joustavaa käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä; ja
- Euroopan komission asetus (EU) N:o 255/2010, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2010, ilmaliiikennevirtojen säätelyä koskevista yhteisistä säännöistä, siten kuin ne luetellaan muutoksineen tämän sopimuksen liitteessä I;
- b) sellaisten toimilupien antamisen sääntöjen soveltaminen, jotka vastaavat sisällöltään lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä 24 päivänä syyskuuta 2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 II luvussa olevia sääntöjä; ja
- c) ilmailun turvaamisen osalta ECACin asiakirjan 30 osan II täytäntöönpano, sellaisena kuin kyseinen asiakirja on viimeksi muutettuna.

3 jakso

Toisen siirtymäkauden aikana sovellettavat vaatimukset

1. Kun sekakomitea on tehnyt tämän sopimuksen 33 artiklassa (Siirtymäjärjestelyt) tarkoitetusti päätöksen siitä, että Ukraina täyttää kaikki 2 jakson 2 kohdassa esitetyt edellytykset:
 - a) Jäsenvaltiot tunnustavat liitteessä IV olevassa 1 jaksossa luetellut Ukrainan myöntämät todistukset sekakomitean päätökseen sisältyvien edellytysten ja asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan mukaisesti;
 - b) 22 artiklan (Kaupalliset mahdollisuudet) 5 kohdan c alakohdan (maahuolinta muiden osapuolten lentoliikenteen harjoittajille) määräyksiä sovelletaan; ja
 - c) kun Euroopan unionin asiaa koskevien vaatimusten täytäntöönpanosta Ukrainassa on tehty arviointi ja sekakomitealle on ilmoitettu, Ukraina otetaan tarkkailijaksi yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta annetun asetuksen (EY) N:o 2111/2005 mukaisesti perustettuun komiteaan.
2. Siirtyminen tämän sopimuksen täysimittaiseen täytäntöönpanoon edellyttää Ukrainalta seuraavia:
 - a) Kaikkien tämän sopimuksen liitteessä I lueteltuihin Euroopan unionin säädöksiin sisältyvien sovellettavien vaatimusten sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön; ja
 - b) vastuullaan olevan ilmatilan organisointi toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamista koskevien EU:n sovellettavien vaatimusten mukaisesti.

4 jakso

Tämän sopimuksen täysimittainen täytäntöönpano

Kun sekakomitea on tehnyt tämän sopimuksen 33 artiklassa (Siirtymäjärjestelyt) tarkoitetusti päätöksen siitä, että Ukraina täyttää kaikki tämän liitteen 3 jakson 2 kohdassa esitetyt edellytykset, sovelletaan seuraavia:

1. Tämän liitteen 2 jakson 1 kohdassa vahvistettujen liikenneoikeuksien lisäksi:
 - a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamattomat oikeudet liikennöidä Ukrainassa sijaitsevien paikkojen, Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa ja ECAA-maissa sekä liitteessä V luetelluissa maissa sijaitsevien paikkojen ja edelleen olevien paikkojen välillä, jos lento on osa reittiä, johon sisältyy paikka jäsenvaltiossa. Lisäksi Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamaton oikeus liikennöidä Ukrainassa sijaitsevien paikkojen välillä riippumatta siitä, sijaitseeko tällaisen lentoliikennepalvelun lähtö- tai päätepiste EU:n alueella; ja
 - b) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamattomat oikeudet liikennöidä Euroopan unionissa sijaitsevien paikkojen, Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa ja ECAA-maissa sekä liitteessä V luetelluissa maissa sijaitsevien paikkojen välillä, jos lento on osa reittiä, johon sisältyy paikka Ukrainassa.
2. Jäsenvaltiot tunnustavat kaikki tämän sopimuksen liitteessä IV olevassa 2 jaksossa luetellut Ukrainan myöntämät todistukset näiden määräysten mukaisesti.

LIITE IV

LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN LIITTEESSÄ III TARKOITETUISTA TODISTUKSISTA

1. Lentomiehistö

Lentäjien lupakirjat (lupakirjojen myöntäminen, voimassa pitäminen, muuttaminen, rajoittaminen tai peruuttaminen tilapäisesti tai kokonaan) (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Lentokoulutuksesta tai lentosimulaattorikoulutuksesta ja lentäjän taitojen arvioinnista vastaavien henkilöiden todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Matkustamomiehistön kelpoisuustodistukset (matkustamomiehistön kelpoisuustodistusten myöntäminen, voimassa pitäminen, muuttaminen, rajoittaminen tai peruuttaminen tilapäisesti tai kokonaan) (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Lentäjien lääketieteelliset kelpoisuustodistukset (myöntäminen, voimassa pitäminen, muuttaminen, rajoittaminen tai peruuttaminen tilapäisesti tai kokonaan) (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Ilmailulääkärien todistukset sekä edellytykset, joilla yleislääkärit voivat toimia ilmailulääkäreinä (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Matkustamomiehistön jäsenille määräjoin tehtävä ilmailulääketieteellisen kelpoisuuden arviointi ja tästä arvioinnista vastaavien henkilöiden kelpoisuus (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2011 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Edellytykset, jotka koskevat lentokoulutusorganisaatioiden todistusten myöntämistä, voimassa pitämistä, muuttamista, rajoittamista tai peruuttamista tilapäisesti tai kokonaan (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Edellytykset, jotka koskevat siviili-ilmailun lentomiehistön hyväksymiseen ja lääketieteellisen kelpoisuuden arviointiin osallistuvien ilmailulääketieteen keskusten todistusten myöntämistä, voimassa pitämistä, muuttamista, rajoittamista tai peruuttamista tilapäisesti tai kokonaan (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Lentoa simuloivien koulutuslaitteiden sertifiointi ja kyseisiä laitteita käyttäviä organisaatioita koskevat vaatimukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

2. Ilmaliikenteen hallinta / lennonvarmistuspalvelut

Ilmaliikennepalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite II: Ilmaliikennepalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Sääpalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite III: Sääpalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Ilmailutiedotuspalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite IV: Ilmailutiedotuspalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Viestintä-, suunnistus- tai valvontapalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite V: Viestintä-, suunnistus- tai valvontapalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Lennonjohtajien ja lennonjohtajaoppilaiden lupakirjat (myöntäminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti) ja niihin liittyvät kelpuutukset ja merkinnät (asetukset (EY) N:o 216/2008 ja (EU) N:o 805/2011).

Lennonjohtajien lääketieteelliset kelpoisuustodistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 805/2011).

Lennonjohtajien koulutusorganisaatioiden todistukset (voimassaolo, uusiminen, voimassaolon jatkaminen ja käyttö) (asetukset (EU) N:o 216/2008 ja (EU) N:o 805/2011).

LIITE V

LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN 17, 19 JA 22 ARTIKLASSA JA LIITTEISSÄ II JA III TARKOITETUISTA MUISTA VALTIOISTA

1. Islannin tasavalta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla);
2. Liechtensteinin ruhtinaskunta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla);
3. Norjan kuningaskunta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla); ja
4. Sveitsin valaliitto (Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen lentoliikennesopimuksen nojalla).

LIITE VI

MENETTELYSÄÄNNÖT

Tätä sopimusta sovelletaan jäljempänä esitettävien menettelysääntöjen mukaisesti:

1. UKRAINAN OSALLISTUMINEN KOMITEOIHIN

Kun Ukraina osallistuu tämän sopimuksen nojalla asiaa koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisesti perustettujen komiteoiden työskentelyyn, sille annetaan tarkkailijan asema, se otetaan mukaan kaikkiin keskusteluihin ja sitä kannustetaan osallistumaan niihin komiteoiden työjärjestysten mukaisesti, mutta se ei saa osallistua äänestyksiin.

Ilmaliikenteen hallinnan alalla Ukraina otetaan yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan lainsäädännön täytäntöön panemiseksi mukaan myös kaikkiin sellaisiin Euroopan komission tällä alalla perustamiin elimiin kuten teollisuudenalan neuvota-antava elin ja verkon hallinnoija.

2. TARKKAILIJAN ASEMA EASASSA

Tarkkailijan asema EASassa oikeuttaa Ukrainan osallistumaan EU:n jäsenvaltioille ja muille Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaille avoimien EASAn teknisten ryhmien ja elinten työskentelyyn tällaiselle osallistumiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Tarkkailijan asemaan ei sisälly äänioikeutta. EASAn hallintoneuvostoon tarkkailijan asemaa ei voi saada.

3. YHTEISTYÖ JA TIETOJENVAIHTO

Jotta voitaisiin helpottaa osapuolten toimivaltaisten viranomaisten asianmukaisten toimivaltuuksien käyttämistä, näiden viranomaisten on pyynnöstä vaihdettava keskenään kaikenlaisia tietoja, joita tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen edellyttää.

4. VIITTAUS KIELIIN

Osapuolilla on oikeus käyttää tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa menettelyissä kaikkia Euroopan unionin toimielinten virallisia kieliä tai ukrainan kieltä. Osapuolet ovat kuitenkin tietoisia siitä, että englantia käyttämällä helpotetaan kyseisiä menettelyjä. Jos jossakin virallisessa asiakirjassa käytetään kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimielinten virallinen kieli, sen kanssa on samanaikaisesti toimitettava asiakirjan käännös jollekin Euroopan unionin toimielinten viralliselle kielelle; tällöin on otettava huomioon, mitä tämän kohdan edellisessä virkkeessä on sanottu. Jos osapuoli aikoo käyttää suullisessa menettelyssä kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimielinten virallinen kieli, kyseisen osapuolen on huolehdittava simultaanitulkauksesta englannin kielelle.

LIITE VII

TÄMÄN SOPIMUKSEN 26 ARTIKLAN 4 KOHDASSA TARKOITETUT PERUSTEET

1. Seuraavia pidetään yhteensopivina tämän sopimuksen asianmukaisen toteutumisen kanssa:

- a) yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää palvelujen alkuperän perusteella; ja
- b) tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi.

2. Lisäksi seuraavia voidaan pitää yhteensopivina tämän sopimuksen asianmukaisen toteutumisen kanssa:

- a) tuki taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma;
- b) tuki tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta lentoliikenteen harjoittajien kaupallisen toiminnan edellytyksiä osapuolten etujen vastaisella tavalla; ja
- c) tuki EU:n horisontaalisissa ryhmäpoikkeusasetuksissa ja horisontaalisissa ja alakohtaisissa valtiontukisäännöissä sallittujen, kyseisissä asetuksissa ja säännöissä vahvistettujen edellytysten mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen.

ANNEX I

LIST OF APPLICABLE REQUIREMENTS AND STANDARDS ADOPTED BY THE EUROPEAN UNION IN THE FIELD OF CIVIL AVIATION TO BE INCORPORATED IN THE LEGISLATION OF UKRAINE

The applicable requirements and standards of the following European Union acts shall be incorporated into Ukrainian legislation and deemed to be part of this Agreement and shall be applicable in accordance with this Agreement and Annex III to this Agreement, unless otherwise specified. Where necessary, specific adaptations for each individual act are set out in this Annex.

The applicable requirements and standards of acts referred to in this Annex shall be binding upon the Parties and be, or be made, part of their internal legal order as follows:

- (a) European Union regulations and directives shall be binding upon the European Union and its Member States in accordance with the EU Treaties;
- (b) a national act of Ukraine adopted with the aim of implementing the provisions of the corresponding European Union regulations and directives shall be legally binding upon Ukraine, while the form and method of implementation are to be decided by Ukraine.

A. Market Access and Ancillary Issues

No 1008/2008

Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the Community

Applicable requirements and standards: Chapter IV.

No 95/93

Council Regulation (EEC) No 95/93 of 18 January 1993 on common rules for the allocation of slots at Community airports, as amended by:

Regulation (EC) No 894/2002 of the European Parliament and of the Council of 27 May 2002 amending Council Regulation (EEC) No 95/93 on common rules for the allocation of slots at Community airports,

Regulation (EC) No 1554/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 July 2003 amending Council Regulation (EEC) No 95/93 on common rules for the allocation of slots at Community airports,

Regulation (EC) No 793/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 amending Council Regulation (EEC) No 95/93 on common rules for the allocation of slots at Community airports.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 12, 14 and 14a(2).

As regards the application of Article 12(2), the term "the Commission" shall read "the Joint Committee".

No 96/67

Council Directive 96/67/EC of 15 October 1996 on access to the groundhandling market at Community airports.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 25 and the Annex.

As regards the application of Article 10, the term "Member States" shall read "EU Member States".

As regards the application of Article 20(2), the term "the Commission" shall read "the Joint Committee".

No 785/2004

Regulation (EC) No 785/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on insurance requirements for air carriers and aircraft operators,
as amended by:

Commission Regulation (EU) No 285/2010 of 6 April 2010 amending Regulation 785/2004 of the European Parliament and of the Council on insurance requirements for air carriers and aircraft operators.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 8, and 10(2).

No 2009/12

Directive 2009/12/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on airport charges.

Applicable requirements and standards: all except Articles 12 (1), 13 and 14.

B. Air Traffic Management

No 549/2004

Regulation (EC) No 549/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 laying down the framework for the creation of the single European sky (the framework Regulation),

as amended by:

Regulation (EC) No 1070/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 amending Regulations (EC) No 549/2004, (EC) No 550/2004, (EC) No 551/2004 and (EC) No 552/2004 in order to improve the performance and sustainability of the European aviation system.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 4, 6, and 9 to 14.

No 550/2004

Regulation (EC) No 550/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the provision of air navigation services in the single European sky (the service provision Regulation),

as amended by:

Regulation (EC) No 1070/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 to improve the performance and sustainability of the European aviation system.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 19, Annexes I and II.

No 551/2004

Regulation (EC) No 551/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the organisation and use of the airspace in the single European sky (the airspace Regulation),

as amended by:
Regulation (EC) No 1070/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 to improve the performance and sustainability of the European aviation system.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 11.

No 552/2004

Regulation (EC) No 552/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the interoperability of the European Air Traffic Management network (the interoperability Regulation),
as amended by:
Regulation (EC) No 1070/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 to improve the performance and sustainability of the European aviation system.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 12, Annexes I to V.

Implementing Legislation

No 691/2010

Commission Regulation (EU) No 691/2010 of 29 July 2010 laying down a performance scheme for air navigation services and network functions and amending Regulation (EC) No 2096/2005 laying down common requirements for the provision of air navigation services,
as amended by:
Commission Regulation (EU) No 677/2011 of 7 July 2011 laying down detailed rules for the implementation of air traffic management (ATM) network functions and amending Regulation (EU) No 691/2010,

Commission Regulation (EU) No 1216/2011 of 24 November 2011 amending Commission Regulation (EU) No 691/2010 laying down a performance scheme for air navigation services and network functions,

Commission Regulation (EU) No 390/2013 of 03 May 2013 laying down a performance scheme for air navigation services and network functions.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 25, Annexes I to IV.

No 1794/2006

Commission Regulation (EC) No 1794/2006 of 6 December 2006 laying down a common charging scheme for air navigation services,
as amended by:
Commission Regulation (EU) No 1191/2010 of 16 December 2010 amending Regulation (EC) No 1794/2006 laying down a common charging scheme for air navigation services,
Commission Regulation (EU) No 391/2013 of 3 May 2013 laying down a common charging scheme for air navigation services.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 17, Annexes I to VI.

No 482/2008

Commission Regulation (EC) No 482/2008 of 30 May 2008 establishing a software safety assurance system to be implemented by air navigation service providers and amending Annex II to Regulation (EC) No 2096/2005,
as amended by:

Commission Regulation (EU) No 1035/2011 of 17 October 2011 laying down common requirements for the provision of air navigation services and amending Regulations (EC) No 482/2008 and (EU) No 691/2010.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 6, Annexes I to II.

No 1034/2011

Commission Regulation (EU) No 1034/2011 of 17 October 2011 on safety oversight in air traffic management and air navigation services and amending Regulation (EU) No 691/2010.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 19.

No 1035/2011

Commission Implementing Regulation (EU) No 1035/2011 of 17 October 2011 laying down common requirements for the provision of air navigation services and amending Regulations (EC) No 482/2008 and (EU) No 691/2010,
as amended by:

Commission Implementing Regulation (EU) No 923/2012 of 26 September 2012 laying down the common rules of the air and operational provisions regarding services and procedures in air navigation and amending Implementing Regulation (EU) No 1035/2011 and Regulations (EC) No 1265/2007, (EC) No 1794/2006, (EC) No 730/2006, (EC) No 1033/2006 and (EU) No 255/2010.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 14, Annexes I to V.

No 409/2013

Commission Regulation (EU) No 409/2013 of 03 May 2013 on the definition of common projects, the establishment of governance and identification of incentives supporting the implementation of the European ATM Master Plan.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 15.

No 2150/2005

Commission Regulation (EC) No 2150/2005 of 23 December 2005 laying down common rules for the flexible use of airspace.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 9 and the Annex.

No 730/2006

Commission Regulation (EC) No 730/2006 of 11 May 2006 on airspace classification and access of flights operated under visual flight rules above flight level 195.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 4.

No 255/2010

Commission Regulation (EU) No 255/2010 of 25 March 2010 laying down common rules on air traffic flow management.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 15.

No 176/2011

Commission Regulation (EU) No 176/2011 of 24 February 2011 on the information to be provided before the establishment and modification of a functional airspace block.

No 923/2012

Commission Regulation (EU) No 923/2012 of 26 September 2012 laying down the common rules of the air and operational provisions regarding services and procedures in air navigation and amending Implementing Regulation (EU) No 1035/2011 and Regulations (EC) No 1265/2007, (EC) No 1794/2006, (EC) No 730/2006, (EC) No 1033/2006 and (EU) No 255/2010.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 10 and the Annex.

No 1032/2006

Commission Regulation (EC) No 1032/2006 of 6 July 2006 laying down requirements for automatic systems for the exchange of flight data for the purpose of notification, coordination and transfer of flights between air traffic control units,
as amended by:

Commission Regulation (EC) No 30/2009 of 16 January 2009 amending Regulation (EC) No 1032/2006 as far as the requirements for automatic systems for the exchange of flight data supporting data link services are concerned.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 10, Annexes I to V.

No 1033/2006

Commission Regulation (EC) No 1033/2006 of 4 July 2006 laying down the requirements on procedures for flight plans in the pre-flight phase for the single European sky,
as amended by:

Commission Regulation (EU) No 428/2013 of 08 May 2013 amending Regulation (EC) No 1033/2006 as regards the ICAO provisions referred to in Article 3(1) and repealing Regulation (EU) No 929/2010.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 5 and the Annex.

No 633/2007

Commission Regulation (EC) No 633/2007 of 7 June 2007 laying down requirements for the application of a flight message transfer protocol used for the purpose of notification, coordination and transfer of flights between air traffic control units,

as amended by:

Commission Regulation (EU) No 283/2011 of 22 March 2011 amending Regulation (EC) No 633/2007 as regards the transitional arrangements referred to in Article 7.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 7, the second and third sentences of Article 8, Annexes I to IV.

No 29/2009

Commission Regulation (EC) No 29/2009 of 16 January 2009 laying down requirements on data link services for the single European sky.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 14, Annexes I to VII.

No 262/2009

Commission Regulation (EC) No 262/2009 of 30 March 2009 laying down requirements for the coordinated allocation and use of Mode S interrogator codes for the single European sky.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 12, Annexes I to VI.

No 73/2010

Commission Regulation (EU) No 73/2010 of 26 January 2010 laying down requirements on the quality of aeronautical data and aeronautical information for the single European sky.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 13, Annexes I to X.

No 1206/2011

Commission Implementing Regulation (EU) No 1206/2011 of 22 November 2011 laying down requirements on aircraft identification for surveillance for the single European sky.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 11, Annexes I to VII.

No 1207/2011

Commission Implementing Regulation (EU) No 1207/2011 of 22 November 2011 laying down requirements for the performance and the interoperability of surveillance for the single European sky.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 14, Annexes I to IX.

No 1079/2012

Commission Regulation (EU) No 1079/2012 of 16 November 2012 laying down requirements for voice channels spacing for the single European sky.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 15, Annexes I to V.

SESAR Regulation

No 219/2007

Council Regulation (EC) No 219/2007 of 27 February 2007 on the establishment of a Joint Undertaking to develop the new generation European air traffic management system (SESAR),

as amended by:

Commission Regulation (EC) No 1361/2008 of 16 December 2008 amending Regulation (EC) No 219/2007 on the establishment of a joint undertaking to develop the new generation European air traffic management system (SESAR).

Applicable requirements and standards: Article 1(1),(2) and (5) to (7), Articles 2 to 3, Article 4(1) and the Annex.

Air traffic controllers' licences

No 805/2011

Commission Regulation (EU) No 805/2011 of 10 August 2011 laying down detailed rules for air traffic controllers' licences and certain certificates pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 32, Annexes I to IV.

Commission Decisions

No 2011/121

Commission Decision 2011/121/EU of 21 February 2011 setting the European Union-wide performance targets and alert thresholds for the provision of air navigation services for the years 2012 to 2014.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 4.

No 2011/2611 final

Commission Decision C(2011) 2611 final of 20 May 2011 on exemptions under Article 14 of Commission Regulation (EC) No 29/2009.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 3, Annexes I and II.

No 2011/9074 final

Commission Implementing Decision C(2011) 9074 final of 9 December 2011 on exemptions under Article 14 of Commission Regulation (EC) No 29/2009.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 3, Annexes I and II.

No 2012/9604 final

Commission Implementing Decision C (2012) 9604 final of 19 December 2012 on the approval of the Network Strategy Plan for the air traffic management network functions of the single European sky for the period 2012-2019.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 3.

C. Aviation Safety

No 216/2008 (Basic Regulation)

Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council of 20 February 2008 on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency, and repealing Council Directive 91/670/EEC, Regulation (EC) No 1592/2002 and Directive 2004/36/EC,

as amended by:

Commission Regulation (EC) No 690/2009 of 30 July 2009 amending Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and the Council on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency, and repealing Council Directive 91/670/EEC, Regulation (EC) No 1592/2002 and Directive 2004/36/EC,

Regulation (EC) No 1108/2009 of the European Parliament and of the Council of 21 October 2009 amending Regulation (EC) No 216/2008 in the field of aerodromes, air traffic management and air navigation services and repealing Directive 2006/23/EC,

Commission Regulation (EU) No 6/2013 of 8 January 2013 amending Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency, and repealing Council Directive 91/670/EEC, Regulation (EC) No 1592/2002 and Directive 2004/36/EC.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 11, 13 to 16, 20 to 25, 54, 55, 68 and Annexes I to VI.

Regulation (EC) No 216/2008 and its implementing rules shall be applied to Ukraine according to the following provisions:

1. Ukraine does not delegate to the EASA any of its safety related functions as envisaged under the Convention and its Annexes;
2. Ukraine shall be subject to standardisation inspections conducted by the EASA under Article 54 of Regulation (EC) No 216/2008;
3. the application of Article 11 of Regulation (EC) No 216/2008 to certificates issued by Ukraine will be decided by the Joint Committee, according to the provisions of Annex III to this Agreement;
4. Article 11, paragraph 1, of Regulation (EC) No 216/2008 shall not apply to certificates of Ukraine issued in the areas of flight operations and initial and continuing airworthiness (Implementing Regulations (EU) No 965/2012, (EU) No 748/2012 and (EC) No 2042/2003);
5. the European Commission shall enjoy in Ukraine the powers granted to it for decisions pursuant to Article 11(2), Article 14(5) and (7), Article 24(5) and Article 25(1) of Regulation (EC) No 216/2008 in the areas where Article 11(1) is declared applicable by the Joint Committee;
6. in the field of airworthiness, where no tasks are carried out by the EASA, Ukraine may issue certificates, licences or approvals in application of an agreement or arrangement concluded by Ukraine with a third country.

No 748/2012

Commission Regulation (EU) No 748/2012 of 3 August 2012 laying down implementing rules for the airworthiness and environmental certification of aircraft and related products, parts and appliances, as well as for the certification of design and production organisations,

as amended by:

Commission Regulation (EU) No 7/2013 of 8 January 2013 amending Regulation (EU) No 748/2012 laying down Implementing Rules for the airworthiness and environmental certification of aircraft and related products, parts and appliances, as well as for the certification of design and production organisations.

Applicable requirements and standards: Articles 1, 2, 8 to 10 and the Annex.

No 2042/2003

Commission Regulation (EC) No 2042/2003 of 20 November 2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks, as amended by:

Commission Regulation (EC) No 707/2006 of 8 May 2006 amending Regulation (EC) No 2042/2003 as regards approvals of a limited duration and Annexes I and III,
Commission Regulation (EC) No 376/2007 of 30 March 2007 amending Regulation (EC) No 2042/2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks,
Commission Regulation (EC) No 1056/2008 of 27 October 2008 amending Regulation (EC) No 2042/2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks,
Commission Regulation (EU) No 127/2010 of 5 February 2010 amending Regulation (EC) No 2042/2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks,
Commission Regulation (EU) No 962/2010 of 26 October 2010 amending Regulation (EC) No 2042/2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks,
Commission Regulation (EU) No 1149/2011 of 21 October 2011 amending Regulation (EC) No 2042/2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks,
Commission Regulation (EU) No 593/2012 of 5 July 2012 amending Regulation (EC) No 2042/2003 on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 6, Annexes I to IV.

No 996/2010

Regulation (EU) No 996/2010 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 on investigation and prevention of accidents and incidents in civil aviation and repealing Directive 94/56/EC.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 26, with the exception of Articles 7(4) and 24.

No 2003/42

Directive 2003/42/EC of the European Parliament and the Council of 13 June 2003 on occurrence reporting in civil aviation.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 11, Annexes I and II.

No 1321/2007

Commission Regulation (EC) No 1321/2007 of 12 November 2007 laying down implementing rules for the integration into a central repository of information on civil aviation occurrences exchanged in accordance with Directive 2003/42/EC of the European Parliament and of the Council.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 4.

No 1330/2007

Commission Regulation (EC) No 1330/2007 of 24 September 2007 laying down implementing rules for the dissemination to interested parties of information on civil aviation occurrences referred to in Article 7(2) of Directive 2003/42/EC of the European Parliament and of the Council.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 10, Annexes I to II.

No 104/2004

Commission Regulation (EC) No 104/2004 of 22 January 2004 laying down rules on the organisation and composition of the Board of Appeal of the European Aviation Safety Agency.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 7 and the Annex.

No 628/2013

Commission Implementing Regulation (EU) No 628/2013 of 28 June 2013 on working methods of the European Aviation Safety Agency for conducting standardisation inspections and for monitoring the application of the rules of Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and repealing Commission Regulation (EC) No 736/2006.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 27.

No 2111/2005

Regulation (EC) No 2111/2005 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2005 on the establishment of a Community list of air carriers subject to an operating ban within the Community and on informing air transport passengers of the identity of the operating air carrier, and repealing Article 9 of Directive 2004/36/EC.

Applicable requirements and standards provisions: Articles 1 to 13 and the Annex.

No 473/2006

Commission Regulation (EC) No 473/2006 of 22 March 2006 laying down implementing rules for the Community list of air carriers which are subject to an operating ban within the Community referred to in Chapter II of Regulation (EC) No 2111/2005 of the European Parliament and of the Council.

Applicable requirements and standards provisions: Articles 1 to 6, Annexes A to C.

No 474/2006

Commission Regulation (EC) No 474/2006 of 22 March 2006 establishing the Community list of air carriers which are subject to an operating ban within the Community referred to in Chapter II of Regulation (EC) No 2111/2005 of the European Parliament and of the Council, as last amended by:

Commission Implementing Regulation (EU) No 659/2013 of 10 July 2013 amending Regulation (EC) No 474/2006 establishing the Community list of air carriers which are subject to an operating ban within the Community.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 3, Annexes A to B.

No 1178/2011

Commission Regulation (EU) No 1178/2011 of 3 November 2011 laying down technical requirements and administrative procedures related to civil aviation aircrew pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council, as amended by:

Commission Regulation (EU) No 290/2012 of 30 March 2012 amending Regulation (EU) No 1178/2011 laying down technical requirements and administrative procedures related to civil aviation aircrew pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 11, Annexes I to VII.

No 965/2012

Commission Regulation (EU) No 965/2012 of 5 October 2012 laying down technical requirements and administrative procedures related to air operations pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council, as amended by:

Commission Regulation (EU) No 800/2013 of 14 August 2013 amending Regulation (EU) No 965/2012 laying down technical requirements and administrative procedures related to air operations pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 9, Annexes I to VII.

No 1332/2011

Commission Regulation (EU) No 1332/2011 of 16 December 2011 laying down common airspace usage requirements and operating procedures for airborne collision avoidance.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 4 and the Annex.

D. Environment

No 2003/96

Council Directive 2003/96/EC of 27 October 2003 restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity.

Applicable requirements and standards: Article 14(1)(b) and (2).

No 2006/93

Directive 2006/93/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the regulation of the operation of aeroplanes covered by Part II, Chapter 3, Volume 1 of Annex 16 to the Convention on International Civil Aviation, second edition (1988).

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 5.

No 2002/49

Directive 2002/49/EC of the European Parliament and of the Council of 25 June 2002 relating to the assessment and management of environmental noise.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 16, Annexes I to VI.

No 2002/30

Directive 2002/30/EC of the European Parliament and of the Council of 26 March 2002 on the establishment of rules and procedures with regard to the introduction of noise-related operating restrictions at Community airports,

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 15, Annexes I and II.

E. Social Aspects

No 1989/391

Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work, as amended by:

Directive 2007/30/EC of the European Parliament and of the Council of 20 June 2007 amending Council Directive 89/391/EEC, its individual Directives and Council Directives 83/477/EEC, 91/383/EEC, 92/29/EEC and 94/33/EC with a view to simplifying and rationalising the reports on practical implementation.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 16, and 18 to 19.

No 2003/88

Directive 2003/88/EC of the European Parliament and of the Council of 4 November 2003 concerning certain aspects of the organisation of working time.

Applicable provisions: Articles 1 to 19, 21 to 24 and 26 to 29.

No 2000/79

Council Directive 2000/79/EC of 27 November 2000 concerning the European Agreement on the Organisation of Working Time of Mobile Workers in Civil Aviation concluded by the Association of European Airlines (AEA), the European Transport Workers' Federation (ETF),

the European Cockpit Association (ECA), the European Regions Airline Association (ERA) and the International Air Carrier Association (IACA).

Applicable requirements and standards: Articles 2 to 3 and the Annex.

F. Consumer Protection

No 90/314

Council Directive 90/314/EEC of 13 June 1990 on package travel, package holidays and package tours.

Applicable provisions: Articles 1 to 10.

No 93/13

Council Directive 93/13/EEC of 5 April 1993 on unfair terms in consumer contracts.

Applicable provisions: Articles 1 to 10 and the Annex.

As regards the application of Article 10, the term "the Commission" shall read "all other ECAA Contracting Parties".

No 95/46

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 34.

No 2027/97

Council Regulation (EC) No 2027/97 of 9 October 1997 on air carrier liability in the event of accidents,
as amended by:
Regulation (EC) No 889/2002 of the European Parliament and of the Council of 13 May 2002 amending Council Regulation (EC) No 2027/97 on air carrier liability in the event of accidents.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 8.

No 261/2004

Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) No 295/91.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 17.

No 1107/2006

Regulation (EC) No 1107/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 concerning the rights of disabled persons and persons with reduced mobility when travelling by air.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 16, Annexes I and II.

G. Computerised Reservation Systems

No 80/2009

Regulation (EC) No 80/2009 of the European Parliament and of the Council of 14 January 2009 on a Code of Conduct for computerised reservation systems and repealing Council Regulation (EEC) No 2299/89.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 19 and the Annexes.

H. Other Legislation

No 437/2003

Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council of 27 February 2003 on statistical returns in respect of the carriage of passengers, freight and mail by air, as amended by:

Commission Regulation (EC) No 1358/2003 of 31 July 2003 implementing Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council on statistical returns in respect of the carriage of passengers, freight and mail by air and amending Annexes I and II thereto,

Commission Regulation (EC) No 546/2005 of 8 April 2005 adapting Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council as regards the allocation of reporting-country codes and amending Commission Regulation (EC) No 1358/2003 as regards the updating of the list of Community airports.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 11, Annexes I and II.

No 1358/2003

Commission Regulation (EC) No 1358/2003 of 31 July 2003 implementing Regulation (EC) No 437/2003 of the European Parliament and of the Council on statistical returns in respect of the carriage of passengers, freight and mail by air and amending Annexes I and II thereto, as amended by:

Commission Regulation (EC) No 158/2007 of 16 February 2007 amending Commission Regulation (EC) No 1358/2003 as regards the list of Community airports.

Applicable requirements and standards: Articles 1 to 4, Annexes I to III.

ANNEX II
AGREED SERVICES AND SPECIFIED ROUTES

1. Each Party grants to the air carriers of the other Party the rights to provide air transport services on the routes specified hereunder:

(a) for air carriers of the European Union: any point in the European Union – any intermediate points in the territories of European Neighbourhood Policy partners (1), ECAA countries (2) or countries listed in Annex V to this Agreement – any point in Ukraine – any points beyond;

(b) for air carriers of Ukraine: any point in Ukraine – any intermediate points in the territories of European Neighbourhood Policy partners, ECAA countries or countries listed in Annex V to this Agreement – any point in the European Union.

Existing and new rights, including rights to serve beyond points under bilateral agreements or other arrangements between Ukraine and EU Member States, which are not covered under this Agreement can be exercised and agreed, provided that there is no discrimination between air carriers on the basis of nationality;

(c) air carriers of the European Union shall also be entitled to perform air transport services between points in Ukraine, whether or not such air transport services originate or terminate within the EU.

2. The services operated in accordance with points (a) and (b) of paragraph 1 of this Annex shall originate or terminate in the territory of Ukraine, for air carriers of Ukraine, and in the territory of the European Union for air carriers of the European Union.

3. Air carriers of both Parties may on any or all flights and at their option:

- (a) operate flights in either or both directions;
- (b) combine different flight numbers within one aircraft operation;
- (c) serve intermediate and beyond points, as specified in points (a) and (b) of paragraph 1 of this Annex, and points in the territories of the Parties in any combination and in any order;
- (d) omit stops at any point or points;
- (e) transfer traffic from any of its aircraft to any of its other aircraft at any point;
- (f) make stopovers at any points whether within or outside the territory of either Party;
- (g) carry transit traffic through the other Party's territory; and
- (h) combine traffic on the same aircraft regardless of where such traffic originates.

4. Each Party shall allow each air carrier to determine the frequency and capacity of the international air transport it offers based upon commercial considerations in the marketplace. Consistent with this right, neither Party shall unilaterally limit the volume of traffic, frequency or regularity of service, or the aircraft type or types operated by the air carriers of the other Party, except for customs, technical, operational, environmental, protection of health reasons or in application of Article 26 of this Agreement.

5. The air carriers of each Party may serve, including within the framework of code share arrangements, any point located in a third country that is not included on the specified routes, provided that they do not exercise fifth freedom rights.

6. This Annex is subject to the transitional arrangements contained in Annex III to this Agreement and the extension of rights foreseen therein.

(1) "European Neighbourhood Policy partners" shall here be understood as Algeria, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Egypt, Georgia, Israel, Jordan, Lebanon, Libya, Morocco, Palestine, Syria, Tunisia and the Republic of Moldova, i.e. shall here not include Ukraine.

(2) "ECAA countries" are the Parties to the Multilateral Agreement establishing a European Common Aviation Area, which are: The Member States of the European Union, the Republic of Albania, Bosnia and Herzegovina, the former Yugoslav Republic of Macedonia, the Republic of Iceland, the Republic of Montenegro, the Kingdom of Norway, the Republic of Serbia and Kosovo (This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR 1244 and the ICJ Opinion on the Kosovo Declaration of Independence).

ANNEX III

TRANSITIONAL ARRANGEMENTS

SECTION 1

Transitional periods

1. The transition of Ukraine towards the effective implementation of all provisions and conditions stemming from this Agreement shall be carried out through two transitional periods.
2. Such transition shall be subject to assessments and standardisation inspections, which shall be conducted by the European Commission and the EASA respectively, as well as a decision of the Joint Committee, as provided for in Article 33 of this Agreement.

SECTION 2

Specifications applicable during the first transitional period

1. During the first transitional period:
 - (a) air carriers of the European Union and air carriers licensed by Ukraine shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in the European Union and any point in Ukraine;
 - (b) subject to an assessment regarding the implementation by Ukraine of the relevant European Union requirements and standards and following the information of the Joint Committee, Ukraine shall be involved as observer in the work of the Committee established under the terms of Regulation (EEC) No 95/93 on common rules for the allocation of slots at Community airports; and
 - (c) Article 22(5), point (c), of this Agreement shall not apply.
2. The conditions for the transition towards the second transitional period shall involve for Ukraine the following:
 - (a) incorporation in the national legislation and implementation of the applicable requirements and standards of:
 - Regulation (EC) 216/2008 (on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Aviation Safety Agency);
 - Regulation (EU) 748/2012 (implementing rules for the airworthiness and environmental certification of aircraft and related products, parts and appliances, as well as for the certification of design and production organisations);
 - Regulation (EC) No 2042/2003 (on the continuing airworthiness of aircraft and aeronautical products, parts and appliances, and on the approval of organisations and personnel involved in these tasks) as amended;
 - Regulation (EU) No 965/2012 (laying down technical requirements and administrative procedures related to air operations);
 - Regulation (EU) No 1178/2011 (laying down technical requirements and administrative procedures related to civil aviation aircrew);
 - Regulation (EU) No 996/2010 (on investigation and prevention of accidents and incidents);
 - Directive 2009/12/EC (on airport charges);
 - Directive 96/67/EC (on access to the groundhandling market at Community airports);
 - Regulation (EEC) No 95/93 (on common rules for the allocation of slots);
 - Directive 2000/79/EC (concerning the European Agreement on the Organisation of Working Time of Mobile Workers in Civil Aviation);
 - Chapter IV of Regulation (EC) No 1008/2008 (on operation of air services);
 - Regulation (EC) No 785/2004 (on insurance requirements for air carriers and aircraft operators);
 - Regulation (EEC) No 80/2009 (on computer reservation systems);
 - Regulation (EC) No 2027/97 (on air carrier liability in the event of accidents);
 - Regulation (EC) 261/2004 (common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights);

— Regulation (EC) No 549/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 laying down the framework for the creation of the single European sky (the framework Regulation);

— Regulation (EC) No 550/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the provision of air navigation services in the single European sky (the service provision Regulation);

— Regulation (EC) No 551/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the organisation and use of the airspace in the single European sky (the airspace Regulation);

— Regulation (EC) No 552/2004 of the European Parliament and of the Council of 10 March 2004 on the interoperability of the European Air Traffic Management network (the interoperability Regulation);

— Regulation (EU) No 691/2010 of the European Commission of 29 July 2010 laying down a performance scheme for air navigation services and network functions and amending Regulation (EC) No 2096/2005 laying down common requirements for the provision of air navigation services;

— Regulation (EC) No 1794/2006 of the European Commission of 6 December 2006 laying down a common charging scheme for air navigation services;

— Regulation (EU) No 1034/2011 of the European Commission of 17 October 2011 on safety oversight in air traffic management and air navigation services and amending Regulation (EU) No 691/2010;

— Regulation (EC) No 2150/2005 of the European Commission of 23 December 2005 laying down common rules for the flexible use of airspace; and

— Regulation (EU) No 255/2010 of the European Commission of 25 March 2010 laying down common rules on air traffic flow management,

as these are stipulated, including their amendments in Annex I to this Agreement;

(b) application of operating licensing rules substantially equivalent to those contained in Chapter II of Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the European Union; and

(c) as regards aviation security, implementation of ECAC Document 30, Part II, in its latest applicable amendment.

SECTION 3

Specifications applicable during the second transitional period

1. Following the decision of the Joint Committee, as provided for Article 33 of this Agreement, confirming that Ukraine fulfils all the conditions stipulated under Section 2(2) of this Annex:

(a) the relevant certificates issued by Ukraine, as listed in Annex IV, Section 1, to this Agreement, shall be recognised by the EU Member States in accordance with the conditions stipulated in the decision of the Joint Committee and pursuant to Article 11 of Regulation (EC) 216/2008;

(b) point (c) of Article 22(5) of this Agreement shall apply; and

(c) subject to an assessment regarding the implementation by Ukraine of the relevant European Union requirements and standards and following the information of the Joint Committee, Ukraine shall be involved as observer in the work of the Committee established under the terms of Regulation (EC) No 2111/2005 on the establishment of a Community list of carriers subject to an operating ban within the Community.

2. The conditions for the transition towards the full implementation of this Agreement shall involve for Ukraine the following:

- (a) incorporation in the national legislation and implementation of all applicable requirements and standards of the European Union acts set out in Annex I to this Agreement; and
- (b) the airspace under its responsibility shall be organised in line with the EU requirements applicable for the establishment of FABs.

SECTION 4

Full implementation of this agreement

Following the decision of the Joint Committee, as provided for in Article 33 of this Agreement, confirming that Ukraine fulfils all conditions stipulated under Section 3(2) of this Annex, the following shall apply:

1. In addition to the traffic rights set out in Section 2(1) of this Annex:

(a) air carriers of the European Union shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Ukraine, intermediate points in the European Neighbourhood Policy and ECAA countries, as well as points in countries listed in Annex V to this Agreement and points beyond, provided that the flight is a part of a service that serves a point in a Member State. Air carriers of the European Union shall also be permitted to exercise unlimited traffic rights between points in Ukraine, whether or not such air services originate or terminate within the EU; and

(b) air carriers of Ukraine shall be permitted to exercise unlimited traffic rights between any point in the European Union, intermediate points in the European Neighbourhood Policy and ECAA countries, as well as in countries listed in Annex V to this Agreement, provided that the flight is a part of a service that serves a point in Ukraine.

2. All the relevant certificates comprised in Annex IV, Section 2, to this Agreement issued by Ukraine shall be recognised by the EU Member States in accordance with the conditions foreseen by these provisions.

ANNEX IV

LIST OF CERTIFICATES REFERRED TO IN ANNEX III TO THIS AGREEMENT

1. Air crew

Pilots' licences (issuing, maintaining, amending, limiting, suspending or revoking licences) (Regulations (EC) No 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Certification of persons responsible for providing flight training or flight simulation training and for assessing pilots' skills (Regulations (EC) No 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Cabin crew attestations (issuing, maintaining, amending, limiting, suspending or revoking cabin crew attestations) (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Medical certificates for pilots (issuing, maintaining, amending, limiting, suspending or revoking) (Regulations (EC) No 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Certification of aero-medical examiners, as well as the conditions under which general medical practitioners may act as aero-medical examiners (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Periodical aero-medical assessment of cabin crew members - the qualification of persons responsible for this assessment (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Conditions for issuing, maintaining, amending, limiting, suspending or revoking certificates of pilot training organisations (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Conditions for issuing, maintaining, amending, limiting, suspending or revoking certificates of aero-medical centres involved in the qualification and aero-medical assessment of civil aviation aircrew (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

Certification of flight simulation training devices and the requirements for organisations operating and using those devices (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1178/2011, (EU) No 290/2012 amending (EU) No 1178/2011).

2. Air traffic management and air navigation services

Certificates of air traffic services providers (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1034/2011, (EU) No 1035/2011 Annex II Specific requirements for the provision of air traffic services).

Certificates of meteorological services providers (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1034/2011, (EU) No 1035/2011 Annex III Specific requirements for the provision of meteorological services).

Certificates of aeronautical information services providers (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1034/2011, (EU) No 1035/2011 Annex IV Specific requirements for the provision of aeronautical information services).

Certificates of communication, navigation or surveillance services providers (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 1034/2011, (EU) No 1035/2011 Annex V Specific requirements for the provision of communication, navigation or surveillance service).

Licences of air traffic controllers (ATCO) and student air traffic controllers (issue, suspension and revocation) and associated ratings, endorsements (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 805/2011).

Medical certificates of air traffic controllers (Regulations (EC) 216/2008, (EU) No 805/2011).

Certificates of training organisations for air traffic controllers (ATCO) (validity, renewal, re-validation and use) (Regulations (EU) No 216/2008, (EU) No 805/2011).

ANNEX V

LIST OF OTHER STATES REFERRED TO IN ARTICLES 17, 19 AND 22 OF THIS AGREEMENT AND ANNEXES II AND III TO THIS AGREEMENT

1. The Republic of Iceland (under the Agreement on the European Economic Area);
2. The Principality of Liechtenstein (under the Agreement on the European Economic Area);
3. The Kingdom of Norway (under the Agreement on the European Economic Area); and
4. The Swiss Confederation (under the Agreement between the European Community and the Swiss Confederation on Air Transport).

ANNEX VI

PROCEDURAL RULES

This Agreement shall be applicable in accordance with the procedural rules set out here under:

1. INVOLVEMENT OF UKRAINE IN COMMITTEES

When according to this Agreement Ukraine is involved in a Committee established by the relevant European Union acts, it shall acquire an observer status and shall be exposed to all relevant discussions and be encouraged to engage in debate, in accordance with its rules of procedure, while it shall be excluded from sessions involving voting.

As regards the field of Air Traffic Management, in order to implement the relevant Single European Sky legislation, Ukraine shall also be involved in all bodies established by the European Commission, such as the Industry Consultation Body (ICB) and the Network Manager (NM).

2. ACQUIREMENT OF OBSERVER STATUS IN THE EASA

The observer status in the EASA entitles Ukraine to participate in technical groups and bodies of the EASA open for the EU Member States and other Partner countries in the European neighbourhood, subject to the established conditions for such participation. Observer status shall not cover the right to vote. This status shall not be acquired as regards the EASA Management Board.

3. COOPERATION AND EXCHANGE OF INFORMATION

To facilitate the exercise of the relevant powers of the competent authorities of the Parties, such authorities shall upon request mutually exchange all information necessary for the proper functioning of this Agreement.

4. REFERENCE TO LANGUAGES

The Parties shall be entitled to use, in the procedures established in the ambit of this Agreement, any official language of the institutions of the European Union or the Ukrainian language. The Parties are aware, however, that the utilisation of English facilitates those procedures. If a language which is not an official language of the institutions of the European Union

is used in an official document, a translation into an official language of the institutions of the European Union shall be simultaneously submitted, taking into account the provision of the preceding sentence. If a Party intends to use, in an oral procedure, a language that is not an official language of the institutions of the European Union, that Party shall ensure simultaneous interpretation into English.

ANNEX VII

CRITERIA REFERRED TO IN ARTICLE 26(4) OF THIS AGREEMENT

1. The following shall be compatible with the proper functioning of this Agreement:
 - (a) aid having a social character, granted to individual consumers, provided that such aid is granted without discrimination related to the origin of the services concerned; and
 - (b) aid to make good the damage caused by natural disasters or exceptional occurrences.
2. Moreover, the following may be considered to be compatible with the proper functioning of this Agreement:
 - (a) aid to promote the economic development of areas where the standard of living is abnormally low or where there is serious underemployment;
 - (b) aid to facilitate the development of certain economic activities or of certain economic areas where such aid does not adversely affect commercial operations of air carriers to the interests of the Parties; and
 - (c) aid to achieve objectives, allowed under the EU horizontal block exemption regulations and horizontal and sectorial State aid rules granted in line with the conditions set out therein.